



EUROPOS KOMISIJA

Briuselis, 2011.9.29
KOM(2011) 593 galutinis

2011/0254 (NLE)

Pasiūlymas

TARYBOS DIREKTYVA

**kuria nustatomi pagrindiniai saugos standartai siekiant užtikrinti apsaugą nuo
jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos keliamų pavojų**

**pagal Euratomo Sutarties 31 straipsnį projektas pateikiamas Europos ekonomikos ir
socialinių reikalų komitetui, kad jis pareikštų nuomonę**

{SEK(2011) 1098 galutinis}

{SEK(2011) 1099 galutinis}

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. Kontekstas

1.1. Pasiūlymo aplinkybės ir tikslai

Apšvita jonizuojančiąja spinduliuote pablogina sveikatos būklę. Įprastomis aplinkybėmis dozės vertės yra labai mažos, todėl kliniškai matomų audinio pakenkimų nenustatoma, tačiau neatmestina vėlesnio poveikio galimybė, visų pirma onkologiniai susirgimai. Daroma prielaida, kad tokią apšvitą sukelianti ribinė dozės vertė nėra nustatyta: kad ir kokia nedidelė būtų apšvita, ji gali sukelti onkologines ligas vėliau. Be to, daroma prielaida, kad vėlesnio poveikio tikimybė yra proporcinga apšvitos dozės vertei. Todėl privaloma laikytis specialaus radiacinės saugos požiūrio, pagrįsto trimis principais, t. y. pagrindimo, optimizavimo ir dozės ribojimo, kurie yra Tarptautinės radiologinės saugos komisijos (toliau – TRSK) prieš daugelį dešimtmečių nustatytos saugos sistemos esminiai elementai.

Rengiant Euratomo teisės aktus visada atsižvelgiama į TRSK rekomendacijas. Ši labai autoritetinga mokslinė organizacija neseniai paskelbė naujas radiacinės saugos sistemos gaires (Leidiny Nr. 103, 2007 m.). Išlaikydama tris pagrindinius sistemos elementus TRSK išsamiau išdėsto šių principų taikymą susiklosčius bet kuriai apšvitos situacijai, neatsižvelgiant į tai, ar jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinis yra dirbtinis ar gamtinis. Radiacinė sauga iš tikrųjų aprėpia ne tik naudojant jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius (planuojamosios apšvitos situacijos) sukuriama apšvitą, tačiau taip pat avarinės apšvitos situacijas, pvz., susidarančias įvykus branduolinei avarijai, ir tam tikras kitas situacijas, visų pirma susijusias su gamtinių spinduliuotės šaltinių sukuriama apšvita (vadinamosios „esamosios apšvitos situacijos“). Atsižvelgdama į naujausią mokslinę informaciją TRSK taip pat atnaujino efektinės dozės įvertinimo ir dozės ribų taikymo metodiką.

Gamtinių radioaktyviųjų medžiagų (toliau – GRM) apdirbimo sektoriuose dirbančių didelės dalies darbuotojų gaunamos apšvitos dozės viršija kitų gyventojų gaunamos dozės ribą, tačiau tokiems darbuotojams netaikomos profesinę apšvitą patiriančių darbuotojų saugos priemonės. Toks neatitikimas yra nenuoseklus, todėl TRSK paskelbtose naujose rekomendacijose gamtinius spinduliuotės šaltinius siekiama įtraukti į bendrą sistemą. Jau 1996 m. į Euratomo teisės aktą¹ įtraukti darbo veiklos, jeigu naudojami gamtiniai spinduliuotės šaltiniai, reikalavimai. Pastarieji įtraukti į atskirą antraštinę dalį, o ne pateikti kartu su bendra saugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės sistema. Be to, valstybėms narėms buvo suteikta daug sprendimo laisvės, pvz., kuris iš GRM sektorių joms kelia susirūpinimą. Todėl buvo parengtos labai skirtingos GRM sektorių kontrolės ir šių sektorių darbuotojų saugos priemonės. Tokia padėtis yra nesuderinama su Euratomo vaidmeniu nustatyti vienodus standartus.

Patalpose esančio radono, į būstus iš grunto patenkančių gamtinių radioaktyviųjų inertinių dujų, sukelta apšvita yra kur kas didesnė nei bet kurio kito jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinio. Pastaruoju metu atliktais epidemiologiniais tyrimais patvirtinta, kad plaučių vėžį gali sukelti radono skleidžiama apšvita ir PSO² šią apšvitą laiko labai svarbiu pavojumi sveikatai³.

¹ 1996 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyva 96/29/Euratomas, nustatanti pagrindinius darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės saugos standartus, OL L 159, 1996 6 29, p. 1.

² Pasaulio sveikatos organizacija.

Būstuose esančio radono sukelta apšvita aptarta 1990 m. Komisijos rekomendacijoje. Patvirtinus, kad radono skleidžiama apšvita sukelia plaučių vėžį, iškilo poreikis veiksmingiau vykdyti radono kiekio mažinimo politiką Europoje ir šiuo tikslu nustatyti privalomuosius reikalavimus. Statybinių medžiagų radioaktyvumas aptartas Statybos produktų direktyvoje⁴, tačiau Europos standartizacijos komitetas (toliau – CEN) kol kas nėra priėmęs nė vieno atitinkamo standarto. Peržiūrint Pagrindinių saugos standartų (toliau – PSS) direktyvą bus reglamentuojamas ne tik GRM sektorių atliekų grąžinamasis perdirbimas į statybines medžiagas, tačiau taip pat užtikrinama nuosekli bei darni apsauga nuo kitų padidintų radioaktyvumo lygių statybinių medžiagų.

Be žmonių sveikatos apsaugos, TRSK radiacinės saugos sistema dabar pritaikyta floros ir faunos rūšims apsaugoti nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos. Nors apskritai daroma prielaida, kad dėl florą ir fauną veikiančios apšvitos nereikia imtis papildomų priemonių, šią prielaidą dabar reikia įrodyti atitiktimi kriterijams ir naudojant metodiką, dėl kurios buvo susitarta.

Priimta daug Euratomo teisės aktų, kuriuose nagrinėjami įvairūs radiacinės saugos klausimai, Euratomo sutartyje apibrėžti kaip pagrindiniai saugos standartai. Kadangi šie klausimai buvo sprendžiami ilgą laiką, neišvengiamai atsirado skirtingų teisės aktų nenuoseklumo ir neaktualių nuorodų dėl teisės aktų atnaujinimo. Tokį nenuoseklumą reikia pašalinti pagal Komisijos vykdomą Europos teisės aktų paprastinimo strategiją.

Problemą trumpai galima išdėstyti taip:

- galiojančiuose teisės aktuose nėra tinkamai atsižvelgta į mokslo pažangą;
- galiojančiuose teisės aktuose pasitaiko nenuoseklumo;
- galiojančių teisės aktų taikymo sritis ne visiškai aprėpia gamtinius spinduliuotės šaltinius ar aplinkos apsaugą.

Privaloma siekti keturių konkrečių tikslų:

- reikiamai pakeisti reglamentuojamą dalyką siekiant atsižvelgti į naujausius mokslinius duomenis ir veiklos patirtį;
- aiškiau išdėstyti reikalavimus ir užtikrinti visų Europos teisės aktų darną;
- užtikrinti darną su tarptautinėmis rekomendacijomis;
- aprėpti visą apšvitos situacijų ir apšvitos kategorijų spektrą.

³ PSO vadovas dėl patalpose esančio radono, Pasaulinė sveikatos organizacija, 2009, ISBN 978 92 4 154767.

⁴ Tarybos direktyvos 89/106/EEB 1 priede nurodoma, kad „statiniai turi būti suprojektuoti ir statomi taip, kad nekiltų jokio pavojaus naudotojų ar kaimynų higienai arba sveikatai, ypač dėl žemiau išvardytų priežasčių... pavojingų dalelių ar dujų buvimo ore [arba] pavojingos spinduliuotės“.

1.2. Subsidiarumas

Pagal Euratomo sutarties 2 straipsnio b dalį „...Bendrija kaip numatyta šioje Sutartyje ...nustato vienodus saugos standartus, kad būtų apsaugota darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikata, ir užtikrina jų taikymą“. Atitinkamai Sutarties preambulėje valstybės narės skelbia esančios „pasiryžusios sukurti reikiamas sąlygas stiprios branduolinės pramonės plėtrai“ ir taip pat „norinčios sukurti reikiamas saugos sąlygas, kad būtų pašalinta visuomenės gyvybei ir sveikatai kylanti grėsmė“. Euratomui suteikti įgaliojimai „nustatyti vienodus saugos standartus, kad būtų apsaugota darbuotojų ir plačiosios visuomenės sveikata, ir užtikrinti jų taikymą“. Taigi Euratomo sutartyje aiškiai pripažįstama Euratomo kompetencija užtikrinant gyventojų sveikatos apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės ir šiuo tikslu taikant reguliavimo priemones.

Atsižvelgiant į Euratomo teisės aktų leidybos įgaliojimų išskirtinį pobūdį pagal Euratomo sutarties 30 ir 31 straipsnius, iš esmės neprivaloma taikyti subsidiarumo principo. Teikdama teisėkūros pasiūlymus Komisija šiuose straipsniuose įpareigojama konsultuotis su Euratomo mokslo ir technikos komiteto paskirta ekspertų grupe.

1.3. Galiojantys teisės aktai

Įsigaliojus Euratomo sutarčiai ir remiantis jos 31 straipsniu priimtas pagrindinius saugos standartus nustatančių teisės aktų išsamus rinkinys.

Pagrindinis šių teisės aktų elementas yra Tarybos direktyva 96/29/Euratomas, nustatanti pagrindinius darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės saugos standartus (Euratomo PSS direktyva). Kiti Euratomo sutarties 31 straipsniu grindžiami teisės aktai:

- 1987 m. gruodžio 14 d. Tarybos sprendimas 87/600/Euratomas dėl Bendrijoje nustatomos skubaus pasikeitimo informacija radiacinės avarijos atveju tvarkos;
- 1987 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas 3954/87/Euratomas, nustatantis didžiausius leistinus maisto produktų ir pašarų radiacinės taršos lygius po branduolinės avarijos ar kokio nors kito radiacinės avarijos atvejo, 1989 m. balandžio 12 d. Komisijos reglamentas 944/89/Euratomas, nustatantis didžiausius leistinus mažais kiekiais vartojamų maisto produktų radiacinės taršos lygius po branduolinės avarijos ar kokio nors kito radiacinės avarijos atvejo ir 1990 m. kovo 29 d. Komisijos reglamentas 770/90/Euratomas, nustatantis didžiausius leidžiamus pašarų radioaktyviojo užterštumo lygius įvykus branduolinei avarijai arba kokiai nors kitai radiacinei avarijai⁵;
- 1989 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 89/618/Euratomas dėl plačiosios visuomenės informavimo apie sveikatos apsaugai taikytinas priemones ir atliktinus veiksmus nepaprastosios radiologinės padėties atveju (Visuomenės informavimo direktyva);

⁵ Šie teisės aktai turi būti išdėstyti nauja redakcija – Tarybos reglamento (EURATOMAS), nustatančio didžiausius leistinus maisto produktų ir pašarų radiacinės taršos lygius po branduolinės avarijos ar kokio nors kito radiacinės avarijos atvejo pasiūlymas (nauja redakcija), [COM/2010/0184 galutinis](#) — CNS 2010/009.

- 1990 m. vasario 21 d. Komisijos rekomendacija 90/143/Euratomas dėl visuomenės apsaugos nuo radono apšvitos patalpose;
- 1990 m. gruodžio 4 d. Tarybos direktyva 90/641/Euratomas dėl komandiruočių darbuotojų, dirbančių kontroliuojamose zonose, kuriose jie gali būti veikiami jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos, apsaugos darbo metu (Komandiruočių darbuotojų direktyva);
- 1993 m. birželio 8 d. Tarybos reglamentas 1493/93/Euratomas dėl radioaktyviųjų medžiagų vežimo tarp valstybių narių;
- 1997 m. birželio 30 d. Tarybos direktyva 97/43/Euratomas dėl sveikatos apsaugos nuo jonizuojančios spinduliuotės pavojaus, susijusio su asmenų medicinine apšvita, panaikinti 1984 m. rugsėjo 3 d. Direktyvą 84/466/Euratomas (Medicinos direktyva);
- 2001 m. gruodžio 20 d. Komisijos rekomendacija 2001/928/Euratomas dėl visuomenės apsaugos nuo radono apšvitos tiekiant geriamąjį vandenį;
- 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos direktyva 2003/122/Euratomas dėl didelio aktyvumo uždarytųjų radioaktyviųjų šaltinių ir paliktųjų šaltinių kontrolės (HASS direktyva);
- 2006 m. lapkričio 20 d. Tarybos direktyva 2006/117 dėl radioaktyviųjų atliekų ir panaudoto branduolinio kuro vežimo priežiūros ir kontrolės;
- 2009 m. birželio 25 d. Tarybos direktyva 2009/71/Euratomas, kuria nustatoma Bendrijos branduolinių įrenginių branduolinės saugos sistema.

Atsižvelgiant į mokslinių žinių apie jonizuojančiosios spinduliuotės sukeltus reiškinius padarytą pažangą ir remiantis TRSK rekomendacijomis bei veiklos patirtimi PSS direktyva reguliariai atnaujinta 1962, 1966, 1976, 1980, 1984 ir 1996 metais. Medicininės apšvitos klausimai atskirais teisės aktais reglamentuojami nuo 1984 m. Konkrečios probleminės sritys reglamentuojamos trijose susijusiose direktyvose – Didelio aktyvumo uždarytųjų radioaktyviųjų šaltinių (toliau – DAURŠ) direktyvoje, Komandiruočių darbuotojų direktyvoje ir Visuomenės informavimo direktyvoje. Atlikus pagal Euratomo Sutarties 31 straipsnį priimtų teisės aktų analizę paaiškėja, kad Medicinos direktyva, DAURŠ direktyva, Komandiruočių darbuotojų direktyva ir Visuomenės informavimo direktyva yra glaudžiai susijusios su PSS direktyva 96/29, nes jose toliau plėtojami PSS direktyvos reikalavimai arba jose remiamasi skirtingomis PSS direktyvos nuostatomis. Todėl naujos pagrindinio saugos standarto direktyvos pasiūlymas apims minėtų direktyvų dalyką ir taikymo sritį.

Komisija numato atskirai pateikti direktyvos, kuria nustatomi plačiosios visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimai, susiję su žmonėms vartoti skirtame vandenyje esančiomis radioaktyviosiomis medžiagomis (COM(2011)385) pasiūlymą. Tokia Euratomo direktyva dėl taikymo radioaktyviosioms medžiagoms bus pakeista galiojanti Direktyva 98/83/EB ir ji bus papildyta imčių ėmimo dažnio, analizės metodų ir aptikimo lygių techniniais priedais. Atsižvelgiant į šios direktyvos turinį, tinkamu laiku ją būtų galima įtraukti į naują redakciją išdėstomus pagrindinius saugos standartus. Tačiau šiame etape, kadangi direktyva siekiama tik perkelti galiojančius reikalavimus pagal EB sutartį, siekiant išvengti aiškinimų dėl turinio galimo pasikeitimo, laikoma kur kas tikslingiau šiame etape jos neįtraukti į peržiūrėtos Pagrindinių saugos standartų direktyvos pasiūlymą. Be to, tuo metu, kai 31 straipsnio ekspertų grupė pateikė nuomonę apie persvarstytą Pagrindinių saugos standartų direktyvą, tebebuvo sprendžiama, ar direktyva dėl radioaktyviųjų medžiagų žmonėms vartoti skirtame

vandenyje turėtų būti grindžiama Euratomo ar EB sutartimi. Šiomis aplinkybėmis buvo nuspręsta toliau rengti persvarstytos Pagrindinių saugos standartų direktyvos pasiūlymą, kaip kad 2010 m. vasario mėn. sutarė 31 straipsnio ekspertų grupė.

Kaip aptarta poveikio vertinimo ataskaitoje, kituose Euratomo sutarties 31 straipsniu grindžiamuose teisės aktuose arba naudojamos kitos priemonės, arba taikymo sritis iš esmės nėra susijusi su radiacine sauga, arba teisės aktai yra susiję tik su tam tikrų tipų įrenginiais.

1.4. Paprastinimas

Atsižvelgdama į Europos Parlamento ir Tarybos raginimą paprastinti ES teisės aktus ir gerinti jų kokybę 2005 m. Europos Komisija paskelbė dokumentą „Įgyvendinant Bendrijos Lisabonos programą: reglamentavimo aplinkos supaprastinimo strategija“ (COM/2005/535 galutinis). Remiantis šia iniciatyva mėginama konsoliduoti penkias minėtas direktyvas. Šias direktyvas išdėstyti nauja redakcija kartu su kitais teisės aktais pagal Euratomo sutarties II antraštinės dalies 3 skyrių yra neįmanoma ir netikslinga.

1.5. Tarptautinis kontekstas

Tarptautiniai pagrindiniai saugos standartai priimti tarptautiniu konsensusu ir pastaruosius taikant užtikrinamas aukštas saugos lygis žmones ir aplinką saugant nuo žalingų jonizuojančiosios spinduliuotės sukeltų reiškinių. Juos patvirtino TATENA Valdytojų taryba ir savo pobūdžiu jie neturi teisinės galios. Pagrindinis radiacinės saugos dokumentas yra saugos standartas Nr. 115 „Tarptautiniai pagrindiniai saugos standartai dėl apsaugos nuo jonizuojančios spinduliuotės ir dėl spinduliuotės šaltinių saugos“, TATENA, 1996 m. 2006 m. TATENA kartu su kitomis tarptautinėmis organizacijomis (JT Maisto ir žemės ūkio organizacija (toliau – FAO), Tarptautine darbo organizacija (toliau – TDO), Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Branduolinės energijos agentūra (NEA/OECD) ir Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) ėmėsi persvarstyti Saugos standartus Nr. 115. Šią toliau vykdomą veiklą taip pat skatinama tęsti 2007 m. leidinyje Nr. 103 paskelbtomis TRSK rekomendacijomis.

Persvarstydamą Tarptautinius pagrindinius saugos standartus Europos Komisija glaudžiai bendradarbiauja su TATENA ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis. Tačiau pabrėžtina, kad Euratomo Pagrindinių saugos standartų direktyva nėra tarptautiniams reikalavimams teisiškai privalomo statuso suteikimo priemonė. Tarptautiniais pagrindiniais saugos standartais nėra galimybės remtis ar jų neįmanoma įtraukti į Europos teisės aktus dėl dviejų pagrindinių priežasčių. Pirma, tarptautinių Pagrindinių saugos standartų kalba neatitinka ES teisės aktų rengimo taisyklių. Tarptautiniai reikalavimai taip pat kartais būna pernelyg išsamūs ir tik iš dalies atitinka Euratomo Sutartyje vartojamą „pagrindinių“ standartų sąvoką. Euratomo Pagrindinių saugos standartų reikalavimai taip pat turi būti suderinti su vidaus rinkos taisyklėmis. Antra, tarptautiniuose Pagrindiniuose saugos standartuose numatyta, kad skirtingo lygio reglamentavimo ir technologijos infrastruktūrą taikančiai bet kuriai pasaulio valstybei turi būti suteikta galimybė vykdyti šių standartų reikalavimus. Europos teisės aktai yra platesnio užmojo. Euratomas Sutartimi yra įpareigotas parengti vienodus pagrindinius saugos standartus. Vadinasi, tarptautinius Pagrindinius saugos standartus įtraukti į Europos teisės aktus būtų ne tik sunku, bet šis veiksmas taip pat neatitiktų pagrindinės Euratomo veiklos nuo 1959 m. ir didelės jau priimtų teisės aktų dalies. Vis dėlto Komisija siekia užtikrinti didžiausią galimą Euratomo standartų darnumą su tarptautiniais standartais ir numato galimybę pastariesiems skirti lėšų Euratomo vardu.

2. Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis ir poveikio įvertinimas

2.1. Suinteresuotosios šalys

Komisija (Energetikos ir transporto generalinis direktoratas – toliau „DG ENER“) pasiūlė keletą konkrečių radiacinės saugos klausimų skirtų projektų ir tyrimų bei suteikė jiems paramą; jų rezultatai paskelbti Europos Komisijos⁶ Radiacinės saugos leidinyje. Įvairiuose projektuose, tyrimuose ir konferencijose nagrinėjami einamųjų radiacinės saugos teisės aktų įgyvendinimo uždaviniai ir probleminės sritys, kurioms tinkamai netaikoma dabartinė radiacinės saugos sistema.

2009 m. Komisija pradėjo konsultacijas „nauji reikalavimai dėl gamtinių spinduliuotės šaltinių Pagrindinių saugos standartų direktyvoje“. 31 straipsnio ekspertų grupės darbo grupė „Gamtiniai šaltiniai“ pasiūlė išsamų GRM sektorių, radono ir statybinių medžiagų reglamentavimo požiūrį. Šis dokumentas buvo paskelbtas Komisijos svetainėje ir taip pat buvo išskirtas EAN_{NORM} svetainėje⁷. Konsultacijos vyko nuo 2009 m. vasario 2 d. iki 2009 m. balandžio 20 d.

Persvarstant Euratomo pagrindinius saugos standartus nuolatos naudingai bendradarbiauta su pagrindinėms suinteresuotosioms šalims atstovaujančiomis organizacijomis, t. y. Europos kompetentingų radiacinės saugos institucijų vadovų organizacija (toliau – EKRSIVO) ir Tarptautine radiacinės saugos asociacija (toliau – TRSA). 2008 m. ir 2009 m. gruodžio mėn. bei 2010 m. birželio mėn. posėdžiuose EKRSIVO pateikti PSS perversavimo metmenys. Radiacinės saugos institucijų atsakas buvo teigiamas ir EKRSIVO nepateikė jokių svarbių prieštaravimų, kuriais siekta iš dalies keisti požiūrį. Persvarstymas pateiktas Tarptautiniame TRSA kongrese (Buenos Airės, 2008 m.) ir TRSA organizuotuose Europos kongresuose (Brasovas, 2006 m.; Helsinkis, 2010 m.) bei kasmetiniuose Europos TRSA organizacijų posėdžiuose. TRSA Europos filialas įsteigė darbo grupę, renkančią su vykstančiu tarptautinių PSS ir Euratomo PSS persvarstymu susijusius jos skyrių pateikiamus pasiūlymus. Taip pat nuolatos bendrauta su Europos atominės energetikos forumu (toliau – FORTATOM), atstovaujančiu branduolinės pramonės suinteresuotosioms šalims.

Bendrauti su suinteresuotosiomis šalimis dažniausiai būdavo pasitelkiama 31 straipsnio ekspertų grupė, t. y. ekspertų, su kuriais privaloma konsultuotis pagal Euratomo Sutarties 31 straipsnį. 2010 m. vasario mėn. ekspertų grupė pateikė nuomonę dėl galimo Europos teisės akto persvarstymo ir jį atliekant direktyvos projekto parengimo. Šis tekstas yra įtemptos ekspertų grupės darbo grupių veiklos rezultatas; jį rengiant atsižvelgta į Komisijos atliktus tyrimus ir kitus informacijos šaltinius (konferencijos, tinklai).

Komisijos pasiūlytas projektas iš esmės yra tas pats projektas, į kurį atsižvelgdama 31 straipsnio ekspertų grupė pateikė nuomonę. Įtrauktos kelios redakcinio pobūdžio pataisos ir viena kita sąvokos apibrėžtis. Ekspertai suteikė Komisijai galimybę spręsti, ar DAURŠ apibrėžtis turėtų atitikti pateiktąją Direktyvoje 2003/122/Euratomas ar apibrėžtį būtina derinti su TATENA elgesio kodeksu, susijusiu su radioaktyviųjų šaltinių sauga ir saugumu. Komisija pasirinko pastarąją galimybę.

⁶ Europos Komisijos Radiacinės saugos leidinyje skelbtą medžiagą galima rasti šiuo adresu: http://ec.europa.eu/energy/nuclear/radiation_protection/publications_en.htm.

⁷ Konsultacijų rezultatus galima rasti GRM sektorių (EAN_{NORM}) Europos ALARA tinklo svetainėje šiuo adresu: http://www.ean-norm.net/lenya/ean_norm/live/news.html.

Be to, savo nuomonėje 31 straipsnio ekspertų grupė pateikė pasiūlymą išlaikyti Direktyvos 96/29/Euratomas 54 straipsnio tekstą ir valstybėms narėms taip suteikti galimybę rinktis iš vienodų pagrindinių saugos standartų bei įvesti griežtesnes dozės ribas siekiant atsižvelgti į galimus naujus, jau priėmus direktyvą pateiktus mokslinių tyrimų rezultatus. Taip būtų prieštaraujama Euratomo Sutarties įgyvendinimui, nes joje nustatytas reikalavimas taikyti vienodus standartus. Todėl į pasiūlytą direktyvos tekstą minėtas straipsnis neįtrauktas. 1992 m. lapkričio 25 d. nutartyje, kuri priimta byloje Europos Bendrijų Komisija prieš Belgijos Karalystę (Byla C-376/90)⁸, Teismas nurodė, kad „jeigu teisės aktuose aiškiai nenustatyta kitaip, direktyva turi būti aiškinama kaip leidžianti valstybėms narėms nustatyti, ..., griežtesnes dozės ribas“. Šiuo atžvilgiu į siūlomą persvarstytos Pagrindinių saugos standartų direktyvos tekstą įtrauktas aiškus teiginys apie standartų vienodumą.

2.2. Poveikio vertinimas

Atliktas išsamus poveikio vertinimas siekiant nustatyti galimas tikslų siekimo pasirinktis:

1. užtikrinti darbuotojų, gyventojų ir pacientų sveikatos apsaugos atitiktį naujausiems moksliniams duomenims ir veiklos patirčiai,
2. paprastinti galiojančius radiacinės saugos ES teisės aktus,
3. užtikrinti darnumą su tarptautiniais standartais ir rekomendacijomis,
4. aprėpti visas apšvitos situacijas, įskaitant gamtinių spinduliuotės šaltinių sukeltą apšvitą namuose, ir aplinkos apsaugą.

Atsižvelgiant į šiuos tikslus įvairios pasirinktos poveikio vertinimo ataskaitoje nagrinėjamos konsolidacijos su kitais teisės aktais masto atžvilgiu ir įtrauktų teisės aktų taikymo srities bei jų turinio atžvilgiu.

1 pasirinktis: Galiojančių teisės aktų esamos padėties išlaikymas.

2 pasirinktis: Pagrindinių saugos standartų ir Medicinos direktyvos persvarstymas. Pagal šią pasirinktį dvi direktyvos iš dalies būtų keičiamos siekiant jas suderinti su naujausiomis TRSK rekomendacijomis ir mokslinių žinių pažanga.

3 pasirinktis: Pagrindinių saugos standartų ir Medicinos direktyvos persvarstymas bei konsolidacija ir Komandiruočių darbuotojų direktyvos, Visuomenės informavimo direktyvos ir Didelio aktyvumo uždarytųjų radioaktyviųjų šaltinių direktyvos integravimas. Ne teisėkūros priemonės skiriamos su gamtine jonizuojančiąja spinduliuote susijusiems klausimams ir floros bei faunos rūšių apsaugai. Pagal šią pasirinktį Pagrindinių saugos standartų direktyva būtų persvarstoma reikalavimų taikymą išplečiant medicininei apšvitai, visuomenės informavimui, komandiruočių darbuotojų apšvitai ir didelio aktyvumo uždariesiems radioaktyviems šaltiniams. Pagal šias pasirenkamas politikos galimybes PSS Direktyva 96/29 sujungiama su susijusiais teisės aktais (Medicinos Direktyva 97/43/Euratomas, Komandiruočių darbuotojų Direktyva 90/641/Euratomas, DAURŠ Direktyva 2003/122/Euratomas, Visuomenės informavimo Direktyva 89/618/Euratomas, Komisijos rekomendacija 90/143/Euratomas) ir PSS direktyvos bei Medicinos direktyvos reikalavimai

⁸ Europos Teisingumo Teismo pranešimai, 1992, p. I-06153.

tuo pačiu metu atnaujinami atsižvelgiant į naujausias mokslines žinias ir reglamentavimo patirtį.

4 pasirinktis: Pagrindinių saugos standartų direktyvos persvarstymas ir taikymo srities išplėtimas siekiant aprėpti gamtinių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių sukeliama apšvitą namuose. Pasirinkus šią politikos galimybę į Euratomo PSS bendrųjų reikalavimų rinkinį būtų įtrauktas gamtinių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių sukeliamos apšvitos valdymo išsamusis požiūris. Reikalavimais būtų apibūdinamas planuojamųjų ir esamųjų apšvitos situacijų skirtumas, kaip kad padaryta TRKS leidinyje Nr. 103. Kadangi gamtinių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių sukelta profesinė apšvita (bei GRM sektorių atliekų arba nuotekų sukelta gyventojų apšvita) jau aptarta 1–3 pasirinktyse, gamtinių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių sukeltos apšvitos, kurios, be jokios abejonės, būtų įtrauktos, susijusios su gyventojų apšvita namų sąlygomis.

5 pasirinktis: Pagrindinių saugos standartų direktyvos persvarstymas ir taikymo srities išplėtimas siekiant užtikrinti floros ir faunos rūšių apsaugą. PSS Direktyvos 96/29/Euratomas turinys ir bendrasis tikslas – gyventojų ir darbuotojų sveikatos apsauga nuo jonizuojančiosios spinduliuotės pavojaus. Ši direktyva taikoma užtikrinant žmogaus aplinkos apsaugą, tačiau tik kaip priemonė nuo aplinkos šaltinių pereinant prie žmonių apšvitos klausimų. Atsižvelgiant į naujas TRSK rekomendacijas, direktyva papildoma konkrečia nuostata dėl floros ir faunos, kuriuos laikomos aplinkos dalimi, apšvitos. Siekiama valstybių narių prašyti atsižvelgti į tinkamą floros ir faunos rūšių apsaugą šių valstybių narių radiacinės saugos teisės aktuose.

6 pasirinktis: Pagrindinių saugos standartų direktyvos ir Medicinos direktyvos persvarstymas bei konsolidacija ir Komandiruočių darbuotojų direktyvos, Visuomenės informavimo direktyvos ir Didelio aktyvumo uždarųjų radioaktyviųjų šaltinių direktyvos integravimas bei taikymo srities išplėtimas siekiant aprėpti gamtinės jonizuojančiosios spinduliuotės sukeliama gyventojų apšvitą ir floros bei faunos rūšių apsaugą. Ši pasirinktis aprėpia visus 3 pasirinkties elementus (Pagrindinių saugos standartų direktyvos persvarstymas ir kitų keturių direktyvų integravimas). Pagrindinių saugos standartų persvarstymas aprėpia visus nurodytus klausimus ir taikymo srities išplėtimą siekiant įtraukti visas apšvitos situacijas, įskaitant gyventojų apsaugą pastatuose nuo radono sukeltos apšvitos ir statybinių medžiagų poveikio bei žmonių ir floros bei faunos visų kategorijų apšvitą.

Pasiūlytų pasirinkčių veiksmingumas vertinamas atsižvelgiant į tikslus, papildomų reikalavimų naudingumą, jeigu pastarasis vertinamas jų poveikio sveikatai ir aplinkai atžvilgiu, ekonominę naudą, administracines išlaidas ir direktyvos derėjimą su visais Euratomo ir ES teisės aktais. Daliniai Pagrindinių saugos standartų ir Medicinos direktyvos pakeitimai turėtų didelį poveikį šioms sritims:

– Socialinis poveikis ir poveikis sveikatai: Socialinis poveikis siejamas su atitinkamos apsaugos užtikrinimu GRM sektorių darbuotojams. Poveikis sveikatai geriausiai pastebimas jį vertinant medicininės apšvitos atžvilgiu, visų pirma išvengiant pacientams nereikalingai dažnų ar su didele doze susijusių ir onkologinių susirgimų tikimybę ateityje didinančių radiologinių tyrimų (pvz., kompiuterinės tomografijos tyrimų). Konkrečioms specialistų grupėms (pvz., kardiologams) būtų sumažinama akies lęšiuko dozės riba ir taip būtų išvengiama jonizuojančiosios spinduliuotės sukeliamos kataraktos.

– Ekonominis poveikis: Nors šiame etape nėra galimybių ekonominio poveikio įvertinti kiekybinėmis priemonėmis, tačiau valstybių narių reikalavimų suderinimas GRM sektoriams būtų naudingas.

– Administracinės išlaidos: Nors apsaugos optimizavimo principas, pagal kurį privaloma atsižvelgti į socialinio ir ekonominio pobūdžio veiksnius, o dozė turi būti „sumažinta tiek, kiek praktiškai įmanoma“ (ALARA), yra pagrindinis siekiant tinkamos sąnaudų ir naudos pusiausvyros, kai užtikrinama radiacinė sauga darbo metu, naujoji „proporcingo požiūrio“ koncepcija išplečia šį principą siekiant didinti teisės aktais nustatytos priežiūros veiksmingumą ir sumažinti sektoriams tenkančias administracines išlaidas.

Į kitas tris direktyvas įtraukti šie papildomi daliniai pakeitimai:

– didelio aktyvumo uždaryjū radioaktyviųjų šaltinių (DAURŠ) apibrėžties suderinimas su tarptautiniais standartais;

– konkretūs komandiruotų darbuotojų apsaugos reikalavimai su nurodyta aiškia darbuotojų darbdavių atsakomybės ir įmonių, vykdančių veiklą, kurioje dalyvaujantys darbuotojai veikiami apšvita, apibrėžtimi;

– gyventojų informavimo prieš ekstremaliąją situaciją ir jos laikotarpiu reikalavimai atsižvelgiant į persvarstytą bendrąją taikymo sritį valdant avarines apšvitos situacijas.

Penkių direktyvų sujungimas yra esminis laimėjimas vertinant Euratomo teisės aktų nuoseklumo atžvilgiu. Atlikus struktūrinį pertvarkymą, būtiną siekiant priderinti šią platesnę PSS direktyvos taikymo sritį, aiškiau išdėstomas tekstas ir užtikrinamas geresnis praktinis įgyvendinimas.

Naujos direktyvos platesnė taikymo sritis aprėpia kelis esminius pakeitimus:

„Esamųjų apšvitos situacijų“ atžvilgiu nustatomi patalpose radono koncentracijoms ir statybinių medžiagų sukeliama išorinei apšvitai taikomi atskaitos lygiai. Valstybėms narėms keliamas reikalavimas parengti su nacionaliniais poreikiais ir geologinėmis skirtingų regionų ypatybėmis suderintą išsamų ir skaidrų radono veiksmų planą. Suderinus statybinių medžiagų reikalavimus įmanoma atlikti tolesnį standartizavimą pagal Statybos produktų direktyvą (Tarybos direktyva 89/106/EEB). Vartotojams ir statybų verslui medžiagų stebėseną ir jų ženklavimą būtų naudingas, o administracinė sektoriaus našta būtų nedidelė pasirenkant tinkamus atskaitos lygius ir susirūpinimą keliančių medžiagų tipų sąrašą.

Atitinkami Euratomo PSS reikalavimai dėl floros ir faunos rūšių apsaugos valstybėms narėms suteiktų galimybę juos įtraukti į savo nacionalinę aplinkos politiką taip, kad jie atitiktų taikomus sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės požiūrius. Šių naujų reikalavimų poveikio aplinkai vertinimas iš esmės yra susijęs su žalos aplinkai prevencija avarijos atveju. Eksploatuojant objektą normaliomis sąlygomis turėtų būti įrodoma, kad poveikio aplinkai nėra.

3. Teisiniai pasiūlymo aspektai

Penkias direktyvas išdėsčius nauja redakcija parengta didelės apimties direktyva, sudaryta iš daugiau nei 100 straipsnių ir keliolikos priedų. Atsižvelgiant į keitimų apimtį ir sudėtingumą oficiali išdėstymo nauja redakcija procedūra netaikyta. Neįmanoma nurodyti pasiūlymo visų

elementų. Toliau pateiktuose skirsniuose išdėstomas trumpas kiekvieno skyriaus pagrindinių ypatybių aprašymas.

3.1. I skyrius: Dalykas ir taikymo sritis

Šiame skyriuje apibrėžiama naujos direktyvos taikymo sritis (bendrasis direktyvos tikslas skirtingų apšvitos kategorijų, įvairių apšvitos situacijų atžvilgiu ir su didelio aktyvumo uždaraisiais radioaktyviaisiais šaltiniais, gyventojų informavimu susiję konkretūs tikslai ir nekontroliuojamosios apšvitos neįtraukimas). Taikymo sritis išplečiama siekiant įtraukti kosminio erdvėlaivio įgulos apšvitą kosmine spinduliuote, patalpų ore esančių radono dujų sukeltą buitinę apšvitą, statybinių medžiagų gama spinduliuotės sukeliama išorinę apšvitą ir aplinkos apsaugą nuo apšvitos patekimo į aplinką trasų, dėl kurių sukuriamą žmonių apšvitą

3.2. II skyrius: Sąvokų apibrėžtys

Šiame skyriuje pateikiamos visos ankstesnėse direktyvose naudotos sąvokų apibrėžtys; jos iš dalies keistos siekiant pašalinti nesuderintus dalykus ir prisitaikyti prie TRSK leidinyje Nr. 103 bei Tarptautiniuose pagrindiniuose saugos standartuose taikomos naujos terminijos.

3.3. III skyrius: Radiacinės saugos sistema

Šioje antraštinėje dalyje išdėstyti bendrieji radiacinės saugos principai: pagrindimas, optimizavimas ir dozės ribojimas. Joje apibūdinama dozės ribojimo ir atskaitos lygių kur kas didesnė svarba optimizavimo procesui, o I priede išdėstyti TRSK pasiūlyti esamosioms ir avarinėms apšvitos situacijoms taikomi atskaitos lygių intervalai. Dozės ribos nėra modifikuojamos, išskyrus metinę profesinę dozę (5 metų vidurkis netaikomas) ir ašies lęšiukui TRSK rekomenduotą žemutinę organo dozės ribą. Į naują direktyvą nebeįtraukti apibrėžiant efektingą dozę atliktini techniniai matavimai ir kiti vertinant dozes naudotini veiksniai bei šiuo tikslu remiamasi TRSK leidiniu Nr. 103. Be to, į direktyvą neįtraukti su radionuklidais susijusių dozių koeficientų (dėl praryto ar įkvėpto vieneto patiriamos dozės) ilgi sąrašai, tačiau remiamasi būsimu konsoliduotu TRSK leidiniu, kurį galima atsisiųsti nemokamai.

3.4. IV skyrius: Su radiacine sauga susijusio švietimo, mokymo ir informavimo reikalavimai

Šiame skyriuje išdėstomi įvairūs skirtingose direktyvose nustatyti švietimo ir mokymo reikalavimai ir nurodomos suteikiant „Radiacinės saugos specialisto“ bei „Medicinos fizikos specialisto“ patvirtinimą taikomos nuostatos.

3.5. V skyrius: Veiklos pagrindimas ir teisės aktais nustatytos kontrolės taikymas šiai veiklai

Pagrindimo principo taikymas lieka priskirtas nacionalinei kompetencijai. Specialus dėmesys teikiamas pagrindžiant tų rūšių veiklą, kuri susijusi su numatyta žmonių apšvita, kai ji naudojama ne diagnostiniam vizualizavimui (pvz., atliekant tikrinimą oro uostuose).

Teisės aktais nustatytos kontrolės tvarka dabar sudaryta iš trijų etapų (pranešimas, registravimas, licencijų išdavimas) ir pastaroji pakeičia ankstesniąją sistemą, sudarytą iš pranešimų teikimo ir „išankstinio leidimo“ etapų. Pateikiamas išsamesni veiksmų, kuriems taikomas registravimas arba licencijavimas, tipų sąrašas. Tam tikrų veiklos rūšių atžvilgiu nacionaliniu lygiu numatoma leisti taikyti specialią išimtį (išimtis dėl pranešimo ir leidimo) ir ši nuostata yra teisės aktais numatyta kontrolei taikomo „proporcingo požiūrio“ koncepcijos

dalis. Numatytosios vertės, į kurias atsižvelgiama suteikiant išimtį remiantis tūriniu aktyvumu, dabar imamos iš TATENOS Saugos vadovo RS–G–1.7. Tos pačios numatytosios vertės galioja suteikiant išimtį netaikyti teisės aktais numatytos kontrolės (nekontroliuojami aktyvumo lygiai), tačiau leidžia taikyti specialias vertes Europos gairėse. Galiojančiuose nacionaliniuose teisės aktuose valstybėms narėms leidžiama išlaikyti numatytuosius nekontroliuojamus aktyvumo lygius ir nedidelių medžiagos kiekių atžvilgiu leisti taikyti galiojančius nekontroliuojamojo veikmens lygius. Išimties taikymo kriterijų, nekontroliuojamojo veikmens lygių ir nekontroliuojamo aktyvumo lygių išsami informacija pateikta VI priede.

Šiame skyriuje taip pat išdėstyti tikslesni su licencijos paraiška pateiktinos informacijos reikalavimai (leidimų išmesti radioaktyviasias ore sklindančias išlakas arba radioaktyviasias nuotekas išdavimas aptartas VIII skyriuje).

3.6. VI skyrius: Darbuotojų, praktikantų ir studentų sauga

Šioje antraštinėje dalyje išdėstytos tik iš dalies pakeistos Direktyvoje 96/29/Euratomas nustatytos profesinės apšvitos nuostatos. Į ją taip pat įtraukti specialūs Komandiruočių darbuotojų direktyvos reikalavimai ir aiškiai apibrėžiamas atsakomybės paskirstymas tarp darbdavio ir įmonės, kurioje atliekama praktika. Atsižvelgiant į EKRSIVO rekomendacijas atnaujinta apšvitos veikiamų darbuotojų individualiosios dozimetrinės kontrolės duomenų sistema ir apie komandiruotus darbuotojus praneštinų būtiniausių duomenų rinkinys.

GRM sektoriuose patiriamos profesinės apšvitos valdymas nėra kaip nors skiriamas nuo vykdančių kitų rūšių veiklą patiriamos apšvitos valdymo, tačiau atsižvelgiant į vyraujančias apšvitas ir jų galimybes ilgainiui didėti pastarojo atžvilgiu būtų taikomas proporcingas reguliavimo metodas.

Šiame skyriuje dabar aptariama profesinė apšvita visose apšvitos situacijose, siekiant užtikrinti geresnę ekstremaliąsias situacijas likviduojančių darbuotojų ir darbo vietos patalpose esančio radono sukeltus aukštus apšvitos lygius patiriančių visų darbuotojų apsaugą.

3.7. VII skyrius: Pacientų ir kitų medicininę apšvitą patiriančių asmenų sauga

Į šį skyrių įtraukti atitinkami Medicinos direktyvos reikalavimai, tik jie sugriežtinami, visų pirma šiais atžvilgiais:

- pagrindimo principo taikymas;
- informacija pacientams apie kylančią riziką sveikatai ir naudą jai;
- informacija apie dozes;
- diagnostiniai atskaitos lygiai;
- medicinos fizikos specialisto dalyvavimas;
- atsitiktinės ir nenumatytos medicininės apšvitos prevencija.

3.8. VIII skyrius: Gyventojų sauga

Į šį skyrių įtraukti Direktyvoje 96/29/Euratomas nustatyti gyventojų apšvitos reikalavimai, tačiau kartu aiškiau išnagrinėjamas leidimų išmesti radioaktyvias nuotekas išdavimas (taip pat remiamasi Komisijos rekomendacija 2004/2/Euratomas).

Į avarinės apšvitos situacijų skirsnį įtraukti Visuomenės informavimo direktyvos reikalavimai.

Esamųjų apšvitos situacijų skirsnyje aptariama gyventojų apsauga pastatuose nuo radono sukeltos apšvitos ir jame naudojamas šiek tiek žemesnis aukščiausias atskaitos lygis esamų namų atžvilgiu nei kad Komisijos rekomendacijoje 90/143/Euratomas (atsižvelgiama į TRSK ir PSO rekomendacijas). Į jį taip pat įtraukti statybinių medžiagų klasifikavimo reikalavimai remiantis radioaktyvumo rodikliu ir metinės dozės, kuri patiriama gyvenant iš šių medžiagų pastatuose namuose, vienodas atskaitos lygis.

3.9. IX skyrius: Aplinkos apsauga

Šiame skyriuje, atitinkančiame platesnę direktyvos taikymo sritį nei Tarptautinių pagrindinių saugos standartų, siekiama pateikti atitikties aplinkos kriterijams įrodymo priemonės. TRSK yra paskelbusi faunos ir floros rūšių patiriamos dozės vertinimo metodiką, tačiau kol kas laukiama kriterijų taikymo paskelbimo. Laukiant šių kitų gairių nacionalinės institucijos įvertina reprezentacinių gyvūnų ir augalų patiriamas dozes siekiant užtikrinti ekologinės sistemos apsaugą.

Be to, privaloma imtis būtinų techninių priemonių siekiant išvengti atsitiktinio išmetimo poveikio aplinkai ir stebėti aplinkoje esančius radioaktyvumo lygius ir taip užtikrinti aplinkos ir visuomenės sveikatos apsaugą.

3.10. X skyrius: Teisės aktais numatytos kontrolės reikalavimai

Šiame skyriuje aprašytos reguliavimo institucijų visos pareigos susiklosčius bet kuriai apšvitos situacijai. Aiški struktūra išdėstyta naudojant šiuos skirsnius:

- Institucijų infrastruktūra;
- Uždarųjų radioaktyviųjų šaltinių kontrolė (su skirtingus Didelio aktyvumo uždarųjų radioaktyviųjų šaltinių direktyvos aspektus apimančiais II, XII, XIII, XIV, XV priedais);
- Paliktieji šaltiniai (metalų taršai nustatyti nauji reikalavimai);
- Avarinės apšvitos situacijos (avarinės valdymo sistemos sukūrimas ir tarptautinis bendradarbiavimas, o darbuotojų ir gyventojų saugos reikalavimai susiklosčius avarinei apšvitos situacijai aptarti atitinkamai V ir VIII skyriuose);
- Esamosios apšvitos situacijos (užterštų teritorijų valdymo bendrosios nuostatos, su radonu susijęs veiksmų planas);
- Vykdomo užtikrinimo sistema (kontrolės programa ir pažeidimų šalinimas).

Pirmame „institucijų infrastruktūros“ skirsnyje pabrėžiama būtinybė aiškiai nusakyti skirtingų institucijų pareigas. Komisija turi reguliariai gauti atnaujintą informaciją ir skelbti ją

Oficialiajame leidinyje. Šiame skirsnyje taip pat apibrėžiamos „Radiacinės saugos specialisto“, „Radiacinės saugos pareigūno“ (dabartiniuose PSS šios koncepcijos sujungtos su „Kvalifikuoto specialisto“ sąvoka) ir „Medicinos fizikos specialisto“ pareigos.

3.11. XI skyrius: Baigiamosios nuostatos

Naują direktyvą perkeliant į nacionalinę teisę netektų imtis išsamių teisėkūros veiksmų, todėl galutinis 2 metų perkėlimo į nacionalinę teisę terminas atrodo esąs pakankamas. Konkrečias nuostatas, pvz., susijusias su aplinkos apsauga, į nacionalinę teisę galima perkelti vėliau.

Pagal Euratomo Sutartį pagrindiniai standartai valstybėse narėse turi būti taikomi vienodai, nors nepažeidžiant tų reikalavimų, kurių lankstumas yra akivaizdus atsižvelgiant į teksto redakciją. Tačiau dozės ribos, numatytieji nebekontroliuojamojo veikmens lygiai, statybinėms medžiagoms taikomas atskaitos lygis ir t. t. į nacionalinę teisę perkeliama ir taikomi vienodai.

4. Poveikis biudžetui

Poveikio ES biudžetui nėra.

Pasiūlymas

TARYBOS DIREKTYVA

kuria nustatomi pagrindiniai saugos standartai siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos keliamų pavojų

pagal Euratomo Sutarties 31 straipsnį projektas pateikiamas Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui, kad jis pareikštų nuomonę

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Europos atominės energijos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 31 ir 32 straipsnius,

atsižvelgdama į Komisijos pasiūlymą, parengtą gavus asmenų grupės, kuriuos paskyrė Mokslo ir technikos komitetas iš valstybių narių mokslinių ekspertų, nuomonę ir pasitarusi su Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu,

atsižvelgdama į Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę,

atsižvelgdama į Europos Parlamento nuomonę,

kadangi:

- (1) Sutarties 2 straipsnio b dalyje numatyta parengti vienodus darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos standartus, o Sutarties 30 straipsnyje apibrėžti darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamų pavojų pagrindiniai standartai;
- (2) siekdama atlikti šią užduotį, Bendrija pagrindinius standartus pirmą kartą parengė 1959 m. pagal Sutarties 218 straipsnį 1959 m. vasario 2 d. priimdama direktyvą, nustatančią darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamų pavojų pagrindinius standartus⁹. Direktyva keletą kartų persvarstyta, paskutinį kartą 1996 m. priėmus 1996 m. gegužės 13 d. Tarybos direktyvą 96/29/Euratomas, nustatančią pagrindinius darbuotojų ir gyventojų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės saugos standartus¹⁰, kuria panaikintos ankstesnės direktyvos;
- (3) Direktyvoje 96/29/Euratomas nustatyti pagrindiniai saugos standartai. Šios direktyvos nuostatos taikomos įprastoms ir ekstremaliosioms situacijoms; ją papildė kiti konkretūs teisės aktai;

⁹ OL 11, 1959 2 20, p. 221.

¹⁰ OL L 159, 1996 6 29, p. 1.

- (4) 1997 m. birželio 30 d. Tarybos direktyva 97/43/Euratomas dėl sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės pavojaus, susijusio su asmenų medicinine apšvita, ir panaikinanti Direktyvą 84/466/Euratomas¹¹, 1989 m. lapkričio 27 d. Tarybos direktyva 89/618/Euratomas dėl plačiosios visuomenės informavimo apie sveikatos apsaugai taikytinas priemones ir atliktinus veiksmus nepaprastosios radiologinės padėties atveju¹², 1990 m. gruodžio 4 d. Tarybos direktyva 90/641/Euratomas dėl komandiruočių darbuotojų, dirbančių kontroliuojamose zonose, kuriose jie gali būti veikiami jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitos, apsaugos darbo metu¹³ ir 2003 m. gruodžio 22 d. Tarybos direktyva 2003/122/Euratomas dėl didelio aktyvumo uždarytų radioaktyviųjų šaltinių ir paliktųjų šaltinių kontrolės¹⁴ aprėpia skirtingus konkrečius Direktyvą 96/29/Euratomas papildančius aspektus;
- (5) ilgainiui šiuose teisės aktuose naudotos sąvokų apibrėžtys buvo plėtojamos ir pritaikytos konkrečiai taikymo sričiai; nors daugelis juose nustatytų reikalavimų atitiko pirminį kontekstą priimant šiuos teisės aktus, jų negalima pritaikyti Direktyvoje 96/29/Euratomas;
- (6) Mokslo ir technikos komiteto paskirta ekspertų grupė rekomendavo taikant pagal Euratomo sutarties 30 ir 31 straipsnius parengtus pagrindinius saugos standartus atsižvelgti į Tarptautinės radiologinės saugos komisijos (TRSK) naujas rekomendacijas, visų pirma pateiktąsias Leidinyje Nr. 103 (2007 m.), ir juos persvarstant atsižvelgti į naujus mokslinius įrodymus ir veiklos patirtį¹⁵;
- (7) šios direktyvos nuostatos turėtų atitikti TRSK Leidinyje Nr. 103 nustatyta situacija pagrįstą požiūrį ir būti pritaikytos esamosioms, planuojamoms ir ekstremaliosioms apšvitos situacijoms. Atsižvelgiant į šią naują sistemą direktyva turėtų aprėpti visas apšvitos situacijas ir visas apšvitos kategorijas, t. y. profesinę, gyventojų ir medicininę apšvitą;
- (8) šioje direktyvoje taip pat turėtų būti atsižvelgiama į naują TRSK nustatytą dozės apskaičiavimo metodiką remiantis naujausiomis žiniomis apie apšvitos pavojų;
- (9) profesinės ir gyventojų apšvitos dabartinės metinės dozės ribos paliekamos tokios, kokios yra. Tačiau neturėtų atsirasti tolesnio poreikio nustatyti 5 metų vidurkį, išskyrus nacionaliniuose teisės aktuose apibrėžtas konkrečias aplinkybes;
- (10) atsižvelgiant į naują mokslinę informaciją apie poveikį audiniams, organo dozėms, jeigu reikia, tenka taikyti optimizavimo principą siekiant, kad dozės būtų kiek praktiškai įmanoma mažesnės. Direktyvoje taip pat turėtų būti atsižvelgiama į naują TRSK rekomendaciją dėl profesinės apšvitos veikiamam akies lęšiukui taikomos organo dozės ribos;
- (11) gamtines iš žemės gelmių iškasamas radioaktyviausias medžiagas perdirbančių sektorių sukuriamą radiacinę apšvitą veikia darbuotojus ir, jeigu medžiagos išleidžiamos į aplinką, gyventojus;

¹¹ OL L 180, 1997 7 9, p. 22.

¹² OL L 357, 1989 12 7, p. 31.

¹³ OL L 349, 1990 12 13, p. 21.

¹⁴ OL L 346, 2003 12 31, p. 57.

¹⁵ 2007 m. Tarptautinės radiologinės saugos komisijos rekomendacijos.

- (12) apsauga nuo gamtinių spinduliuotės šaltinių neturėtų būti atskirai aptariama konkrečioje antraštinėje dalyje, nes ji veikiau turėtų būti visiškai įtraukta į bendruosius reikalavimus. Visų pirma medžiagas su gamtiniais radionuklidais perdirbantiems sektoriams turėtų būti taikoma ta pati teisinio reguliavimo sistema, kuri galioja kitoms veiklos rūšims;
- (13) nauji reikalavimai dėl radioaktyvumo statybinėse medžiagose neturėtų trukdyti laisvos statybinių medžiagų apyvartos;
- (14) pastaruoju metu atliktų gyvenamųjų namų tyrimų epidemiologiniais duomenimis įrodyta plaučių vėžio rizika, kurią sukelia maždaug 100 Bq m^{-3} apšvita sukuriantis patalpose esantis radonas. Remiantis nauja apšvitos situacijų koncepcija Komisijos rekomendacijos 90/143/Euratomas dėl visuomenės apsaugos nuo radono apšvitos patalpose¹⁶ nuostatas galima įtraukti į privalomus pagrindinių saugos standartų reikalavimus, tačiau kartu paliekant pakankamai lankstumo dėl įgyvendinimo;
- (15) orlaivių igulų apšvita kosmine spinduliuote turėtų būti nagrinėjama kaip numatytoji apšvitos situacija. Eksploatuojant erdvėlaivius turėtų būti taikomos šios direktyvos nuostatos ir toks eksploatavimas turėtų būti valdomas kaip specialiu leidimu leista apšvita;
- (16) visuomenės sveikatos apsaugos reikalavimais nedraudžiamas radioaktyviųjų medžiagų buvimas aplinkoje. Be tiesioginių apšvitos patekimo į aplinką trasų, turėtų būti apskritai nagrinėjama aplinkos kaip visumos apsauga, įskaitant floros ir faunos rūšių apšvitą ir atsižvelgiant į išsamią ir nuoseklią bendrąją sistemą. Kadangi žmonės yra aplinkos dalis, ši politika prisideda užtikrinant ilgalaikę sveikatos apsaugą;
- (17) svarbios technologinės ir mokslinės permainos medicinos srityje lėmė gerokai padidėjusią pacientų apšvitą. Šiuo atžvilgiu direktyvoje turėtų būti pabrėžiama būtinybė pagrįsti medicininę apšvitą, įskaitant besimptomų asmenų apšvitą, ir joje turėtų būti sugriežtinti pacientams pateiktinos informacijos reikalavimai, sugriežtinamas atliekant medicinos procedūras patiriamų dozių registravimas ir pranešimas apie jas, diagnostikų ataskaitos lygių naudojimas ir pagerintas dozimetų prieinamumas;
- (18) nuolatinį rūpestį kelia atsitiktinė ir nenumatyta medicininė apšvita. Nustačius atsitiktinę ir nenumatytą medicininę apšvitą jų atžvilgiu turi būti imamasi prevenciją užtikrinančių ir tolesnių veiksmų. Siekiant išvengti minėtų incidentų šiuo atžvilgiu turėtų būti pabrėžiama kokybės užtikrinimo programų naudojimo svarba, įskaitant su spinduline terapija susijusios rizikos vertinimą, ir šiais atvejais gali tekti atlikti registravimą, analizę, teikti ataskaitas ir imtis taisomųjų priemonių;
- (19) Direktyvoje 97/43/Euratomas nustatytos vadinamosios „medicininės juridinės“ procedūros dabar, be jokios abejonės, laikomos ne medicinos tikslams skirta planine asmenų apšvita arba „apšvitos naudojimu ne diagnostiniam vizualizavimui“. Šių rūšių veiklai turi būti taikoma atitinkama teisės aktais nustatyta kontrolė, ir ji turėtų būti pagrindžiama taip pat, kaip medicininė apšvita. Tačiau vienokia strategija taikytina medicinos darbuotojų atliekamų procedūrų naudojant medicinos įrangą atžvilgiu, o

¹⁶ OL L 80, 1990 3 27, p. 26.

kitoks – ne medicinos darbuotojų atliekamų procedūrų naudojant ne medicinos įrangą atžvilgiu. Apskritai turėtų būti taikomos metinės dozės ribos ir atitinkami gyventojų apšvitos reikalavimai;

- (20) valstybės narės turėtų būti prašomos į teisės aktais nustatytą kontrolės sistemą įtraukti tam tikras jonizuojančiosios spinduliuotės pavojų keliančias veiklos rūšis ar uždrausti tam tikrų rūšių veiklą. Valstybėms narėms turėtų būti naudingas proporcingo požiūrio taikymas teisės aktais nustatytos kontrolės atžvilgiu, turinčios atitikti vykdant veiklą sukeltamos apšvitos dydį ir jos tikimybę bei atitikti poveikį, kurį teisės aktais nustatyta kontrolė gali daryti mažinant šią apšvitą ar gerinant įrenginių saugą;
- (21) tikslinga tokias pačias tūrinio aktyvumo vertes vykdomai veiklai taikyti suteikiant išimtį jai netaikyti teisės aktais nustatytos kontrolės ir leidžiant medžiagoms netaikyti reguliuojamosios veiklos reikalavimų. Atlikus išsamų tyrimą TATENOS dokumente RS–G–1.7¹⁷ rekomenduojamas vertes nuspręsta taikyti toliau kaip nustatytuosius nebekontroliuojamojo veikmens lygius, pakeičiančius Direktyvos 96/29/Euratomas I priede nustatytas tūrinio aktyvumo vertes, ir kaip bendruosius nekontroliuojamus aktyvumo lygius, pakeičiančius Komisijos Radiacinės saugos leidinyje Nr. 122¹⁸ rekomenduotas vertes;
- (22) valstybės narės konkrečiu atveju gali suteikti išimtį, pagal kurią leidžiama neturint leidimo vykdyti tam tikrų rūšių veiklą, apimančią veiklą, kurią vykdant viršijami nebekontroliuojamojo veikmens lygiai;
- (23) numatytuosius nebekontroliuojamojo veikmens lygius ir kontrolės reikalavimų netaikymo vertes viršijantys konkretūs nebekontroliuojamojo aktyvumo lygiai bei Komisijos atitinkamos gairės¹⁹ toliau lieka svarbiomis priemonėmis tvarkant didelius išmontuojant licencijuotus objektus susidarančių medžiagų kiekius;
- (24) valstybės narės turėtų užtikrinti tokią pačią komandiruočių darbuotojų saugą kaip apšvitos veikiamų darbuotojų, kuriuos įdarbina visų rūšių veiklą su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais vykdančios įmonės. Direktyvoje 90/641/Euratomas nustatytas konkrečias komandiruotiems darbuotojams taikomas priemones reikia praplėsti, kad jas taip pat būtų galima taikyti kontroliuojamose zonose atliekamiems darbams;
- (25) avarinės apšvitos situacijų valdymo srityje dabartinis intervencijos lygiais pagrįstas požiūris keistinas išsamesne sistema, aprėpiančia grėsmių analizę, bendrąją ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemą, su nustatytomis grėsmėmis susijusių ekstremaliųjų situacijų likvidavimo planus ir iš anksto numatytas kiekvieno tikėtinąjo įvykio valdymo planus;

¹⁷ 2004 m. TATENOS Saugos standartų leidinys RS–G–1.7 „Tikslinio neįtraukimo, išimties ir kontrolės reikalavimų netaikymo koncepcijų naudojimas“.

¹⁸ Praktinis kontrolės reikalavimų netaikymo ir išimties koncepcijų naudojimas. I dalis, Bendrųjų kontrolės reikalavimų netaikymo lygių praktinio naudojimo gairės.

¹⁹ Radiacinė sauga 89: Išmontavus branduolinius įrenginius atgautus metalus teikiant grąžinamajam perdirbimui taikytini rekomenduojami radiacinės saugos kriterijai, Radiacinė sauga 113: Rekomenduojami radiacinės saugos kriterijai, į kuriuos atsižvelgiama išmontavus branduolinius įrenginius liekantiems pastatams ir susidarančioms nuolaužoms netaikant kontrolės reikalavimų, Radiacinė sauga 122: Kontrolės reikalavimų netaikymo ir išimties koncepcijų praktinis naudojimas.

- (26) ekstremaliosiose situacijose ir esamose apšvitos situacijose taikant atskaitos lygius galima apsaugoti asmenis bei į kitus visuomeninius kriterijus atsižvelgti taip pat, kaip į dozės ribas ir ribotąsias dozes, taikomas numatytose apšvitos situacijose;
- (27) siekiant veiksmingai valdyti tarpvalstybinius padarinius sukeliančią branduolinę avariją, privaloma gerinti valstybių narių bendradarbiavimą rengiant pasirengimo ekstremaliosioms situacijoms planus ir atsakomąsias priemones;
- (28) atsižvelgdama į naują TRSK Leidinį Nr. 103 Tarptautinė atominės energijos agentūra kartu su Pasaulio sveikatos organizacija, Maisto ir žemės ūkio organizacija, Tarptautine darbo organizacija, Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos Branduolinės energijos agentūra bei Amerikos sveikatos organizacija persvarsto Tarptautinius bendruosius saugos standartus;
- (29) turi būti aiškiai apibrėžtos nacionalinių tarnybų ir specialistų, dalyvaujančių užtikrinant radiacinės saugos techninių ir praktinių aspektų tvarkymą laikantis aukštų kompetencijos reikalavimų, vaidmuo ir pareigos;
- (30) turėtų būti nustatyti tikslesni išmetimo leidimų išdavimo ir išmetamų medžiagų stebėsenos reikalavimai. 2003 m. gruodžio 18 d. Komisijos rekomendacijoje 2004/2/Euratomas dėl standartinės informacijos apie iš įprastu režimu veikiančių branduolinių energetinių reaktorių ir panaudoto branduolinio kuro perdirbimo gamyklų į aplinką išleidžiamų radioaktyviųjų oru sklindančių ir skystų medžiagų²⁰ buvo nustatyta standartinė informacija, kurią reikia nurodyti teikiant duomenis apie iš atominių elektrinių ir panaudoto branduolinio kuro perdirbimo gamyklų išleidžiamas medžiagas;
- (31) paskutinės didelio aktyvumo uždaryjū radioaktyviųjų šaltinių ir paliktųjų šaltinių kontrolės direktyvos (2003/122/Euratomas) nėra jokio reikalo iš esmės keisti, išskyrus būtinybę išplėsti tam tikrų reikalavimų taikymo sritį siekiant įtraukti visus uždaruosius radioaktyviuosius šaltinius. Tačiau kol kas nėra išspręstas paliktųjų šaltinių klausimas ir yra pasitaikęs ne vienas pavojingas atvejis, kai iš trečiųjų šalių būdavo importuojami užteršti metalai. Atitinkamai turėtų būti nustatytas pranešimo apie incidentus, susijusius su paliktaisiais šaltiniais, arba užterštą metalą reikalavimas. Siekiant užtikrinti tarptautinį saugumą taip pat svarbu suderinti lygius, kuriuos viršijus šaltinis, palyginti su nustatytaisiais TATENOS, laikomas didelio aktyvumo uždaruuju radioaktyviuoju šaltiniu;
- (32) Euratomo sutartyje nustatytus pagrindinius saugos standartus numatyta taikyti vienodai;
- (33) Direktyva 96/29/Euratomas ir papildomosios Direktyvos 89/618/Euratomas, 90/641/Euratomas, 96/29 Euratomas, 97/43/Euratomas ir 2003/122/Euratomas turėtų būti panaikintos,

²⁰

OL L 2, 2004 1 6, p. 36.

PRIĖMĖ ŠIĄ DIREKTYVĄ:

I SKYRIUS

DALYKAS IR TAIKymo SRITIS

1 straipsnis

Dalykas

1. Šioje direktyvoje nustatyti darbuotojų, gyventojų, pacientų ir kitų medicininę apšvitą patiriančių asmenų sveikatos apsaugos nuo jonizuojančiosios spinduliuotės keliamų pavojų bendrieji saugos standartai siekiant juos vienodai įgyvendinti valstybės narėse.
2. Ši direktyva taikoma aplinkos, per kurią apšvita iš jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių pasiekia žmones, apsaugai, kuri prireikus papildoma konkrečiomis floros ir faunos rūšių apsaugos nuo apšvitos aplinkoje esančia jonizuojančiąja spinduliuote nuostatomis.
3. Šioje direktyvoje nustatoma radioaktyviųjų šaltinių saugos ir saugumo kontrolės reikalavimai bei tinkamo informavimo susiklosčius avarinei apšvitos situacijai nuostatos.
4. Šioje direktyvoje nustatomi darbuotojų ir gyventojų saugos nuo apšvitos, kurią sukelia paliktųjų šaltinių ir netinkamai kontroliuojamų didelio aktyvumo uždarytųjų radioaktyviųjų šaltinių skleidžiama jonizuojančioji spinduliuotė, reikalavimai ir valstybės narėse taikomų kontrolės priemonių suderinimo reikalavimai šiuo tikslu apibrėžiant konkrečius reikalavimus, kuriais užtikrinama kiekvieno tokio šaltinio kontrolė.
5. Šioje direktyvoje Bendrijos lygmeniu nustatomi su visuomenės informavimo priemonėmis ir procedūromis susiję bendri tikslai siekiant pagerinti susiklosčius ekstremaliai situacijai taikomas neatidėliotinas sveikatos apsaugos priemones.

2 straipsnis

Taikymo sritis

1. Ši direktyva taikoma bet kuriai planuojamai, esamajai ar avarinei apšvitos situacijai, keliančiai apšvitos jonizuojančiąja spinduliuote riziką, kurios radiacinės saugos atžvilgiu negalima nepaisyti siekiant užtikrinti darbuotojų, gyventojų ar pacientų ir kitų medicininę apšvitą patiriančių asmenų sveikatos apsaugą arba aplinkos apsaugą.

2. Ši direktyva taikoma visoms veiklos, susijusios su jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniais, rūšims, t. y.:
- (a) radioaktyviųjų medžiagų gamybai, perdirbimui, tvarkymui, naudojimui, saugojimui, laikymui, transportavimui, siuntimui, importui į Bendriją ir eksportui iš Bendrijos bei šalinimui;
 - (b) jonizuojančiąją spinduliuotę skleidžiančios elektros įrangos naudojimui ir bet kurios elektros įrangos, jeigu jos potencialo skirtumo vertė viršija 5 kV, naudojimui;
 - (c) veiklos, kurią vykdant gamtiniai jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniai ypač padidina darbuotojų ar gyventojų apšvitą, rūšims, visų pirma:
 - i) orlaivių ir erdvėlaivių eksploatavimui;
 - ii) radono sukeltai apšvitai darbo vietose;
 - iii) sektorių, kuriuose perdirbamos medžiagos su gamtiniais radionuklidais, veiklai ar su tokiu perdirbimu susijusiai veiklai.
 - (d) bet kokiai kitai valstybės narės nurodytai veiklai.
3. Ši direktyva taikoma valdant esamas apšvitos situacijas, visų pirma patalpose esančio radono sukeltą gyventojų apšvitą, išorinę statybinių medžiagų sukeltą apšvitą ir ilgalaikę apšvitą, kurią sukelia ekstremalios situacijos ar praėjusios veiklos padariniai.
4. Ši direktyva avarinėms apšvitos situacijoms taikoma tiek, kiek jos laikomos situacijomis, į kurias atsižvelgiant turi būti imamasi apsaugos priemonių siekiant apsaugoti gyventojų ar darbuotojų sveikatą ar aplinką; galimoji apšvita ir avarinė parengtis bei planavimas yra planuojamų apšvitos situacijų dalis.

3 straipsnis

Taikymo srities išimtis

Ši direktyva netaikoma nuo žmogaus gimimo jo kūne esantiems radionuklidams, prie žemės paviršiaus vyraujančiai kosminei spinduliuotei ir apšvitai virš žemės paviršiaus, kurią sukuria nepažeistoje žemės plutoje esantys radionuklidai.

II SKYRIUS

SĄVOKŲ APIBRĖŽTYS

4 straipsnis

Šioje direktyvoje vartojamų terminų apibrėžtis:

- (1) Medicininė apšvita – pacientų ar besimptomų asmenų patirta apšvita per jų pačių medicininį ar stomatologinį tyrimą arba gydymą, kuriuo siekta pagerinti jų sveikatą ar savijautą, taip pat slaugytojų ir globėjų bei savanorių per biologinius medicininius tyrimus patirta apšvita;
- (2) Jonizuojančioji spinduliuotė – tiesiogiai ar netiesiogiai sukurti jonus galinčios energijos skleidimas dalelėmis arba ne ilgesnėmis kaip 100 nanometrų (ne mažesnio kaip 3×10^{15} Herco dažnio) elektromagnetinėmis bangomis;
- (3) Ekstremalioji situacija – neįprasta situacija ar įvykis, dėl kurio tenka imtis neatidėliotinų veiksmų, visų pirma siekiant sumažinti pavojų ar nepataisomus padarinių žmonių sveikatai ir saugai, gyvenimo kokybei, turtui ar aplinkai galimybei. Šiuo atveju omenyje turimos branduolinės ir radiologinės ekstremaliosios situacijos;
- (4) Avarinė apšvitos situacija – bet kurio netikėto įvykio sukurta apšvitos situacija, dėl kurios reikia neatidėliotinų sprendimų, kad ją galima būtų kontroliuoti; įvykį gali sukelti avarija (numatyta ar nenumatyta kaip galimoji apšvita) ar piktybiškas veiksmas;
- (5) Apšvita – apšvitinimo jonizuojančiąja spinduliuote veiksmas ar apšvitos gavimo būseną, kai kūnas apšvitą patiria iš išorės (išorinė apšvita) arba iš vidaus (vidinė apšvita);
- (6) Apšvitos situacija – situacija, dėl kurios atsiranda apšvita, įskaitant jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius ir veiklą ar veiksmus, kuriais gali būti daromas poveikis šių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių sukuriamai apšvitai;
- (7) Gyventojai – apšvitos veikiami asmenys;
- (8) Spinduliuotės šaltinis – radioaktyviąją apšvitą galintis sukelti objektas, pvz., spinduliuojantis jonizuojančiąją spinduliuotę ar išmetantis radioaktyvias medžiagas, kurį apsaugos ir saugos tikslais galima laikyti vienu objektu;
- (9) Radioaktyvusis šaltinis – radioaktyviųjų medžiagų turintis jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinis, kurio radioaktyvumas yra panaudojamas;
- (10) Radioaktyvioji medžiaga – radioaktyviųjų izotopų turinti medžiaga;
- (11) Paliktasis šaltinis – uždarasis šaltinis, kuriam nei suteikta išimtis, nei taikoma teisės aktais nustatyta kontrolė, pvz., todėl, kad jam niekada netaikyta teisės aktais nustatyta kontrolė arba kad jis buvo paliktas, pamestas, netinkamai padėtas, pavogtas ar kitaip perkeltas negavus tinkamo leidimo;
- (12) Statybinė medžiaga – pastate nuolatinais sumontuoti skirtas statybos produktas;
- (13) Radioaktyviųjų atliekų šalinimas – radioaktyviųjų atliekų arba panaudoto kuro dėjimas į patvirtintą objektą, neketinant jų iš ten išimti;

- (14) Esamoji apšvitos situacija – prieš priimant privalomą sprendimą kontroliuoti apšvitos situaciją jau susiklosčiusi apšvitos situacija, dėl kurios būtina ar jau nebūtina imtis neatidėliotinų priemonių;
- (15) Gamtinis jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinis – bet koks natūralus foninis ar kosminės kilmės jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinis;
- (16) Planuojamoji apšvitos situacija – vykdant suplanuotą operaciją ar naudojant jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinį arba vykdant apšvitos trasas keičiančią veiklą sukuriamą apšvitos situacija, kuria siekiama sukelti žmonių ar aplinkos apšvitą ar galimą apšvitą. Planuojamoji apšvitos situacija gali aprėpti įprastą apšvitą ir galimą apšvitą;
- (17) Galimoji apšvita – tik iš dalies tikėtina apšvita, kurią gali sukelti tikimybinio pobūdžio įvykis ar jų seka, įskaitant įrangos triktis ir eksploataavimo klaidas;
- (18) Radiacinė sauga – žmonių apsauga nuo jonizuojančiosios spinduliuotės žalingos apšvitos ir šios apsaugos užtikrinimo priemonės;
- (19) Veikla – bet kokia veikla naudojant ar taikant jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius arba kuria keičiamos apšvitos trasos ir kuri valdoma kaip planuojamoji apšvitos situacija;
- (20) Radonas – izotopas Rn-222 ir jo skilimo produktai, jeigu taikoma (radono sukelta apšvita reiškia radono skilimo produktų sukelimą apšvitą);
- (21) Laikymas – radioaktyviųjų šaltinių ar radioaktyviųjų atliekų laikymas objekte, iš kurio spinduliuotė negali pasklisti, numatant ateityje juos išimti;
- (22) Optimizavimas – progresinis kartotinis tinkamų apsaugos priemonių nustatymo atsižvelgiant į pagrindines aplinkybes, prieinamas pasirinktis ir apšvitos situacijos pobūdį procesas, kuriuo siekiama kuo mažesnio galimo užtikrinti apšvitos masto bei tikėtino ir kuo mažesnio apšvitintų žmonių skaičiaus;
- (23) Gyventojų apšvita – asmenų apšvita, išskyrus bet kurią profesinę ar medicininę apšvitą;
- (24) Profesinė apšvita – savo darbą dirbančių darbuotojų patirta apšvita;
- (25) Žala sveikatai – apšvitos paveiktų gyventojų gyvenimo trukmės trumpėjimo ir jo kokybės blogėjimo rizikos įvertinimas. Rizikos įvertinimas aprėpia poveikio audiniams reiškinius, onkologines ligas ir sunkius genetinius sutrikimus;
- (26) Efektinė dozė (E) – visų audinių ir organų išorinės bei vidinės apšvitos nulemtų svertinių lygiaverčių dozių suma. Ji apibrėžiama šia formule:

$$E = \sum_T w_T H_T = \sum_T w_T \sum_R w_R D_{T,R}$$

kur:

$D_{T,R}$ – audinio arba organo T dėl jonizuojančiosios spinduliuotės R vidutinė sugertoji dozė,

w_R – svorinis jonizuojančiosios spinduliuotės daugiklis ir

w_T – svorinis audinio arba organo T daugiklis.

Atitinkamos w_T ir w_R vertės nurodytos Tarptautinės radiologinės saugos komisijos leidinyje Nr. 103. Efektinės dozės vienetas yra sivertas.

- (27) Dozės riba – asmens efektinės dozės ar lygiavertės dozės vertė, kurios nustatyta laikotarpiu neleidžiama viršyti. Dozės riba taikoma suminei apšvitai, patiriamai vykdant bet kokią leidžiamą veiklą;
- (28) Dozės ribojimas – kaip viršutinė numatoma individualiosios dozės riba nustatomas ribojimas, taikomas apibrėžiant galimas pasirinktis, nagrinėjamas optimizuojant tam tikro jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinio naudojimą planuojamoje apšvitos situacijoje;
- (29) Lygiavertė dozė (H_T) – audinio ar organo T sugertoji spinduliuotės dozė, padauginta iš svertinio koeficiento atsižvelgiant į spinduliuotės R tipą ir kokybę;

$$H_{T,R} = w_R D_{T,R}$$

kur:

– $D_{T,R}$ – audinio arba organo T dėl jonizuojančiosios spinduliuotės R vidutinė sugertoji spinduliuotės dozė,

w_R – svertinis jonizuojančiosios spinduliuotės daugiklis.

Jeigu spinduliuotės lauką sudaro tipai ir energijos, kurių yra skirtingos w_R vertės, tada bendra lygiavertė dozė H_T nustatoma pagal šią formulę:

$$H_T = \sum_R w_R D_{T,R}$$

Atitinkamos w_R vertės nurodytos Tarptautinės radiologinės saugos komisijos leidinyje Nr. 103. Efektinės dozės vienetas yra sivertas.

- (30) Komandiruotasis darbuotojas – visi apšvitos veikiami A kategorijos darbuotojai, kurių nėra nusamdžiusi už stebimąsias ar kontroliuojamas zonas atsakinga įmonė, tačiau kurie atlieka veiklą šiose zonose, įskaitant stažuotojus, praktikantus ir studentus;
- (31) Įmonė – už veiklos vykdymą ar jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinį (įskaitant atvejus, kai radioaktyviosios spinduliuotės šaltinio savininkas ar turėtojas nevykdo susijusios veiklos) teisiškai atsakingas juridinis ar fizinis asmuo;

- (32) Rizikos ribojimas – jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinio keliamos pavienės rizikos ribų nustatymas (rizika – galimosios apšvitos tikėtina žala sveikatai, kuri yra dėl nenumatyto atvejo gautos apšvitos dozės ir su šia doze siejamos sveikatai padarytos žalos tikėtinumo dozės funkcija);
- (33) Slaugytojai ir globėjai – medicininę apšvitą patiriantiems ar ją patyrusiems asmenims padedantys ir juos raminantys asmenys ir todėl sąmoningai bei savanoriškai jonizuojančiosios spinduliuotės apšvitą patiriantys asmenys (ši veikla nėra slaugytojų ir globėjų darbo dalis);
- (34) Atskaitos lygis – dozės ar rizikos lygis ekstremaliojoje apšvitos situacijoje ar esamojoje apšvitos situacijoje, kuri viršijus laikoma esant neleistina toliau tęsti apšvitą ir kurio neviršijus turėtų būti tęsiamas apsaugos užtikrinimo optimizavimas;
- (35) Apšvitos veikiamas darbuotojas – savisamdis ar darbdavio nusamdytas dirbantis asmuo, kuris dirbdamas vykdo šios direktyvos nuostatomis reguliuojamą veiklą ir kuris taip dirbdamas gali gauti gyventojų apšvitai nustatytas ribas viršijančią vieną ar kitą dozę;
- (36) Sivertas (Sv) – specialus lygiavertės ar efektinės dozės matavimo vieneto pavadinimas. Vienas sivertas atitinka vieną džaulį kilogramui: $1 \text{ Sv} = 1 \text{ J kg}^{-1}$;
- (37) Radionuklidų patekimas – radionuklidų patekimo iš aplinkos į žmogaus kūną procesas;
- (38) Praktikantas – įmonėje mokomas ir lavinamas asmuo siekiant jam suteikti konkrečią kvalifikaciją;
- (39) Kaupiamoji efektinė dozė ($E(\tau)$) –organo arba audinio sukaupytą į žmogaus kūną patenkančių radionuklidų lygiaverčių dozių $H_T(\tau)$ suma; kiekviena suma dauginama iš audinio atitinkamo svorinio daugiklio w_T . Ji apibūdinama pagal šią formulę:

$$E(\tau) = \sum_T w_T H_T(\tau)$$

Pateikiant $E(\tau)$, τ vertė reiškia metų skaičių, į kurį atsižvelgta atliekant integravimą. Siekiant užtikrinti, kad būtų laikomasi šioje direktyvoje nurodytų dozės ribų, τ suaugusiems taikomas 50 metų trukmės laikotarpis nuo radionuklidų patekimo į žmogaus kūną, o vaikams taikomas ne trumpesnis laikotarpis, kol jie sulaukia 70 metų amžiaus. Kaupiamosios efektinės dozės matavimo vienetas yra sivertas;

- (40) Medicinos fizikos specialistas – asmuo, turintis reikiamų žinių, išsilavinimą ir patirties, kad galėtų imtis veiksmų ar teikti rekomendacijas su spinduliuotės fizika, taikoma užtikrinant medicininę apšvitą, susijusiais klausimais, kurio kompetenciją veikti yra pripažinusios kompetentingos institucijos;
- (41) Darbuotojų sveikatos tarnyba – medicinos specialistas ar institucija, kurie turi gebėjimų atlikti apšvitos veikiamų darbuotojų medicininę priežiūrą, ir kurių kompetenciją veikti šioje srityje yra pripažinusios kompetentingos institucijos;

- (42) Radiacinės saugos specialistas – asmuo, turintis reikiamų žinių, išsilavinimą ir patirties, kad galėtų teikti su radiacine sauga susijusias rekomendacijas, siekiant užtikrinti veiksmingą žmonių apsaugą, kurio kompetenciją yra pripažinusios kompetentingos institucijos;
- (43) Didelio aktyvumo uždaroji šaltinis – uždaroji šaltinis, kuriame esantis radioaktyviosios medžiagos kiekis viršija II priede nustatytąsias vertes;
- (44) Ekstremaliosios situacijos likvidavimo planas – tinkamų veiksmų su konkrečiu objektu ar veikla susijusioje avarinėje apšvitos situacijoje plano, parengto remiantis tikėtinais įvykiais ir susijusiais scenarijais, priemonės;
- (45) Ekstremaliąją situaciją likviduojantis darbuotojas – bet kuris nustatytus veiksmus ekstremaliojoje situacijoje atliekantis asmuo, kuris ją likviduodamas gali patirti apšvitą;
- (46) Dozimetrijos tarnyba – institucija ar asmuo, kurie turi gebėjimų kalibruoti asmeninius dozimetrus, nuskaityti ir aiškinti jų duomenis, matuoti žmogaus kūno bei biologinių ėminių radioaktyvumą ir vertinti dozes, ir kurių kompetenciją šioje srityje yra pripažinusios kompetentingos institucijos;
- (47) Ekstremaliosios situacijos valdymo sistema – su avarine parengtimi ir ekstremaliosios situacijos likvidavimo priemonėmis bei sprendimų priėmimo avarinėje apšvitos situacijoje priemonėmis susijusias pareigas nustatanti teisinė ir administracinė sistema;
- (48) Medicininės radiologijos – kas susiję su spindulinės diagnostikos bei terapijos procedūromis ir intervencine radiologija ar kita planuojamosios ir valdomosios radiologijos veikla, kuriai naudojama jonizuojančioji spinduliuotė;
- (49) Praktiniai medicininės apšvitos procedūros aspektai – fizinis medicininės apšvitos ir bet kurio papildomojo aspekto taikymas, įskaitant medicininės radiologinės įrangos tvarkymą ir naudojimą, taip pat techninių ir fizinių parametrų vertinimas, įskaitant radiacijos dozes, įrangos kalibravimą bei techninę priežiūrą, radiofarmakologinių preparatų gamybą ir jų skyrimą bei vaizdų apdorojimą, kurį, be kitų, atlieka branduolinės medicinos ir spindulinės terapijos rentgenologai ir technikai;
- (50) Praktikuojantis gydytojas – gydytojas, odontologas ar kitas sveikatos priežiūros specialistas, kuriam pagal nacionalinius reikalavimus suteikta klinikinė atsakomybė už individualiąją medicininę apšvitą;
- (51) Diagnostiniai atskaitos lygiai – medicininės spindulinės diagnostikos ar intervencinės radiologijos veiklos dozių lygiai arba, radiofarmakologinių preparatų atžvilgiu, aktyvumo lygiai, nustatomi išsamiai apibūrėtų tipų įranga atliekant tipinius įprasto dydžio pacientų ar tokio paties dydžio fantomų tyrimus;
- (52) Aktyvinimas – stabilios būsenos nuklido pavertimo radionuklidu procesas, švitinant dalelėmis ar medžiagos, kurioje jis yra, aukštos energijos fotonais;

- (53) Radioaktyvioji medžiaga – medžiaga, kurios sudėtyje yra vienas ar daugiau radionuklidų, į kurių tūrinį aktyvumą privaloma atsižvelgti nagrinėjant radiacinės saugos klausimus;
- (54) Apšvitos naudojimas ne diagnostiniam vizualizavimui – bet koks tikslingas žmonių apšvitinimas siekiant gauti vaizdą, jeigu pirminė apšvitinimo priežastis nėra susijusi su apšvita veikiamo asmens sveikata ar savijauta;
- (55) Pranešimas – dokumento įteikimas kompetentingai institucijai siekiant pranešti apie ketinimą vykdyti šios direktyvos taikymo sričiai priklausančią veiklą;
- (56) Registracija – kompetentingos institucijos dokumentu ar pagal nacionalinę teisės aktą suteiktas leidimas vykdyti veiklą nacionaliniuose teisės aktuose nustatytais sąlygomis;
- (57) Vartojimo prekė – prietaisas ar gaminys, į kurį sąmoningai įterpta radionuklidų ar kuriame radionuklidai yra aktyvinti arba kuris skleidžia jonizuojančiąją spinduliuotę, kurį galima parduoti arba pardavus padaryti prieinamą gyventojams netaikant specialios priežiūros arba teisės aktais nustatytos kontrolės;
- (58) Greitintuvas – didesnės nei 1 megaelektronvolto (MeV) energijos jonizuojančiąją spinduliuotę skleidžiantis ir dalelėms didesnę kinetinę energiją suteikiantis aparatas ar įrenginys;
- (59) Panaudotas uždarysis šaltinis – uždarysis šaltinis, kuris jau nenaudojamas ir neketinamas naudoti veiklai, kuriai suteiktas leidimas;
- (60) Patikrinimas – bet kurios kompetentingos institucijos tyrimas siekiant įvertinti atitiktį nacionalinėms nuostatomis;
- (61) Spinduliuotės generatorius – jonizuojančiosios spinduliuotės, pvz., rentgeno spinduliuotės, neutronų, elektronų ar kitų elektrintųjų dalelių spinduliuotės, generavimo prietaisas, kurį galima naudoti mokslo, pramonės ar medicinos tikslais;
- (62) Radioaktyviosios atliekos – radioaktyviosios medžiagos, kurių daugiau neketinama naudoti jokiais kitais tikslais;
- (63) Kokybės užtikrinimas – visi planuojami ir sistemingi veiksmai, kuriais siekiama tinkamai užtikrinti, kad struktūros, sistemos, komponento ar procedūros taikymo parametrai atitiktų nustatytuosius darniuosiuose standartuose. Kokybės kontrolė yra sudedamoji kokybės užtikrinimo dalis;
- (64) Licencija – kompetentingos institucijos pagal paraišką išduota licencija vykdyti veiklą konkrečiame licencijos dokumente nustatytais sąlygomis;
- (65) Nekontroliuojami aktyvumo lygiai – kompetentingos institucijos ar nacionaliniuose teisės aktuose nustatytos tūrinio aktyvumo dydžiu išreiškiamos vertės, kurias atitinkančioms ar žemesnėms verčioms medžiagoms, gautoms

vykdant bet kokią praneštiną ar leidimo reikalingą veiklą, galima netaikyti šios direktyvos reikalavimų;

- (66) Stebimoji zona – siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės stebima zona;
- (67) Kontroliuojamoji zona – zona, kurioje taikomos specialios taisyklės siekiant užtikrinti apsaugą nuo jonizuojančiosios spinduliuotės ar užkirsti kelią plisti radioaktyviajai taršai ir prieiga į kurią yra kontroliuojama;
- (68) Atsitiktinė apšvita – asmenų, išskyrus ekstremaliąją situaciją likviduojančius darbuotojus, apšvita įvykus avarijai;
- (69) Profesinė avarinė apšvita – ekstremaliosios situacijos padarinius mažinančių asmenų patirta profesinė apšvita avarinėje apšvitos situacijoje;
- (70) Sveikatos patikrinimas – ankstyvasis rizikingų grupių gyventojų diagnozavimas taikant procedūrą, kuriai naudojami radiologiniai medicinos įrenginiai;
- (71) Radono keliamo pavojaus zona – geografinė teritorija ar administracinis regionas, apibrėžtas remiantis tyrimais, kuriais įrodyta, kad būstų, kuriuose manoma būsiant viršijamą nacionalinį atskaitos lygį, procentinė dalis yra gerokai aukštesnė nei kitose šalies dalyse;
- (72) Radiologinė medicinos procedūra – bet kuri medicininę apšvitą sukurianti procedūra;
- (73) Gydytojas konsultantas – medicinos gydytojas, odontologas ar kitas sveikatos priežiūros specialistas, kuriam pagal nacionalinius reikalavimus suteikti įgaliojimai nukreipti asmenis pas praktikuojantį gydytoją atlikti radiologines medicinos procedūras;
- (74) Individualioji žala – kliniškai matomi pakenkimai, pasireiškiantys asmenims arba jų palikuonims ir išryškėjantys nedelsiant arba po kurio laiko, pastaruoju atveju labiau tikėtini negu akivaizdūs;
- (75) Intervencinė radiologija – vaizdo gavimo naudojant rentgeno spindulius metodas, kartu su ultragarso ar magnetinio rezonanso tomografija ar kitais metodais nenaudojant jonizuojančiosios spinduliuotės, siekiant į kūną įvesti įtaisus ir keisti jų padėtį diagnostikos ar gydymo tikslais;
- (76) Spindulinės diagnostikos – kas susiję su *in vivo* diagnostine branduoline medicina, jonizuojančiąją spinduliuotę naudojančia medicinos diagnostine radiologija ir odontologine radiologija;
- (77) Spindulinės terapijos – kas susiję su spinduline terapija, įskaitant terapijos tikslais naudojamą branduolinę mediciną;
- (78) Klinikinė atsakomybė – praktikuojančio gydytojo atsakomybė už individualiąją medicininę apšvitą, t. y.: pagrindimas; optimizavimas; klinikinis rezultatus

įvertinimas; jei reikia, bendradarbiavimas su kitais specialistais ir darbuotojais dėl praktinių medicininės apšvitos procedūros aspektų; jei reikia, ankstesnių tyrimų informacijos gavimas; turimos medicininės radiologinės informacijos ir (arba) įrašų pateikimas prašantiems kitiems praktikuojantiems gydytojams ir (arba) gydytojams konsultantams; ir, jei reikia, pacientų bei kitų asmenų informavimas apie jonizuojančiosios spinduliuotės keliamą riziką;

- (79) Klinikinis auditas — sistemingas medicininių radiologinių procedūrų tikrinimas arba peržiūra, kuriais siekiama gerinti pacientų priežiūros kokybę ir rezultatus, kai medicininė radiologinė veikla, procedūros ir rezultatai lyginami su suderintais geros medicininės radiologijos procedūrų standartais, kartu veikla, jei nurodyta, modifikuojama ir, jeigu būtina, taikomi nauji standartai;
- (80) Medicininis radiologinis įrenginys – objektas, kuriame sumontuota radiologinė medicinos įranga;
- (81) Nenumatytoji apšvita – medicininė apšvita, kuri gerokai skiriasi nuo numatytam tikslui skirtos medicininės apšvitos;
- (82) Reprezentatyvusis asmuo – asmuo, kurio gaunama apšvitos dozė yra tipiška didesnę dozę gaunančių gyventojų dozė;
- (83) Radiacinės saugos pareigūnas – su tam tikro tipo vykdoma veikla susijusiais radiacinės saugos klausimais techniniu atžvilgiu kompetentingas asmuo, įmonės paskirtas prižiūrėti radiacinės saugos priemonių įgyvendinimą įmonėje
- (84) Taisomosios priemonės – šaltinio pašalinimas arba jo masto (aktyvumo arba kiekio atžvilgiu) sumažinimas siekiant sumažinti dozes, kurios antraip būtų gautos esamosios apšvitos situacijoje, arba tų dozių išvengti;
- (85) Apsaugos priemonės – dozių, kurios antraip galėtų būti gaunamos susiklosčius avarinei apšvitos situacijai ar esamajai apšvitos situacijai, išvengimo ar sumažinimo priemonės, išskyrus taisomuosius veiksmus;
- (86) Leidimas – įmonei kompetentingos institucijos išduotas rašytinis leidimas (registracija ar licencija) vykdyti nurodytą veiklą, kuriai taikoma teisės aktais nustatyta kontrolė;
- (87) Uždarasis šaltinis – radioaktyvusis šaltinis, kuriame kietos būsenos radioaktyvioji medžiaga nuolatinau hermetizuota kapsulėje ar apvalkale;
- (88) Tiekėjas – uždarąjį šaltinį tiekiantis ar pristatantis bet kuris juridinis ar fizinis asmuo;
- (89) Šaltinio talpykla – uždarojo šaltinio talpykla, kuri nėra sudedamoji šaltinio dalis, tačiau skirta naudojamam, gabenamam, tvarkomam ir t. t. šaltiniui ekranuoti;
- (90) Toronas – izotopas Rn-220;

(91) Liekamoji dozė – dozė, kurią manoma gausiant visomis apšvitos trasomis, po to kai bus panaudotos visos apsaugos priemonės arba bus nuspręsta netaikyti jokių apsaugos priemonių;

(92) Sugertoji dozė (D) – sugertoji spinduliuotės energija masės vienetui

$$D = \frac{d\bar{\varepsilon}}{dm}$$

kur:

– $d\bar{\varepsilon}$ yra tūriniame elemente esančiai medžiagai jonizuojančiosios spinduliuotės perduota energija,

– dm yra šiame tūriniame elemente esančios medžiagos masė.

Šioje direktyvoje sugertoji dozė reiškia audinio ar organo gautos dozės vidurkį. Sugertosios dozės matavimo vienetas yra grėjus.

(93) Grėjus (Gy) yra sugertosios dozės matavimo vienetas. Vienas grėjus atitinka vieną džaulį kilogramui: $1\text{ Gy} = 1\text{ J kg}^{-1}$;

(94) Aktyvumas (A) – tam tikros energinės būsenos radionuklidų kiekio aktyvumas (A) nustatytu laiku yra dN dalmuo iš dt ; kur dN yra numatytoji savaiminių branduolinių virsmų iš šios energinės būsenos vertė per trukmę dt :

$$A = \frac{dN}{dt}$$

Aktyvumo matavimo vienetas yra bekerelis;

(95) Bekerelis (Bq) yra specialus aktyvumo matavimo vienetas. Vienas bekerelis yra lygus vienam branduoliniam virsmui per sekundę: $1\text{ Bq} = 1\text{ s}^{-1}$;

(96) Kaupiamoji lygiavertė dozė ($H_T(\tau)$) – lygiavertės dozės galios (audinyje ar organe T), kurią gauna asmuo radionuklidams patenkant į jo kūną, integralas per laiką (τ). Ji nustatoma pagal šią formulę:

$$H_T(\tau) = \int_{t_0}^{t_0+\tau} \dot{H}_T(t) dt$$

kai radionuklidai patenka į kūną laiku t_0 , kur

$\dot{H}_T(t)$ yra lygiavertės dozės galia (organe ar audinyje T) laiku t ,

τ yra integravimo atlikimo trukmė.

Nurodant $H_T(\tau)$, τ pateikiamas kaip metų skaičius. Jeigu τ nėra nurodytas, tada suaugusiems nustatomas 50 metų laikotarpis, o vaikams taikomas ne trumpesnis

laikotarpis, kol jie sulaukia 70 metų amžiaus. Kaupiamosios lygiavertės dozės matavimo vienetas yra sivertas;

- (97) Įprasta apšvita – tikėtina apšvita įprastomis objekto eksploatavimo ar veiklos (įskaitant techninę priežiūrą, kontrolę, eksploatacijos nutraukimą) sąlygomis, įskaitant nedideles triktis, kurias įmanoma kontroliuoti, t. y. įprastomis eksploatavimo sąlygomis ir atsitikus numatytiesiems įvykiams;
- (98) Numatomoji dozė – tikėtina patirsima dozė, jeigu nebūtų taikomos apsaugos priemonės;
- (99) Kokybės kontrolė – kokybės išlaikymo ar gerinimo operacijų (programavimas, koordinavimas, įgyvendinimas) rinkinys. Ji aprėpia įmanomų apibrėžti, išmatuoti ir kontroliuoti įrangos eksploatacinių charakteristikų stebėseną, vertinimą ir techninę priežiūrą privalomu lygiu;
- (100) Atsako strategija – skirtingų apsaugos priemonių, kurių imamasi atsitikus tikėtiniems ar tikriesiems įvykiams, rinkinys, kad pagal iškeltus tikslus būtų galima valdyti avarinę apšvitos situaciją. Ekstremaliųjų situacijų likvidavimo plane parengiamos kiekvienam tikėtinam įvykiui ar scenarijui skirtos atsako strategijos.

III SKYRIUS

RADIACINĖS SAUGOS SISTEMA

5 straipsnis

Bendrieji principai

Valstybės narės parengia teisinius reikalavimus ir atitinkamą teisės aktais nustatytos kontrolės tvarką, kurie atitiktų visoms apšvitos situacijoms taikomą radiacinės saugos sistemą, grindžiamą pagrindimo, optimizavimo ir dozės ribojimo principais:

- (a) Pagrindimas. Sprendimai naudoti ar keisti jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinį, apšvitos trasą arba faktines apšvitas yra pagrįsti, jei šie sprendimai priimami siekiant užtikrinti, kad nauda asmenims ar gyventojams juos priėmus yra didesnė už žalą, kuri galėtų būti padaryta priėmus tokius sprendimus.
- (b) Optimizavimas. Susiklosčius bet kuriai apšvitos situacijai radiacinė sauga optimizuojama siekiant apšvitos mastą, jos tikimybę ir apšvitos veikiamų asmenų skaičių sumažinti tiek, kiek praktiškai įmanoma atsižvelgiant į ekonominius ir visuomeninius veiksnius, o medicininę apšvitą patiriančių asmenų apsaugos optimizavimas turi atitikti medicininį apšvitos tikslą, kaip aprašyta 55 straipsnyje. Šis principas efektinės dozės ir organo dozių atžvilgiu taikomas kaip atsargumo priemonė siekiant užtikrinti, kad su žala sveikatai susijusios neapibrėžtys nevirsytų nulemtųjų jonizuojančiosios spinduliuotės sukeltų reiškinų ribinės vertės.

- (c) Dozės ribojimas. Planuojamose apšvitos situacijose asmeniui iš visų reguliuojamųjų jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių patiriamų dozių suma neturi viršyti profesinei apšvitai ar gyventojų apšvitai nustatytų dozės ribų. Dozės ribos netaikomos medicininei apšvitai.

1 SKIRSNIS

OPTIMIZAVIMO PRIEMONĖS

6 straipsnis

Profesinei ir gyventojų apšvitai taikomi dozės ribojimai

1. Profesinės apšvitos dozės ribojimas yra veiklos priemonė, kuria naudojasi įmonė, kurios bendrąją priežiūrą atlieka kompetentingos institucijos, apšvitai optimizuoti. Nustatant komandiruočių darbuotojų gaunamos dozės ribojimą darbdavys bendradarbiauja su įmone.
2. Gyventojų apšvitos dozės ribojimas yra individualiosios dozės, kurią gyventojai patiria numatytu būdu naudojant nustatytą jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinį, ribojimas. Kompetentingos institucijos nustato ribojimą siekdamos užtikrinti atitiktį dozės ribai, kuri yra visų dozių, kurias tas pats asmuo patiria iš visų leidžiamų veiklos rūšių, suma.
3. Optimizuojant galimasias apšvitas turi būti tinkamai naudojamas šaltinių ir įrenginių saugos bei saugumo valdymas. Jeigu reikia, galima nustatyti rizikos ribojimus.
4. Dozės ribojimai nustatomi kaip individualiųjų efektinių ar lygiaverčių dozių ribojimai, galiojantys metus ar bet kurią kitą tinkamą trumpesnę laikotarpį.
5. Jeigu dozės ribojimai nustatomi siekiant riboti bet kurią ilgalaikę suminę apšvitą, pastarieji nustatomi naudojant organo sugeriamas metines efektines dozes ar lygiavertes dozes.

7 straipsnis

Medicininės apšvitos dozės ribojimai

Atliekant pacientų medicininę apšvitą dozės ribojimai netaikomi.

Slaugytojų ir globėjų bei medicinos ir biomedicinos moksliniuose tyrimuose dalyvaujančių savanorių (nenumatyta, kad medicininiu atžvilgiu jie gautų kokios nors tiesioginės naudos) apribotoji dozė nustatoma kaip individualioji dozė, kuri neturėtų būti viršijama tyrimo, gydymo ar atitinkamo mokslinių tyrimų projekto laikotarpiu.

8 straipsnis

Atskaitos lygiai

Avarinėse ir esamosiose apšvitos situacijose atskaitos lygiai nustatomi kaip efektinės dozės ar organo dozės lygis, kuris laikomas neleistinu viršyti avarinėse ar esamosiose apšvitos situacijose. Parengiamos ir įdiegiamos optimalios apsauginės strategijos siekiant individualių dozių vertes sumažinti tiek, kad jos būtų mažesnės nei atskaitos lygiai. Renkantis atskaitos lygių vertes atsižvelgiama į apšvitos situacijos tipą. Optimizuojant apsaugą pirmenybė teikiama atskaitos lygį viršijančioms apšvitoms. Renkantis atskaitos lygius atsižvelgiama į radiacinės saugos reikalavimus ir visuomeninio pobūdžio kriterijus. Renkantis efektinei dozei taikomus atskaitos lygius atsižvelgiama į I priedo 1 punkte nustatytus tris atskaitos lygių intervalus.

2 SKIRSNIS

DOZĖS RIBOJIMAS

9 straipsnis

Apšvitos veikiamų darbuotojų amžiaus ribojimas

Laikantis 12 straipsnio 2 dalies, jaunesnių nei 18 metų amžiaus asmenų neleidžiama skirti jokiam darbui, jeigu šį darbą dirbančius asmenis veikia apšvita.

10 straipsnis

Profesinei apšvitai taikomi dozės ribojimai

1. Profesinės apšvitos efektinės dozės riba kiekvienais metais yra 20 mSv. Tačiau susiklosčius ypatingoms aplinkybėms ar nacionaliniuose teisės aktuose nurodytoms tam tikroms apšvitos situacijoms, vieneriems metams leidžiama nustatyti didesnę efektinę, tačiau ne didesnę nei 50 mSv metinę dozę, jeigu vidutinė penkerių metų iš eilės vidutinė metinė dozė neviršija 20 mSv.

Ekstremaliąją situaciją likviduojantiems darbuotojams pagal 52 straipsnį leidžiama nustatyti didesnę efektinę dozę.

2. Be pirmoje dalyje nustatytųjų efektinės dozės ribų, leidžiama taikyti šias lygiavertės dozės ribas:
 - (a) akies lęšiukui nustatoma metinė 20 mSv lygiavertės dozės riba arba, jeigu taikoma, ta pati kaip efektinei dozei nustatytoji ribos vertė;

- (b) odai nustatoma lygiavertės dozės 500 mSv metinė riba; ši riba taikoma bet kurio 1 cm² ploto vidutinei dozei neatsižvelgiant į apšvitos veikiamą plotą;
- (c) plaštakoms, dilbiams, kojoms ir kulkšnimis nustatoma 500 mSv metinė lygiavertės dozės riba.

11 straipsnis

Nėščiujų apsauga

1. Kai nėščioji apie savo padėtį praneša įmonei, negimusiam kūdikiui pagal nacionalinius teisės aktus ar nacionalinę praktiką taikoma su užtikrinamąja gyventojų apsauga lygintina apsauga. Todėl nėščiosios įdarbinimo sąlygos turi būti tokios, kad negimusio kūdikio gaunama lygiavertė dozė būtų sumažinta tiek, kiek praktiškai įmanoma, ir bent likusį nėštumo laikotarpį ji neturėtų viršyti 1 mSv.
2. Kai žindė apie įmonei praneša apie savo padėtį, ji neturi būti skiriama dirbti su didele radionuklidų patekimo į jos kūną rizika susijusių darbų.

12 straipsnis

Praktikantų ir studentų dozės ribojimai

1. 18 metų ar vyresnio amžiaus praktikantams ir 18 metų arba vyresnio amžiaus studentams, kurie jiems mokantis yra įpareigojami dirbti su spinduliuotės šaltiniais, nustatytos dozės ribos turi būti tokios pačios kaip 10 straipsnyje nustatytosios profesinės apšvitos dozės ribos.
2. 16–18 metų praktikantams ir 16–18 metų studentams, kurie jiems mokantis yra įpareigojami dirbti su spinduliuotės šaltiniais, efektinės dozės riba turi būti 6 mSv per metus.

Be pirmoje dalyje nustatytųjų efektinės dozės ribų, taikomos šios lygiavertės dozės ribos:

- (a) akies lęšiukui nustatoma metinė 20 mSv lygiavertės dozės riba;
 - (b) odai nustatoma lygiavertės dozės 150 mSv metinė riba; ši riba taikoma bet kurio 1 cm² ploto vidutinei dozei neatsižvelgiant į apšvitos veikiamą plotą;
 - (c) plaštakoms, dilbiams, kojoms ir kulkšnimis nustatoma 150 mSv metinė lygiavertės dozės riba.
3. Praktikantams ir studentams, kuriems netaikomos 1 ir 2 dalies nuostatos, nustatomos tokios pačios dozės ribos kaip 13 straipsnyje nustatytosios gyventojams taikomos dozės ribos.

13 straipsnis

Gyventojų apšvitai taikomi dozės ribojimai

Metinės gyventojų apšvitos efektinės dozės riba yra 1 mSv.

Be pirmoje dalyje nurodytosios dozės ribos, taikomos šios lygiavertės dozės ribos:

- (a) akies lęšiukui nustatoma metinė 15 mSv lygiavertės dozės riba;
- (b) odai nustatoma lygiavertės dozės 50 mSv metinė riba; ši riba taikoma bet kurio 1 cm² ploto vidutinei dozei neatsižvelgiant į apšvitos veikiamą plotą.

14 straipsnis

Efektinės ir lygiavertės dozės įvertinimas

Siekiant įvertinti efektines ir lygiavertes dozes, naudojamos šios vertės ir santykiai:

- (a) Išorinis spinduliavimas: siekiant įvertinti efektines ir lygiavertes dozes naudojamos Tarptautinės radiologinės saugos komisijos Leidinyje Nr. 103 nustatytosios vertės ir santykiai.
- (b) Radionuklidų ar radionuklidų mišinio sukelta vidinė apšvita: siekiant įvertinti kaupiamąją efektinę dozę naudojamos Tarptautinės radiologinės saugos komisijos Leidinyje Nr. 103 nustatytosios vertės ir santykiai bei Tarptautinės radiologinės saugos komisijos Leidinyje Nr. 72 nustatyti nuriavimo ir įkvėpimo dozės koeficientai.

IV SKYRIUS

SU RADIACINE SAUGA SUSIJUSIO ŠVIETIMO, MOKYMO IR INFORMAVIMO REIKALAVIMAI

15 straipsnis

Bendrosios su švietimu, mokymu ir informavimu susijusios pareigos

Siekdamos užtikrinti visų asmenų, kurių atliekamoms užduotims būtina speciali radiacinės saugos kompetencija, švietimą, mokymą ir informavimą apie radiacinę saugą valstybės narės sukuria atitinkamą teisinę ir administracinę sistemą. Atitinkamų asmenų mokymas, perkvalifikavimas ir informavimas turi būti kartojamas atitinkamais intervalais ir pagrįdžiamas dokumentais.

Siekdamos užtikrinti radiacinės saugos specialistų, medicinos fizikos specialistų, darbuotojų sveikatos tarnybų ir dozimetrijos tarnybų pripažinimą valstybės narės organizuoja švietimą, mokymą ir perkvalifikavimą.

16 straipsnis

Apšvitos veikiamų darbuotojų, praktikantų ir studentų mokymas bei jų informavimas

1. Valstybės narės reikalauja, kad įmonės ar darbdaviai apšvitos veikiamus darbuotojus, praktikantus ir studentus, kurie patiria profesinę apšvitą, informuotų apie:
 - (a) su jų darbu susijusią riziką sveikatai;
 - (b) taikytinas bendrąsias radiacinės saugos procedūras ir atsargumo priemones, visų pirma susijusias su bendrosiomis veiklos vykdymo ir darbo sąlygomis bei kiekvieno tipo darbo vieta, į kurią jie gali būti paskirti, ar darbu, kuris gali būti jiems priskirtas;
 - (c) ekstremaliosios situacijos likvidavimo planus ir procedūras;
 - (d) techninių, medicininių ir administracinių reikalavimų vykdymo svarbą.
2. Valstybės narės reikalauja, kad įmonės ar darbdaviai informuotų moteris apie ankstyvo pranešimo apie nėštumą svarbą atsižvelgiant į negimusiam kūdikiui kylančią apšvitos riziką ir taršos radionuklidais riziką žindomam kūdikiui.
3. Valstybės narės reikalauja, kad įmonės ar darbdaviai savo darbuotojams užtikrintų tinkamą radiacinės saugos mokymą ir organizuotą informavimo programas.
4. Už didelio aktyvumo uždaruosius radioaktyviuosius šaltinius atsakinga įmonė, be 1, 2 ir 3 dalyse nurodyto radiacinės saugos mokymo ir informavimo, užtikrina, kad į šį mokymą būtų įtraukti specialūs didelio aktyvumo uždaruųjų radioaktyviųjų šaltinių saugaus tvarkymo ir saugos reikalavimai siekiant atitinkamus darbuotojus reikiamai parengti bet kuriems jų saugai įtakos turintiems įvykiams arba kitų asmenų radiacinei saugai. Informuojant ir mokant ypatingas dėmesys kreiptinas į būtinuosius saugos reikalavimus ir organizuojant šiuos procesus turi būti įtraukiama speciali informacija apie galimus padarinius, jeigu būtų prarasta galimybė tinkamai kontroliuoti didelio aktyvumo uždaruosius radioaktyviuosius šaltinius.

17 straipsnis

Paliktųjų šaltinių galimosios apšvitos veikiamų darbuotojų informavimas ir mokymas

Valstybės narės užtikrina, kad įrenginių (pvz., didelių metalo laužo aikštelių ir metalo laužo perdirbimo gamyklų), kuriuose didelė paliktųjų šaltinių radimo ar jų perdirbimo tikimybė, ir stambių pervežimo punktų vadovybė bei darbuotojai būtų:

- (a) informuojami apie šaltinio aptikimo galimybę;

- (b) informuojami ir mokomi, kaip vizualiai nustatyti šaltinius ir jų talpyklas;
- (c) informuojami apie jonizuojančiosios spinduliuotės pagrindus ir jos sukeltus reiškinius;
- (d) informuojami apie aptikimo sistemas;
- (e) informuojami apie veiksmus ir mokomi veiksmų, kurių privaloma imtis vietoje, jeigu aptinkamas šaltinis arba įtariamas šaltinio aptikimas.

18 straipsnis

Ekstremaliąsias situacijas likviduojančių darbuotojų informavimas ir mokymas

1. Valstybės narės užtikrina, kad ekstremaliąsias situacijas likviduojantys darbuotojai ir bet kurie kiti asmenys, kurie susiklosčius ekstremaliajai situacijai gali būti įtraukti teikiant ekstremaliosios situacijos likvidavimo pagalbą, būtų tinkamai informuojami jiems pateikiant reguliariai atnaujinamą informaciją apie galimą su intervencija susijusią riziką jų sveikatai ir apie taikytinas atsargumo priemones. Informacija teikiama apie įvairias galimas ekstremaliąsias situacijas.
2. Susiklosčius ekstremaliajai situacijai 1 dalyje nurodyta informacija atitinkamai papildoma atsižvelgiant į konkrečias aplinkybes.
3. Valstybės narės užtikrina, kad ekstremaliąsias situacijas likviduojantys darbuotojai būtų reguliariai mokomi pagal 97 straipsnyje nustatytos ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemos nuostatas. Jeigu reikia, atliekant šį mokymą turi būti organizuojamos pratybos.
4. Valstybės narės užtikrina, kad, be šio straipsnio 3 dalyje nurodyto ekstremaliųjų situacijų likvidavimo mokymo, už 30 straipsnio 1 dalies b punkte nurodytus ekstremaliąsias situacijas likviduojančius darbuotojus atsakinga organizacija šiuos darbuotojus tinkamai informuotų apie radiacinės saugos metodus ir išmokytų juos taikyti.

19 straipsnis

Su medicinine apšvita susijęs švietimas, informavimas ir mokymas

1. Valstybės narės užtikrina, kad su medicininės apšvitos procedūrų praktiniais aspektais susiję praktikuojantys gydytojai ir asmenys, vykdančios medicininės radiologijos veiklą, būtų įgiję atitinkamą išsilavinimą, būtų reikamai informuoti, išklause teorinį kursą ir įvykdę praktinio mokymo programą.

Šiuo tikslu valstybės narės pasirūpina parengti atitinkamą mokymo programą ir pripažįsta atitinkamus diplomus, pažymėjimus ar oficialias kvalifikacijas patvirtinančius dokumentus.

2. Atitinkamose mokymo programose dalyvaujantiems asmenims leidžiama dalyvauti vykdant su medicinine apšvita susijusias veiklos procedūras kaip nustatyta 56 straipsnio 4 dalyje.
3. Valstybės narės užtikrina, kad būtų organizuojamas tęstinis švietimas ir mokymas po kvalifikacijos įsigijimo bei, jeigu konkrečiu atveju medicinos reikmėms imami naudoti nauji metodai, būtų teikiamas mokymas apie šiuos naujus metodus ir susijusius radiacinės saugos reikalavimus.
4. Valstybės narės užtikrina, kad būtų sukurta savalaikės informacijos apie medicinines apšvitos radiacinę saugą atsižvelgiant į patirtį, sukaupą iš svarbių įvykių, platinimo sistema.
5. Valstybės narės užtikrina, kad į medicinos ir odontologijos mokyklų pagrindines mokymo programas būtų įtrauktas radiacinės saugos kursas.

V SKYRIUS

VEIKLOS PAGRINDIMAS IR TEISĖS AKTAIS NUSTATYTA ŠIOS VEIKLOS KONTROLĖ

20 straipsnis

Veiklos pagrindimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad su apšvita jonizuojančiąja spinduliuote susijusi nauja veikla prieš ją patvirtinant būtų pagrindžiama.
2. Patvirtintas veiklos rūšis valstybės narės įtraukia į teisės aktus ar administracinius aktus.
3. Taikomų veiklos rūšių pagrindimas persvarstomas kiekvieną kartą gavus naujų ir svarbių šių veiklos tipų veiksmingumo ar galimų jų padarinių įrodymų.

21 straipsnis

Veiklos, kuriai naudojami jonizuojančiąją spinduliuotę skleidžiantys aparatai ar produktai, pagrindimas

1. Valstybės narės reikalauja, kad bet kuri ketinanti gaminti, importuoti ar eksportuoti jonizuojančiąją spinduliuotę skleidžiantį naujo tipo aparatą ar produktą įmonė kompetentingoms institucijoms pateiktų atitinkamą informaciją, pvz., išvardytąją III priedo A skirsnyje, siekiant institucijoms suteikti galimybę įvertinus III priedo B skirsnyje nustatytą informaciją nuspręsti, ar numatomą aparato ar produkto naudojimą galima pagrįsti.

2. Kompetentinga institucija pagal 1 dalį gauta informacija dalijasi su kitų valstybių narių kompetentingomis institucijomis siekiant suteikti joms galimybę priimti savarankišką sprendimą dėl numatomo aparatų ar produkto naudojimo pagrindimo.
3. Valstybių narių kompetentingų institucijų sprendimai įmonei pranešami per 6 mėnesius.

22 straipsnis

Draudimas vykdyti veiklą

Valstybės narės draudžia radioaktyviųjų medžiagų apgalvotai dėti į maisto produktus, žaislus, asmeninius papuošalus ir kosmetikos produktus bei draudžia šių produktų importą ar eksportą. Nepažeidžiant Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 1999/2/EB²¹ nuostatų, tų rūšių veikla, kurią vykdant aktyvinama medžiaga ir todėl didėja susijusių produktų aktyvumas, laikoma nepagrįsta.

23 straipsnis

Su apgalvotu žmonių veikimu apšvita ne medicinos tikslais susijusi veikla

1. Valstybės narės patikrinimais ar kitomis tinkamomis priemonėmis užtikrina, kad būtų nustatoma tokia veikla, kurią vykdant apšvita naudojama ne diagnostiniam vizualizavimui.
2. Valstybės narės užtikrina, kad ypatingas dėmesys būtų skiriamas veiklos, kurią vykdant apšvita naudojama ne diagnostiniam vizualizavimui, pagrindimui, visų pirma:
 - (a) IV priede išvardyta visų rūšių veikla, kurią vykdant apšvita naudojama ne diagnostiniam vizualizavimui, pagrindžiama iš anksto, kol ji nėra visuotinai priimta;
 - (b) kiekvienas konkretus visuotinai priimtos veiklos tipo taikymas pagrindžiamas iš anksto;
 - (c) kiekviena IV priedo A skirsnyje išvardytų apšvitos naudojimo ne diagnostiniam vizualizavimui procedūrų, kurias medicinos darbuotojai taiko pasitelkdami radiologinę įrangą, pagrindžiama iš anksto atsižvelgiant į konkrečius procedūros tikslus ir asmens, kuriam jos daromos, ypatybes;
 - (d) veiklos, kurią vykdant apšvita naudojama ne diagnostiniam vizualizavimui, bendrąjį ir konkretų pagrindimą, nurodytą a ir b punktuose, periodiškai persvarsto kompetentinga institucija.

²¹ OL L 66, 1999 3 13, p. 16.

3. Jeigu valstybė narė nustato, kad konkreti veikla, kurią vykdant apšvita naudojama ne diagnostiniam vizualizavimui, yra pagrįsta, ji užtikrina, kad:
 - (a) kiekvienai veiklai būtų privaloma gauti licenciją;
 - (b) bendradarbiaudama su kitomis atitinkamomis agentūromis ir profesinėmis įstaigomis kompetentinga institucija nustatytų veiklos reikalavimus, įskaitant konkretaus atlikimo kriterijus;
 - (c) kiekvienos rūšies veiklai būtų nustatyti dozės apribojimai. Tokie apribojimai turi būti gerokai mažesni už gyventojams taikomą dozės ribą, įskaitant, jeigu tai praktiškai įmanoma padaryti, medicinos darbuotojų atliekamas procedūras naudojant medicinos įrangą (IV priedo A skirsnis); kitos veiklos dozės apribojimai nustatyti IV priedo B skirsnyje; dozės apribojimai turi atitikti 6 straipsnio 2 dalies reikalavimus;
 - (d) procedūros, kurias medicinos darbuotojai atlieka naudodami medicininę radiologinę įrangą, atitiktų atitinkamus VII skyriaus reikalavimus, įskaitant įrangos, optimizavimo, pareigų ir specialiosios nėščiųjų apsaugos reikalavimus;
 - (e) būtų privaloma gauti visus padarinius žinančio asmens, kuris turi būti veikiamas apšvita, sutikimas siekiant leisti taikyti atvejus, kai teisėtvarkos institucijos gali imtis teisinių procesinių veiksmų be sutikimo pagal nacionalinės teisės aktus;
 - (f) jeigu apšvita taikoma įprastai saugumo tikslais, tikrinamiems asmenims būtų sudaryta galimybė pasirinkti alternatyvų metodą, kurį taikant nenaudojama jonizuojančioji spinduliuotė.

24 straipsnis

Veiklos, kuriai naudojamos gamtinės radioaktyviosios medžiagos, nustatymas

Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatoma veikla, kuriai naudojamos gamtinės radioaktyviosios medžiagos, sukeliančios darbuotojų ar gyventojų apšvitą, kurios negalima nepaisyti radiacinės saugos atžvilgiu. Tokia veikla nustatoma patikrinimais ar kitomis atitinkamomis priemonėmis ir atsižvelgiant į V priede išvardytus pramonės sektorius.

25 straipsnis

Pranešimas

1. Valstybės narės reikalauja pranešti apie bet kurios rūšies veiklą, įskaitant pagal 23 straipsnį nustatytą veiklą, išskyrus pagrįstą veiklą, kuriai naudojama:
 - (a) radioaktyvių medžiagų turinčios medžiagos, jeigu veiklai naudojamas kiekis neviršija VI priede nustatytų bendrųjų nebekontroliuojamųjų veikmens lygių ar kompetentingų institucijų leistų konkrečioms taikymo sritims nustatytų didesnių

verčių ir atitinkančių VI priede nustatytus bendruosius išimties suteikimo bei kontrolės reikalavimų netaikymo kriterijus; arba

- (b) radioaktyvių medžiagų turinčios medžiagos, jeigu masės vieneto tūrinio aktyvumo vertės neviršija VI priedo A lentelėje nustatytų nebekontroliuojamojo veikmens lygių ar kompetentingų institucijų leistų konkrečioms taikymo sritims nustatytų didesnių verčių ir atitinkančių VI priede nustatytus bendruosius išimties suteikimo bei kontrolės reikalavimų netaikymo kriterijus; arba
- (c) bet koks vaizdui atkurti skirtas elektroninis vamzdis ar kitas elektrinis aparatas, kurio potencialo skirtumas neviršija 30 kV, arba bet koks kitas aparatas ar produktas, kurio tipą yra patvirtinusios valstybės narės kompetentingos institucijos, jeigu:

i) įprastomis eksploataavimo sąlygomis jo sukuriama dozė galia 0,1 m atstumu nuo bet kurio prieinamo aparato paviršiaus neviršija $1 \mu\text{Sv}\cdot\text{h}^{-1}$; ir

ii) tuo atveju, jeigu jame yra radioaktyviųjų medžiagų, jos sudėtos į kapsulę ar pritvirtintos prie tvirto laikiklio; ir

iii) kompetentingos institucijos yra nustačiusios šalinimo sąlygas.

- 2. Valstybės narės gali padaryti išimtį ir leisti kitų veiklos rūšių atžvilgiu netaikyti pranešimo reikalavimo, jeigu laikomasi VI priedo 3 punkte nustatytų bendrųjų išimties suteikimo kriterijų, arba tais atvejais, jeigu įvertinus saugos optimizavimą nustatoma, kad išimtis yra geriausia pasirinktis.
- 3. Apie veiklos rūšis, kurioms naudojamos pagal 24 straipsnį nustatytos gamtinės radioaktyviosios medžiagos ir kurias vykdant pagaminamos ar perdirbamos liekanos, apie kurias žinoma, kad iš jų grąžinamuoju perdirbimu gaminamos žinomos statybinės medžiagos, privaloma pranešti, jeigu VII priede apibrėžtas pagamintų statybinių medžiagų tūrinio aktyvumo rodiklis gali viršyti 1. Įmonė liekanų naudotoją šiuo atveju taip pat informuoja apie liekanų tūrinį aktyvumą.
- 4. Valstybių narių nustatytų situacijų atvejais, jeigu kyla susirūpinimas, kad vykdant pagal 24 straipsnį nustatytą veiklą gamtinių radionuklidų gali patekti į vandenį ir taip gali būti daromas toks poveikis tiekiamo geriamojo vandens kokybei arba kitoms apšvitos trasoms, kad kyla susirūpinimas radiacinės saugos atžvilgiu, kompetentinga institucija gali pareikalausti veiklai taikyti pranešimo reikalavimą nepaisant 1 dalies b punkto reikalavimų.
- 5. Valstybės narės nurodo, kokia informacija apie praneštinės veiklos rūšis turi būti pateikiama, kad kompetentinga institucija galėtų parengti reikiamas teisės aktais nustatytos kontrolės priemones.
- 6. Suteikdamos išimtį pagal 1 dalies c punktą valstybės narės keičiasi informacija apie patvirtintus tipus ir apie pagrindinius dokumentus bei vertinimą. Priimdamos sprendimus, ar atitinkamų rūšių veiklai suteikti išimtis, kompetentingos institucijos atsižvelgia į šią gautą informaciją ir į taikomas Europos bei tarptautinius standartus.

26 straipsnis

Teisės aktais nustatyta kontrolė

1. Valstybės narės reikalauja, kad veiklai, apie kurią reikia pranešti, būtų taikoma teisės aktais nustatyta kontrolė, kuri yra proporcinga vykdant šią veiklą sukeltos apšvitos dydžiui, apšvitos tikimybei ir taip pat proporcinga tos teisės aktais nustatytos kontrolės poveikiui mažinant minėtą apšvitą ar gerinant įrenginių saugą.
2. Veiklai, apie kurią pranešta, galima netaikyti licencijos įsigijimo reikalavimo.
3. Valstybių narių nustatytam nedideliame medžiagos kiekiui suteikiant išimtį leidžiama naudoti VI priedo B lentelės 2 skiltyje nustatytas tūrinio aktyvumo vertes.
4. Veiklą, apie kurią pranešta ir kuriai išimtis netaikoma, privaloma registruoti arba gauti licenciją ją vykdyti.

27 straipsnis

Licencija

1. Tais atvejais, jeigu dėl ribotos apšvitos rizikos nebūtina tirti pavienių atvejų ir veikla vykdoma laikantis nacionaliniuose teisės aktuose nustatytų sąlygų, kompetentingos institucijos teisės aktais nustatytą kontrolę gali apriboti veiklos registracija ir atitinkamo dažnumo tikrinimais.
2. Valstybės narės reikalauja įsigyti šių rūšių veiklos licenciją:
 - (a) branduolinio kuro ciklo bet kurio objekto eksploatavimas ir eksploatacijos nutraukimas bei urano rūdos kasyklos eksploatavimas ir jos uždarymas;
 - (b) apgalvotas radioaktyviųjų medžiagų įdėjimas į gaminamus vartotojams skirtus produktus ar kitus produktus, įskaitant vaistinius preparatus, ir šių produktų importas bei eksportas;
 - (c) didelio aktyvumo uždarojo šaltinio gaminimas, naudojimas ar įsigijimas;
 - (d) bet kurio radioaktyviųjų atliekų perdirbimo, saugojimo ar šalinimo objekto eksploatavimas, eksploatavimo nutraukimas ir uždarymas;
 - (e) veiklos vykdymas, jeigu įprastos eksploatacijos metu ir įprastomis darbo sąlygomis darbuotojai gali gauti didesnę nei 6 mSv metinę efektinę dozę;
 - (f) su dideliais ore sklindančių išlakų arba nuotekų į aplinką išmetamais kiekiais susijusios veiklos vykdymas.
3. Valstybės narės reikalauja registruoti šių rūšių veiklą arba įsigyti jos licenciją:

- (a) apgalvotas radioaktyviųjų medžiagų skyrimas asmenims ir, kiek veikla susijusi su žmonių radiacine sauga, gyvūnams siekiant nustatyti medicininę ar veterinarinę diagnozę, gydymą ar atlikti mokslinius tyrimus;
 - (b) spinduliuotės generatorių ar radioaktyviųjų šaltinių naudojimas pramoninei radiografijai, apdirbant produktus ar atliekant mokslinius tyrimus ir greitintuvų naudojimas, išskyrus elektroninius mikroskopus;
 - (c) spinduliuotės generatorių ar radioaktyviųjų šaltinių naudojimas medicininei apšvitai;
 - (d) jonizuojančiąją spinduliuotę skleidžiančios elektros įrangos gaminimas ir eksploatavimas; jos eksploatavimas naudojant didesnę nei 30 kV potencialo skirtumą ir šios įrangos importas bei eksportas;
 - (e) tam tikrų rūšių veiklos vykdymas, jeigu įprastos eksploatacijos metu ir įprastomis darbo sąlygomis darbuotojai gali gauti didesnę nei 1 mSv metinę efektinę dozę;
 - (f) sektoriai, naudojantys pagal 24 straipsnį valstybių narių nustatytas radioaktyvias medžiagas, galinčias gyventoją apšvitinti 0,3 mSv ar didesne metine efektine doze.
4. Valstybės narės gali reikalauti registruoti kitų rūšių veiklą nei išvardytosios 2 ir 3 dalyse arba įsigyti jos licenciją.

28 straipsnis

Licencijavimo procedūra

1. Licencijavimo tikslu valstybės narės reikalauja, kad būtų pateikiama veiklos pobūdžiui ir susijusiai rizikai proporcinga informacija.
2. Kad būtų išduota licencija, 1 dalyje nurodyta informacija apima bent tokius dalykus:
 - (a) su apsauga ir sauga susijusias pareigas ir organizacines priemones;
 - (b) darbuotojų kompetenciją, įskaitant informavimą ir mokymą;
 - (c) įrenginio ir jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių konstrukcijos ypatybes;
 - (d) numatomą profesinę apšvitą ir gyventojų apšvitą įprastomis eksploatavimo sąlygomis;
 - (e) veiklos ir įrenginio saugos įvertinimą siekiant:
 - i) nustatyti tikėtinus galimosios apšvitos ar atsitiktinės ir nenumatytosios medicininės apšvitos būdus;
 - ii) kiek praktiškai įmanoma įvertinti galimosios apšvitos tikimybę ir dydį;
 - iii) įvertinti apsaugos ir saugos nuostatų kokybę bei mastą, įskaitant inžinerines ypatybes ir administracines procedūras;

- iv) apibrėžti eksploataavimo ribas ir veikimo sąlygas;
 - (f) avarinių situacijų procedūras ir ryšių kanalus;
 - (g) techninę priežiūrą, bandymą, tikrinimą ir einamąjį remontą siekiant per visą jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinio ir įrenginio naudojimo trukmę užtikrinti nuolatinę jų atitiktį konstrukciniams reikalavimams, ribiniams eksploataavimo parametrams ir sąlygoms;
 - (h) radioaktyviųjų atliekų tvarkymą ir šių atliekų šalinimą pagal galiojančius teisės aktų reikalavimus;
 - (i) panaudotųjų uždarytųjų šaltinių tvarkymą;
 - (j) kokybės užtikrinimą.
3. Į licenciją įrašomos konkrečios sąlygos siekiant užtikrinti, kad licencijos elementų vykdymą būtų galima užtikrinti teisinėmis priemonėmis, arba nustatyti atitinkamus ribinių eksploataavimo parametrų ar sąlygų apribojimus. Į sąlygas taip pat įrašomas reikalavimas oficialiai, pagrindžiant dokumentais įgyvendinti optimizavimo principą.
 4. Jeigu reikia, į licenciją įtraukiamas pagal VIII priede nustatytus reikalavimus išduotas išmetimo leidimas, kuriuo leidžiama į aplinką išleisti radioaktyvias skystas nuotekas arba atmosferines radioaktyvias išlakas.
 5. Valstybės narės reikalauja, kad įmonė nedelsdama praneštų apie bet kokią reikšminį įvykį, dėl kurio asmuo yra veikiamas ar gali būti veikiamas apšvita, kuri yra didesnė negu licencijavimo taisyklėse nustatyti profesinės apšvitos, gyventojų apšvitos arba institucijų apibrėžtos medicininės apšvitos ribiniai eksploataavimo parametrai ar sąlygos.

29 straipsnis

Teisės aktais nustatytų kontrolės priemonių nebetaikymas

1. Vykdant bet kurią licencijuotą veiklą susidariusias radioaktyvias atliekas šalinant, naudojant grąžinamajam perdirbimui ar pakartotiniam naudojimui privaloma gauti licenciją.
2. Laidoti, grąžinamajam perdirbimui ar pakartotiniam naudojimui skirtoms medžiagoms leidžiama netaikyti šios direktyvos reikalavimų, jeigu masės vieneto tūrinio aktyvumo vertės:
 - (a) neviršija VI priedo A lentelės 1 dalyje nustatytų verčių; arba
 - (b) atitinka konkrečius nebekontroliuojamuosius aktyvumo lygius ir susijusius konkrečioms medžiagoms ar vykdant konkrečių rūšių veiklą susidarančioms medžiagoms taikomus reikalavimus; šiuos konkrečius nebekontroliuojamuosius aktyvumo lygius, be a punkte nurodytų bendrųjų nebekontroliuojamųjų aktyvumo lygių, laikydamosi VI priede nurodytų bendrųjų išimties taikymo kriterijų ir

atsižvelgdama į Bendrijos parengiamas technines gaires nustato kompetentinga nacionalinė institucija;

3. Medžiagos, kurių sudėtyje yra gamtinių radionuklidų, nebekontroliuojamos, jei jos atitinka VI priedo A lentelės 2 dalyje nustatytas tūrinio aktyvumo masės vienetui vertes. Vis dėlto taikomi šie reikalavimai:
 - (a) vykdant tų rūšių veiklą, kuriai pagal 27 straipsnio 3 dalies f punktą privaloma įsigyti licenciją, turi būti laikomasi gamtiniam radionuklidams taikomų nebekontroliuojamosios dozės kriterijų;
 - (b) vykdant kitų rūšių licencijuojamą veiklą, visų pirma laikomą branduolinio kuro ciklo dalimi, nekontroliuojamieji aktyvumo lygiai turi atitikti nustatytus dirbtiniams radionuklidams taikomus nebekontroliuojamosios dozės kriterijus;
 - (c) vykdant leidžiamų rūšių veiklą, apie kurią privaloma pranešti pagal 25 straipsnio 3 dalį, laikomasi statybinių medžiagų teikimo rinkai atitinkamų reikalavimų.
4. Draudžiama apgalvotai skiesti radioaktyvias liekanas, išskyrus medžiagų maišymą įprastos eksploatacijos metu, kai į radioaktyvumą atsižvelgti nereikia. Susiklosčius tam tikroms situacijoms kompetentinga institucija gali leisti radioaktyvias liekanas, kurių sudėtyje yra gamtinių radioaktyviųjų medžiagų, maišyti su kitomis medžiagomis siekiant skatinti pakartotinį šių medžiagų naudojimą ar jų tiekimą grąžinamajam perdirbimui ir sumažinti gyventojų apšvitą.

VI SKYRIUS

DARBUOTOJŲ, PRAKTIKANTŲ IR STUDENTŲ SAUGA

30 straipsnis

Atsakomybė

1. Šiame skyriuje ir 9, 10, 11 bei 12 straipsniuose nustatyti atitinkami profesinės apšvitos reikalavimai taikomi darbuotojų saugą užtikrinant bet kurioje apšvitos situacijoje, kai už jų apšvitą darbe arba dėl darbo patiriamą apšvitą teisiškai yra atsakinga įmonė ar kitas juridinis asmuo, įskaitant, pvz.:
 - (a) komandiruočių darbuotojų darbdavį;
 - (b) už ekstremalias situacijas likviduojančius darbuotojus atsakingą organizaciją;
 - (c) už užterštos žemės, pastatų ir kitų statinių valymą atsakingą organizaciją;
 - (d) darbdavį, teisiškai atsakingą už radono sukeltą darbuotojų apšvitą darbe, susiklosčius 53 straipsnio 4 dalyje nurodytai situacijai;

2. Įmonei tenkanti atsakomybė už profesinę apšvitą apima praktikantus ir studentus, kuriems mokantis jie įpareigojami dirbti su spinduliuotės šaltiniais, ir savisamdžius ar savanoriškai arba labdaros organizacijai dirbančius asmenis.
3. Įmonė atsakinga už apšvitos veikiamų darbuotojų radiacinės saugos priemonių įvertinimą ir įgyvendinimą.

31 straipsnis

Darbuotojų sauga vykdant veiklą

Apšvitos veikiamų darbuotojų sauga vykdant veiklą grindžiama:

- (a) išankstiniu įvertinimu siekiant nustatyti apšvitos veikiamiems darbuotojams gresiančios radiacinės rizikos pobūdį ir mastą;
- (b) radiacinės saugos optimizavimu visomis darbo sąlygomis;
- (c) darbuotojų priskyrimu skirtingoms kategorijoms;
- (d) skirtingomis zonoms ir darbo sąlygoms skirtų kontrolės priemonių ir stebėsenos įgyvendinimu, įskaitant, jeigu reikia, individualią stebėseną;
- (e) medicinine priežiūra.

32 straipsnis

Konsultacijos su radiacinės saugos specialistu

Valstybės narės reikalauja, kad įmonės konsultuotųsi su radiacinės saugos specialistu atlikdamos apsauginių įtaisų ir matuoklių tyrimą ir bandymą, visų pirma:

- (a) prieš atlikdamos nuodugnų su įrenginiais susijusių planų tyrimą radiacinės saugos atžvilgiu;
- (b) prieš pradėdamos naudoti naujus ar modifikuotus jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius, radiacinės saugos atžvilgiu;
- (c) reguliariai tikrindamos apsauginių įtaisų ir saugos metodų veiksmingumą;
- (d) reguliariai atlikdamos matuoklių kalibravimą ir reguliariai tikrindamos, ar jie yra tinkami eksploatuoti ir naudojami pagal nustatytus reikalavimus.

33 straipsnis

Darbo vietose taikomos priemonės

1. Siekiant užtikrinti radiacinę saugą, visose darbo vietose imamasi priemonių, jeigu tikėtina, kad jonizuojančiosios spinduliuotės sukelta apšvita akies lęšiuką gali veikti didesnės nei 1 mSv vertės metine efektine doze ar didesnės nei 15 mSv vertės metine lygiaverte doze arba odą ir galūnes 50 mSv doze per metus. Šios priemonės turi būti proporcingos atsižvelgiant į įrenginių ir šaltinių pobūdį bei keliamos rizikos mastą ir pobūdį.
2. Veiklai, kuriai naudojama gamtinė radioaktyvioji medžiaga ir kurią vykdant efektinė darbuotojų apšvitos metinė dozė gali viršyti 6 mSv, taikomi šiame skyriuje nustatyti reikalavimai. Jeigu darbuotojų apšvitos metinė efektinė dozė yra 6 mSv arba mažesnė, kompetentingos institucijos bent jau reikalauja, kad įmonės nuolat stebėtų apšvitą, atsižvelgdamos į saugos gerinimo galimybes arba dozių padidėjimo tikimybę ilgesniu laikotarpiu ar pakeitus procesą ar darbe taikomas priemones.
3. Orlaivius eksploatuojančioms įmonėms, jeigu orlaivio įgulą veikiančios kosminės spinduliuotės metinė efektinė dozė gali viršyti 6 mSv, taikomi atitinkami šiame skyriuje nustatyti reikalavimai. Jeigu orlaivio įgulos apšvitos metinė efektinė dozė yra 6 mSv arba mažesnė ir gali viršyti 1 mSv per metus, kompetentingos institucijos bent jau reikalauja, kad įmonės nuolat stebėtų apšvitą, atsižvelgdamos į dozių padidėjimo tikimybę ilgesniu laikotarpiu ar pakeitus darbe taikomas priemones. Įmonės imasi atitinkamų priemonių, visų pirma siekdamos:
 - (a) įvertinti atitinkamos orlaivio įgulos apšvitą;
 - (b) atsižvelgti į nustatytą apšvitą rengdamos darbo tvarkaraščius taip, kad didelę apšvitą patiriančių įgulos narių dozės būtų sumažintos;
 - (c) atitinkamus darbuotojus informuoti apie su jų darbu susijusią sveikatos riziką ir jų individualiąją dozę.

34 straipsnis

Darbo vietų klasifikavimas

1. Darbo vietose taikoma tvarka apima darbo vietų suskirstymą į skirtingas zonas, jeigu reikia, remiantis tikėtinomis metinėmis dozėmis ir galimos apšvitos tikimybe bei mastu.
2. Turi būti skiriamos kontroliuojamosios ir stebimosios zonos. Kompetentingos institucijos parengia darbo vietų klasifikavimo ir kontroliuojamąsias ir stebimąsias zonas gaires.
3. Įmonė nuolat stebi darbo sąlygas kontroliuojamosiose ir stebimosiose zonose.

35 straipsnis

Kontroliuojamosioms zonoms taikomi reikalavimai

1. Nustatomi šie kontroliuojamųjų zonų reikalavimai:
 - (a) kontroliuojamoji zona turi būti nužymėta ir prieiga į ją suteikiama tik tinkamus nurodymus išklausiusiems asmenims, o patekimas į ją kontroliuojamas taikant įmonės nustatytas rašytines procedūras. Jeigu kyla didelė radioaktyviosios taršos išplitimo rizika, imamasi specialių priemonių, įskaitant susijusias su asmenų įėjimu ir išėjimu bei krovinių įvežimu ir išvežimu, taip pat su taršos stebėjimu kontroliuojamoje zonoje ir gretimoje zonoje.
 - (b) atsižvelgiant į kontroliuojamojoje zonoje kylančios radiacinės rizikos pobūdį ir mastą, pagal 37 straipsnio nuostatas organizuojama darbo aplinkos radiacinė stebėseną.
 - (c) pastatomi arba pakabinami zonos tipą, šaltinių pobūdį ir jų keliamą riziką nurodantys ženklai.
 - (d) parengiami darbo nurodymai atsižvelgiant į su šaltiniais ir naudojamomis operacijomis susijusią radiacinę riziką.
2. Pasikonsultavusi su radiacinės saugos specialistu, įmonė yra atsakinga už šių įpareigojimų vykdymą.

36 straipsnis

Stebimosioms zonoms taikomi reikalavimai

1. Nustatomi šie stebimųjų zonų reikalavimai:
 - (a) atsižvelgiant į stebimojoje zonoje kylančios radiacinės rizikos pobūdį ir mastą, pagal 37 straipsnio nuostatas organizuojama darbo aplinkos radiacinė stebėseną;
 - (b) pastatomi arba pakabinami zonos tipą, šaltinių pobūdį ir jų keliamą riziką nurodantys ženklai;
 - (c) parengiami darbo nurodymai atsižvelgiant į su šaltiniais ir naudojamomis operacijomis susijusią radiacinę riziką.
2. Pasikonsultavusi su radiacinės saugos specialistu, įmonė yra atsakinga už šių įpareigojimų vykdymą.

37 straipsnis

Radiacinė darbo aplinkos stebėseną

1. 35 straipsnio 1 dalies b punkte ir 36 straipsnio 1 dalies a punkte nurodyta darbo aplinkos radiacinė stebėseną, jei taikytina, apima:
 - (a) išorinės dozės galios matavimą, nurodant atitinkamos spinduliuotės pobūdį ir savybes;
 - (b) tūrinio aktyvumo ore ir taršos radionuklidais paviršiaus matavimą, nurodant jų pobūdį ir fizinę bei cheminę būseną;
 - (c) radono koncentracijų matavimą darbo vietoje.
2. Šių matavimų rezultatai registruojami ir, jeigu reikia, naudojami įvertinant individualiąsias dozes kaip numatyta 39 straipsnyje.

38 straipsnis

Apšvitos veikiamų darbuotojų skirstymas kategorijomis

1. Stebėsenos ir priežiūros tikslais skiriamos dvi apšvitos veikiamų darbuotojų grupės:
 - (a) A kategorija: apšvitos veikiami darbuotojai, kurių akies lęšiukas gali gauti didesnę nei 6 mSv efektingą metinę dozę ar didesnę nei 15 mSv lygiavertę metinę dozę, o oda ir galūnės – didesnę nei 150 mSv dozę;
 - (b) B kategorija: A kategorijai nepriskirti apšvitos veikiami darbuotojai.
2. 1 dalyje nurodytas skirstymas taikomas prieš įdarbinant darbuotoją atlikti su apšvita susijusį darbą ir šis skirstymas reguliariai persvarstomas atsižvelgiant į darbo sąlygas ir medicininę priežiūrą.
3. Ekstremalias situacijas likviduojantiems darbuotojams šio straipsnio 1 dalyje nurodytas atitinkamas skirstymas neturi įtakos 37, 39–43 straipsniuose nustatytų stebėsenos reikalavimų atžvilgiu, kol darbuotojai nepatenka į faktinę avarinę apšvitos situaciją.

39 straipsnis

Individualioji stebėseną

1. A kategorijos darbuotojai sistemingai stebimi remiantis dozimetrijos tarnybos atliktais individualiaisiais matavimais. Tais atvejais, kai A kategorijos darbuotojai gali patirti didelę vidinės apšvitos dozę ar didelę akies lęšiuko arba galūnių apšvitos

dozę, turi būti sukurta atitinkama stebėsenos sistema. Kompetentinga institucija skiria ypatingą dėmesį tokių darbuotojų nustatymui.

2. B kategorijos darbuotojų stebėseną turi būti bent įmanoma įrodyti, kad šie darbuotojai B kategorijai priskirti pagal nustatytus reikalavimus. Valstybės narės gali reikalauti taikyti individualiąją stebėseną ir, jeigu reikia, kad dozimetrijos tarnyba atliktų B kategorijos darbuotojų individualiuosius matavimus.
3. Tais atvejais, kai atlikti individualiųjų matavimų nėra galimybės arba netinkama, individualioji stebėseną grindžiama įvertinimu, padaromu remiantis atliktais kitų apšvitos veikiančių darbuotojų individualiaisiais matavimais, arba 37 straipsnyje numatytos darbo aplinkos priežiūros rezultatais.

40 straipsnis

Stebėseną nustatanti atsitiktinė apšvita

Jeigu nustatoma atsitiktinė apšvita, bendradarbiaudama su dozimetrijos tarnyba įmonė įvertina susijusias dozes ir jų pasiskirstymą žmogaus organizme.

41 straipsnis

Registravimas ir rezultatų pateikimas

1. Daromas kiekvienam apšvitos veikiančiam darbuotojui skirtas įrašas, kuriame nurodomi šio darbuotojo individualiosios stebėsenos rezultatai.
2. 1 dalyje nurodytais tikslais apie apšvitos veikiančius darbuotojus saugoma ši informacija:
 - (a) įrašas apie išmatuotas ar, pagal aplinkybes, nustatytas apšvitos individualiąsias dozes pagal 37, 40, 51 ir 52 straipsnius;
 - (b) jeigu buvo patirtos 40 ir 52 straipsniuose nurodytos apšvitos, ataskaitos apie aplinkybes ir taikytus veiksmus;
 - (c) darbo vietos stebėsenos rezultatai, naudoti įvertinant individualiąsias dozes, jeigu reikia.
3. 1 dalyje nurodyta informacija saugoma darbuotojams dirbant su apšvita jonizuojančiąja spinduliuote susijusį darbą ir vėliau, kol jie sulaukia ar sulauktų 75 metų amžiaus, tačiau bet koku atveju ne trumpiau kaip 30 metų po darbo, susijusio su apšvita, pabaigos.
4. 40, 51 ir 52 straipsniuose nurodyta apšvita registruojama atskirai 1 dalyje minėtame dozės įrašė.

5. Jeigu stebėsenos rezultatai naudojami planuojamos apšvitos situacijų valdymui, imamasi tinkamų priemonių į įrašus neįtraukti esamajai apšvitos situacijai priskiriamų apšvitų, t. y. išorinės foninės spinduliuotės ar radono patekimo į pastatus iš grunto sektoriams perdirbant gamtinę radioaktyviąją medžiagą.

42 straipsnis

Rezultatų prieiga

1. Valstybės narės reikalauja, kad 39, 40 ir 52 straipsniuose nurodytos individualiosios stebėsenos rezultatai būtų:
 - (a) pateikiami kompetentingoms institucijoms, įmonei ir komandiruotus darbuotojus įdarbinančiam darbdaviui;
 - (b) pateikiami atitinkamam darbuotojui pagal 43 straipsnio 1 dalį;
 - (c) pateikiami darbuotojų sveikatos tarnyboms siekiant, kad jos aiškintųsi rezultatų įtaką žmogaus sveikatai kaip numatyta 44 straipsnyje;
 - (d) perduodami į pagal 2 dalį valstybės narės sukurtai individualiosios radiologinės stebėsenos duomenų sistemą.
2. Valstybės narės nustato individualiosios stebėsenos rezultatų perdavimo tvarką.
3. Individualiosios radiologinės stebėsenos duomenų sistema pateikia bent jau VIII priedo A skirsnyje išvardytus duomenis.
4. Atsitiktinės apšvitos ar avarinės apšvitos atvejais individualiosios stebėsenos rezultatai perduodami nedelsiant.

43 straipsnis

1. Valstybės narės reikalauja, kad, darbuotojams paprašius, jiems būtų suteikta galimybė susipažinti su jų individualiosios stebėsenos rezultatais, įskaitant su matavimų duomenimis, kurie galėjo būti naudojami nustatant šiuos rezultatus, arba su darbuotojų gautų dozių vertinimo, atlikto remiantis darbo vietoje atliktų matavimų duomenimis, rezultatais.
2. Valstybės narės sudaro sąlygas kompetentingoms institucijoms, darbuotojų sveikatos tarnyboms, radiacinės saugos specialistams ar dozimetrijos tarnyboms visoje Sąjungoje keisti visa reikiama informacija apie anksčiau darbuotojo gautas dozes, kad jos galėtų, prieš įdarbinant darbuotoją ar pagal 44 straipsnį darbuotoją priskiriant jį A kategorijai, atlikti medicininį patikrinimą ir kontroliuoti tolesnę darbuotojo apšvitą.

44 straipsnis

Apšvitos veikiamų darbuotojų medicininė priežiūra

1. Apšvitos veikiamų darbuotojų medicininė priežiūra grindžiama bendraisiais darbuotojų sveikatos principais.
2. Už A kategorijos darbuotojų medicininę priežiūrą atsakingos darbuotojų sveikatos tarnybos.

Atliekant tokią medicininę priežiūrą įvertinama stebimųjų darbuotojų sveikatos būklė siekiant nustatyti, ar jie yra tinkami atlikti jiems paskiriamas užduotis. Šiuo tikslu darbuotojų sveikatos tarnyboms suteikiama teisė susipažinti su bet kuria joms reikalinga informacija, įskaitant informaciją apie aplinkos sąlygas darbo patalpose.

3. Medicininė priežiūra apima:
 - (a) Medicininę apžiūrą prieš įdarbinant darbuotoją ar jį priskiriant A kategorijai siekiant nustatyti jo tinkamumą eiti A kategorijos darbuotojo pareigas, dėl kurių svarstoma jo kandidatūra.
 - (b) Periodinius sveikatos tikrinimus.

A kategorijos darbuotojų sveikatos būklė tikrinama bent kartą per metus siekiant nustatyti, ar jie toliau laikytini tinkamais eiti savo pareigas. Šių tikrinimų, kuriuos galima atlikti tiek kartų, kiek darbuotojų sveikatos tarnybos laiko reikalinga atlikti, pobūdis priklauso nuo darbo tipo ir pavienių darbuotojų sveikatos būklės.

4. Darbuotojų sveikatos tarnybos gali nurodyti, kad būtina tęsti medicininę priežiūrą po to, kai darbuotojas baigia dirbti, tiek laiko, kiek jos laiko esant reikalinga, siekiant tinkamai apsaugoti konkretaus asmens sveikatą.

45 straipsnis

Medicininė klasifikacija

Siekiant nustatyti tinkamumą dirbti A kategorijos darbuotoju, taikoma ši medicininė klasifikacija:

- (a) tinkamas;
- (b) tinkamas atsižvelgiant į tam tikras sąlygas
- (c) netinkamas.

46 straipsnis

Draudimas netinkamus darbuotojus įdarbinti ar priskirti A kategorijai

Darbuotoją draudžiama be kuriuo laikotarpiu įdarbinti į A kategorijos darbuotojo darbo vietą arba priskirti jį A kategorijos darbuotojams, jeigu atliekant medicininę priežiūrą nustatoma, kad jis yra netinkamas toms konkrečioms pareigoms.

47 straipsnis

Medicinos dokumentai

1. Pradedami pildyti kiekvieno A kategorijos darbuotojo medicinos dokumentai ir nuolat atnaujinami tol, kol darbuotojas yra priskirtas šiai kategorijai. Po to dokumentai saugomi tol, kol asmuo sulaukia ar sulauktų 75 metų amžiaus, tačiau bet koku atveju ne trumpiau kaip 30 metų po darbo, susijusio su apšvita jonizuojančiąja spinduliuote, pabaigos.
2. Į medicinos dokumentus įtraukiama informacija apie darbo pobūdį, medicininių patikrinimų prieš įdarbinant darbuotoją ar priskiriant A kategorijai rezultatai, periodiniai sveikatos tikrinimai ir įrašai apie dozes pagal 41 straipsnį.

48 straipsnis

Specialioji medicininė priežiūra

1. Be apšvitos veikiamiems darbuotojams skirtos medicininės priežiūros pagal 44 straipsnį, numatomi visi papildomi veiksmai, kuriuos darbuotojų sveikatos tarnybos laiko būtinais siekiant užtikrinti apšvitos veikiamų asmenų sveikatos apsaugą, pvz., tolesni tyrimai, deaktyvavimo priemonės ar neatidėliotinas gydymas.
2. Speciali medicininė priežiūra atliekama kiekvienu atveju, jeigu viršijama 50 mSv metinė efektinė dozė arba bet kuri kita 10 straipsnio 2 dalyje nustatyta dozė.
3. Dėl tolesnių apšvitos sąlygų turi būti gaunamas darbuotojų sveikatos tarnybų sutikimas.

49 straipsnis

Apeliacijos

Valstybės narės parengia apeliacijos teikimo procedūrą dėl faktų, nustatytų pagal 45, 46 ir 48 straipsnius ir pagal tuos straipsnius priimtų sprendimų.

Komandiruočių darbuotojų apsauga

1. Valstybės narės užtikrina, kad taikant individualiosios radiologinės stebėsenos sistemą komandiruotiems darbuotojams būtų suteikiama lygiavertė apsauga, palyginti su nuolatiniam darbui įmonės įdarbintais darbuotojais.
2. Įmonė tiesiogiai arba sudarydama sutartis su komandiruočių darbuotojų darbdaviu yra atsakinga už radiacinę saugą, susijusią su komandiruočių darbuotojų atliekamu darbu.
3. Visų pirma įmonė:
 - (a) tikrina, ar atitinkamas komandiruotas darbuotojas medicininio atžvilgiu patvirtintas esąs tinkamas atlikti jam numatytas skirti užduotis;
 - (b) užtikrina, kad, be 16 straipsnyje nurodyto pagrindinio radiacinės saugos mokymo, komandiruotas darbuotojas būtų išklauseęs specialų mokymo kursą apie kontroliuojamosios zonos ir veiklos ypatybes;
 - (c) užtikrina, kad komandiruotam darbuotojui būtų išduota būtina asmeninė apsauginė įranga;
 - (d) užtikrina, kad komandiruotam darbuotojui būtų atliekama individualiosios apšvitos stebėseną atsižvelgiant į jo vykdomą veiklą ir reikiama su jo veikla susijusi dozimetrinė stebėseną;
 - (e) užtikrina atitiktą III skyriuje apibrėžtai apsaugos sistemai;
 - (f) užtikrina arba imasi visų reikiamų veiksmų siekdama užtikrinti, kad po kiekvienos veiklos būtų registruojami visų komandiruočių darbuotojų individualiosios apšvitos stebėsenos radiologiniai duomenys, apibrėžti VIII priedo B skirsnio 2 punkte.
4. Komandiruojamų darbuotojų darbdaviai tiesiogiai ar sudarydami sutartis su įmone užtikrina, kad jų darbuotojų radiacinė sauga atitiktų atitinkamas šios direktyvos nuostatas, visų pirma:
 - (a) užtikrindami atitiktą III skyriuje apibrėžtai apsaugos sistemai;
 - (b) suteikdami informaciją ir organizuodami radiacinės saugos mokymus, nurodytus 16 straipsnyje;
 - (c) garantuodami, kad darbuotojų apšvita bus vertinama ir jiems bus teikiama medicininė priežiūra laikantis 37, 39–48 straipsniuose nustatytomis sąlygomis;
 - (d) užtikrindami, kad kiekvieno jų darbuotojo individualiosios apšvitos stebėsenos radiologiniai duomenys, apibrėžti VIII priedo B skirsnio 1 punkte, būtų atnaujinami 42 straipsnio 1 dalies d punkte nurodytoje individualiosios radiologinės stebėsenos duomenų sistemoje.

5. Visi komandiruoti darbuotojai įpareigojami kiek praktiškai įmanoma patys prisidėti prie jiems numatytos saugos užtikrinimo taikant 1 dalyje nurodytą radiologinės stebėsenos sistemą.

51 straipsnis

Specialus apšvitos leidimas

1. Išskirtiniais atvejais, kurie kiekvienas įvertinami atskirai, išskyrus ekstremalias situacijas, kompetentingos institucijos gali, jei reikia konkrečios operacijos atveju, konkretiems savanoriams darbuotojams nustatyti aukštesnes profesinės apšvitos dozės ribas negu nustatytosios 10 straipsnyje, su sąlyga, kad tokia apšvita trunka tam tikrą laiką, tam tikrose darbo zonose ir neviršija kompetentingų institucijų pavieniam atvejui nustatytų apšvitos lygių. Atsižvelgiama į šias sąlygas:
 - (a) tokia apšvita leidžiama veikti tik 38 straipsnyje apibrėžtus A kategorijos darbuotojus;
 - (b) tokios apšvitos turi nepatirti praktikantai, studentai, nėščiosios ir, jeigu kyla radionuklidų patekimo į kūną rizika, žindyvės;
 - (c) įmonė iš anksto kruopščiai pagrindžia tokios apšvitos būtinybę ir jas išsamiai aptaria su savanoriais darbuotojais, jų atstovais, darbuotojų sveikatos tarnybomis ir radiacinės saugos specialistu;
 - (d) atitinkamiems darbuotojams iš anksto pateikiama informacija apie kylančią riziką ir atliekant operaciją taikytinas atsargumo priemonės;
 - (e) visos šių apšvitų dozės atskirai registruojamos 47 straipsnyje nurodytuose medicinos dokumentuose ir 41 straipsnyje nurodytame konkreto darbuotojo įrašė;
2. Dozės ribų viršijimas gavus specialų apšvitos leidimą nebūtinai yra pagrįsta priežastis neleisti darbuotojams dirbti jų įprastų darbų ar darbuotojus perkelti negavus jų sutikimo.
3. Erdvėlaivio įgulos apšvita, viršijanti dozės ribas, laikoma specialiu leidimu leista apšvita.

52 straipsnis

Profesinė avarinė apšvita

1. Ekstremalių situacijų likvidavimo organizacijos užtikrina, kad nė vienas ekstremalias situacijas likviduojantis darbuotojas nesiimtų veiksmų, dėl kurių galėtų patirti 50 mSv dozę viršijančią apšvitą, išskyrus nacionaliniame avariniame plane nustatytus konkrečius atvejus. Tokiais atvejais apibrėžiami atitinkami 50 mSv viršijantys atskaitos lygiai. Susiklosčius nepaprastosioms situacijoms, kai siekiama gelbėti gyvybes, užkirsti kelią spinduliuotės sukeliams sunkiems sveikatos

sutrikimams ar apsisaugoti nuo sąlygų, kurių padariniai būtų katastrofiški, susidarymo, leidžiama nustatyti 100 mSv viršijantį atskaitos lygį.

2. Ekstremalias situacijas likviduojančios organizacijos užtikrina, kad ekstremalias situacijas likviduojantys darbuotojai, kurie galėtų imtis veiksmų, dėl kurių galėtų būti viršijama 50 mSv dozė, sutiktų dirbti savo noru ir būtų aiškiai bei išsamiai iš anksto informuojami apie susijusią sveikatos riziką ir turimas apsaugos priemonės.
3. Avarinės apšvitos atveju valstybės narės reikalauja, kad būtų atliekama ekstremalias situacijas likviduojančių darbuotojų radiologinė stebėseną ir medicininė priežiūra. Individualioji stebėseną ar individualiųjų dozių įvertinimas atliekamas atsižvelgiant į aplinkybes.

53 straipsnis

Radonas darbo vietose

1. 103 straipsnyje nurodytame veiksmų plane valstybės narės nustato radono koncentracijos patalpose nacionalinius atskaitos lygius. Šie atskaitos lygiai darbo vietose neturi viršyti metinio $1\,000\text{ Bq m}^{-3}$ vidurkio.
2. Pagal nacionalinį veiksmų planą valstybės narės užtikrina, kad radono kiekio matavimai būtų atliekami radono keliamo pavojaus zonoje esančiame pirmame aukšte ar rūsyje įrengtose darbo vietose ir konkrečių tipų darbo vietose, kaip nurodyta veiksmų plane.
3. Valstybės narės reikalauja, kad įmonės, kurių sukurtose darbo vietose viršijamas nacionalinis atskaitos lygis, imtųsi atitinkamų veiksmų siekdamos sumažinti radono koncentracijas ar jo sukeltą apšvitą laikantis III skyriuje nustatyto optimizavimo principo.
4. Jeigu darbo vietose ar konkrečiose pastato patalpose atskaitos lygis vis tiek yra viršijamas, nors buvo imtasi veiksmų pagal 3 dalį, valstybės narės šią situaciją laiko planuojamąja apšvitos situacija ir taiko 31 straipsnio d punkte nustatytus atitinkamus profesinės apšvitos reikalavimus.

VII SKYRIUS

PACIENTŲ IR KITŲ MEDICININĖS APŠVITOS VEIKIAMŲ ASMENŲ SAUGA

54 straipsnis

Pagrindimas

1. Medicininės apšvitos grynoji nauda turi būti pakankama, pasvėrus jos bendrą galimą diagnostinę ar terapinę naudą, įskaitant tiesioginę naudą asmens sveikatai ar jo gerovei ir naudą visuomenei, lyginant su individualiąja žala, kurią gali padaryti apšvita, atsižvelgiant į alternatyvių turimų metodų, kuriais siekiama tų pačių tikslų, tačiau nesusijusių su jonizuojančiosios spinduliuotės sukelta apšvita arba sukeliančių mažesnę apšvitą, veiksmingumą, naudą ir riziką.

Taip pat turi būti atsižvelgiama į apšvitos veikiamų radiologinę įrangą naudojančių medicinos darbuotojų ir kitų asmenų patiriamą individualiąją žalą.

Visų pirma taikomi šie reikalavimai:

- (a) su medicinine apšvita susijusi visų rūšių nauja veikla pagrindžiama iš anksto prieš pradedant ją visuotinai taikyti;
- (b) su medicinine apšvita susijusi jau taikomų rūšių veikla yra persvarstoma kiekvieną kartą, kai gaunama naujų svarbių įrodymų apie jos veiksmingumą ar sukeliamus padarinius;
- (c) visos individualiosios medicininės apšvitos pagrindžiamos iš anksto atsižvelgiant į konkrečius apšvitos tikslus ir apšvitos veikiamo asmens ypatybes.

Jeigu su medicinine apšvita susijusios veiklos rūšis apskritai nėra pagrįsta, šios rūšies konkrečią individualiąją apšvitą galima pagrįsti ypatingomis aplinkybėmis, kurios įvertinamos kiekvienu konkrečiu atveju ir pagrindžiamos dokumentais.

Gydytojas konsultantas ir praktikuojantis gydytojas siekia gauti, jeigu įmanoma, su planuojama apšvita susijusią ankstesnę diagnostinę informaciją ar medicinos dokumentus ir siekdamas išvengti nebūtinės apšvitos naudojimo atsižvelgia į šiuos duomenis.

2. Medicininės apšvitos naudojimą biomedicinos ir medicinos moksliniams tyrimams ištiria etikos komitetas, įsteigtas laikantis nacionalinės tvarkos, ir (arba) kompetentingos institucijos.
3. Vykdamt sveikatos patikrinimo programą taikomas medicininės radiologinės procedūras konkrečiai pagrindžia sveikatos apsaugos institucija kartu su atitinkamomis specialistų institucijomis.

4. Turi būti įrodoma, kad slaugytojų ir globėjų patiriamos apšvitos grynoji nauda yra pakankama atsižvelgiant į tiesioginę naudą paciento sveikatai, globėjo ir (arba) slaugytojo naudą bei tikėtiną apšvitos padaromą žalą.
5. Besimptomiiui asmeniui taikytina bet kuri medicininė radiologinė procedūra siekiant kuo anksčiau aptikti ligą turi būti sudedamoji sveikatos patikrinimo programos dalis arba šią procedūrą minėtam asmeniui konkrečiais dokumentais turi pagrįsti praktikuojantis gydytojas, tardamasis su gydytoju konsultantu ir atsižvelgdamas į atitinkamų specialistų institucijų ir kompetentingų institucijų gaires. Ypatingas dėmesys skiriamas pagal 56 straipsnio 3 dalies nuostatas teikiant informaciją pacientams.
6. Draudžiama taikyti apšvitą, jeigu jos negalima pagrįsti pagal 1–5 dalių nuostatas.

55 straipsnis

Optimizavimas

1. Spindulinės diagnostikos ir intervencinės radiologijos tikslais naudojant medicininę apšvitą patiriamos visos dozės turi būti sumažinamos tiek, kiek praktiškai įmanoma siekiant gauti būtiną vaizduojamąją informaciją, atsižvelgiant į ekonominius ir visuomeninius veiksnius.

Veikiant asmenis medicinine apšvita spindulinės terapijos tikslais, tikslinis apšvitos kiekis suplanuojamas kiekvienu konkrečiu atveju, atsižvelgiant į tai, kad netikslinio apšvitos kiekio dozės ir audinių dozės turėtų būti kiek praktiškai įmanoma mažesnės ir atitiktų numatytą apšvitos naudojimo spindulinei terapijai tikslą.
2. Valstybės narės užtikrina spindulinės diagnostikos tyrimams ir, jeigu reikia, intervencinės radiologijos procedūroms skirtų diagnostinių ataskaitos lygių nustatymą, reguliarių jų persvarstymą ir naudojimą bei šioms reikmėms numatytų gairių parengimą.
3. Valstybės narės užtikrina, kad visuose biomedicinos ir medicinos mokslinių tyrimų projektuose:
 - (a) atitinkami asmenys dalyvautų savanoriškai;
 - (b) šie asmenys būtų informuojami apie apšvitos keliamą riziką;
 - (c) jei nesitikima, kad asmuo iš apšvitos gaus tiesioginės medicininės naudos, taikytini dozės ribojimai;
 - (d) savanoriškai sutikusių dalyvauti vykdant eksperimentinę diagnostikos ar terapinę veiklą ir iš šios veiklos tikėtinais patirsiančių diagnostinę ar terapinę naudą asmenų atitinkamus dozės lygius kiekvienu atveju įvertina praktikuojantis gydytojas ir (arba) gydytojas konsultantas.

4. Optimizavimas aprėpia įrangos pasirinkimą, nuoseklų atitinkamos diagnostinės informacijos ar terapinių rezultatų rengimą, praktinius medicininės apšvitos procedūrų aspektus, kokybės užtikrinimą ir paciento bei darbuotojų dozių ar administruojamos veiklos nagrinėjimą ir vertinimą atsižvelgiant į ekonominius ir visuomeninius veiksnius.
5. Valstybės narės užtikrina, kad:
 - (a) būtų nustatyti globėjų ir slaugytojų patiriamos apšvitos dozių ribojimai;
 - (b) būtų parengtos atitinkamos gairės dėl globėjų ir slaugytojų patiriamos apšvitos.
6. Valstybės narės užtikrina, kad pacientui, kuris gydomas radionuklidais ar kurio diagnozei nustatyti naudojami radionuklidai, arba jo teisėtam globėjui atitinkamai gydytojas konsultantas arba įmonė pateiktų rašytinius nurodymus siekiant su pacientu bendraujančių asmenų dozes apriboti tiek, kiek pagrįstai įmanoma, ir pateiktų informaciją apie jonizuojančiosios spinduliuotės keliamą riziką.

Nurodymai įteikiami išleidžiant iš ligoninės, klinikos arba panašios institucijos.

56 straipsnis

Atsakomybė

1. Gydytojas konsultantas ir praktikuojantis gydytojas į pagrindimo procesą įtraukiami, kaip nustato valstybės narės.
2. Valstybės narės užtikrina, kad bet kuri medicininė apšvita būtų taikoma praktikuojančiam gydytojui priisiimant klinikinę atsakomybę.
3. Praktikuojantis gydytojas užtikrina, kad pacientui ar teisėtam globėjui būtų pateikta atitinkama informacija apie naudą ir riziką, susijusią su medicinine apšvita sukuriamą spinduliuotės doze, siekdamas gauti visą informaciją žinančio asmens sutikimą. Panaši informacija ir atitinkamos gairės pagal 55 straipsnio 5 dalies b punktą pateikiamos globėjams ir slaugytojams.
4. Įmonė ar praktikuojantis gydytojas, jeigu reikia, praktinius medicininės apšvitos procedūrų aspektus gali perleisti vienam ar daugiau asmenų, kuriems suteikta teisė šiuo atžvilgiu imtis veiksmų pripažintoje specializacijos srityje.

57 straipsnis

Procedūros

1. Parengiami kiekvienos įrangos visų tipų standartinių medicininių radiologinių procedūrų rašytiniai protokolai.

2. Valstybės narės užtikrina, kad gydytojams konsultantams būtų prieinamos rekomenduojamosios medicininio vizualizavimo gairės, kuriose atsižvelgiama į spinduliuotės dozes.
3. Medicininėje radiologinėje veikloje atitinkamai dalyvauja medicinos fizikos specialistas ir jo dalyvavimo lygis yra proporcingas šios veiklos keliamai radiacinei rizikai. Visų pirma:
 - (a) vykdant spindulinės terapijos veiklą, išskyrus standartinę terapijos tikslais naudojamą branduolinę mediciną, turi visą laiką dalyvauti medicinos fizikos specialistas;
 - (b) taikant standartinę terapijos tikslais naudojamą branduolinės medicinos veiklą bei atliekant spindulinę diagnostiką ir vykdant intervencinę spindulinę veiklą turi visą laiką dalyvauti medicinos fizikos specialistas;
 - (c) taikant kitas paprastesnes spindulinės diagnostikos procedūras, medicinos fizikos ekspertas dalyvauja, jeigu reikia, ir teikia konsultacijas bei rekomendacijas su medicinine apšvita susijusios radiacinės saugos klausimais.
4. Klinikiniai auditai atliekami laikantis nacionalinės tvarkos.
5. Jeigu nuolatos viršijami diagnostiniai atskaitos lygiai, valstybės narės užtikrina, kad jie būtų persvarstomi vietos mastu ir, jeigu reikia, būtų taikomos taisomosios priemonės.

58 straipsnis

Mokymas

Valstybės narės užtikrina, kad praktikuojantis gydytojas, medicinos fizikos specialistas ir 56 straipsnio 4 dalyje nurodyti asmenys laikytųsi 81, 15 ir 19 straipsniuose nurodytų mokymo ir pripažinimo reikalavimų.

59 straipsnis

Įranga

1. Valstybės narės imasi jų nuomone privalomų veiksmų siekdamos išvengti nereikalingo medicininės radiologinės įrangos platinimo.
2. Valstybės narės užtikrina, kad:
 - (a) visa naudojama medicininė radiologinė įranga būtų griežtai prižiūrima radiacinės saugos atžvilgiu;
 - (b) kompetentingos institucijos turėtų naujausią kiekvieno medicinos radiologinio įrenginio radiologinės medicinos įrangos aprašą;

- (c) įmonė įgyvendintų reikiamas kokybės užtikrinimo programas ir atliktų dozės arba taikyto aktyvumo įvertinimus; ir
 - (d) priėmimo bandymas, kuriame dalyvauja medicinos fizikos specialistas, būtų atliekamas prieš pirmąjį įrangos naudojimą klinikiniais tikslais, o po to ir reguliariai po visų didesnių techninės priežiūros procedūrų būtų atliekamas charakteristikų tikrinimas.
3. Kompetentingos institucijos imasi veiksmų užtikrinti, kad įmonė taikytų būtinas priemones sutvarkyti medicininės radiologinės įrangos netinkamai veikiančias ar sutrikusias funkcijas. Jos taip pat parengia konkrečius įrangos priimtumo kriterijus siekdamos nustatyti, kada jau būtina imtis atitinkamų taisomųjų veiksmų, įskaitant, jeigu reikia, įrangos eksploatavimo nutraukimą.
 4. Fluoroskopinę įrangą draudžiama naudoti be dozės galios kontrolės prietaiso ar be vaizdo ryškumo reguliavimo prietaiso arba be lygiaverčio įtaiso.
 5. Intervencinės radiologijos ir kompiuterinės tomografijos reikmėms naudojama bet kuri įranga privalo turėti prietaisą ar funkciją, kuris praktikuojantį gydytoją informuoja apie atliekant medicininę radiologinę procedūrą įrangos skleidžiamos spinduliuotės kiekį. Pradėtoje naudoti po šios direktyvos įsigaliojimo bet kurioje kitoje medicininės spindulinės diagnostikos įrangoje turi būti minėtas prietaisas ar funkcija arba lygiavertės skleidžiamos spinduliuotės kiekio nustatymo priemonės. Spinduliuotės dozė turi būti tyrimo ataskaitos dalis.

60 straipsnis

Speciali veikla

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų naudojama tinkama medicininė radiologinė įranga, praktiniai metodai ir pagalbinė įranga, kai medicinine apšvita
 - (a) veikiami vaikai;
 - (b) naudojama įgyvendinant sveikatos patikrinimo programą;
 - (c) pacientai veikiami didelėmis dozėmis, pvz., intervencinės radiologijos, kompiuterinės tomografijos arba spindulinės terapijos atveju.Specialus dėmesys skiriamas šios veiklos kokybės užtikrinimo programoms ir dozei arba taikytam aktyvumui įvertinti kaip nurodyta 59 straipsnio 2 dalies c punkte.
2. Valstybės narės užtikrina, kad praktikuojantys gydytojai ir 56 straipsnio 4 dalyje nurodyti ir 1 dalyje nurodytą apšvitą taikantys asmenys būtų tinkamai išmokyti vykdyti šią medicininės radiologijos veiklą, kaip nurodyta 19 straipsnyje.

61 straipsnis

Speciali nėščiujų ir žindyvių sauga

1. Jeigu moteris yra vaisingo amžiaus, praktikuojantis gydytojas ir gydytojas konsultantas pasiteirauja, kaip yra nurodžiusios valstybės narės, ar ji nėra nėščia arba žindytė, jeigu reikia.

Jeigu nėštumo tikimybės negalima atmesti, atsižvelgiant į medicininės apšvitos tipą, visų pirma tuo atveju, jeigu turi būti veikiamos pilvo ir dubens sritys, specialus dėmesys skiriamas medicininės apšvitos pagrindimui, ypač jos skubumui, ir optimizavimui atsižvelgiant į numatomą besilaukiančios motinos ir negimusio kūdikio apšvitą.

2. Jeigu žindytėms taikomos branduolinės medicinos priemonės, atsižvelgiant į medicininio tyrimo ar gydymo tipą, specialus dėmesys skiriamas medicininės apšvitos pagrindimui, ypač jos skubumui, ir optimizavimui atsižvelgiant į numatomą motinos ir kūdikio apšvitą.
3. Nepažeisdamos 1 ir 2 dalies nuostatų, valstybės narės imasi priemonių kuo geriau informuoti moteris, kurioms taikomos šio straipsnio nuostatos, pvz., atitinkamose vietose pakabina viešus skelbimus.

62 straipsnis

Atsitiktinė ir nenumatytoji apšvita

Valstybės narės užtikrina, kad:

- (a) taikant medicinines radiologines procedūras, būtų imamasi visų pagrįstų veiksmų siekiant sumažinti bet kokios pacientų atsitiktinės ar nenumatytosios apšvitos tikimybę ir mastą, atsižvelgiant į ekonominius ir visuomeninius veiksnius;
- (b) spindulinės terapijos veiklos kokybės užtikrinimo programa apimtų atsitiktinės ir nenumatytosios apšvitos rizikos tyrimą;
- (c) visais medicininės apšvitos atvejais įmonė įdiegtų su atsitiktine ar nenumatyta apšvita susijusių ar galinčių būti susijusių įvykių registracijos ir analizės sistemą;
- (d) įmonė kompetentingai institucijai kiek galima greičiau praneštų apie svarbius įvykius, kaip apibrėžta institucijų, įskaitant tyrimo rezultatus ir taisomuosius veiksmus siekiant išvengti tokių įvykių. Kompetentingos institucijos šią informaciją perduoda priežiūrą po pateikimo rinkai atliekančioms kompetentingoms institucijoms, įsteigtoms Tarybos direktyva 93/42/EEB dėl medicinos prietaisų;
- (e) būtų numatytos priemonės siekiant praktikuojančiam gydytojui, gydytojui konsultantui ir pacientui pranešti apie atsitiktinę ar nenumatyją apšvitą.

Apytikriai gyventojų dozių įverčiai

Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatytas medicininės apšvitos sukeltų individualių dozių apytikrių įverčių pasiskirstymas ir atsižvelgiama į apšvitos veikiamų gyventojų amžiaus ir lyties grupes.

VIII SKYRIUS

GYVENTOJŲ SAUGA

1 SKIRSNIS

GYVENTOJŲ SAUGA ĮPRASTOMIS APLINKYBĖMIS

Gyventojų saugos principai

Remdamosi III skyriuje dėl radiacinės saugos sistemos nustatytais principais ir taikydamos šiame skyriuje išdėstytus reikalavimus valstybės narės sukuria sąlygas, būtinas užtikrinti geriausią įmanomą gyventojų saugą atsižvelgiant į esamas aplinkybes.

Gyventojų sauga vykdant veiklą

1. Įprastomis aplinkybėmis gyventojų sauga vykdant licencijuojamą veiklą aprėpia visas priemonės ir tyrimus, kuriais nustatomi ir pašalinami veiksniai, galintys bet kokios veiklos, susijusios su jonizuojančiąja spinduliuote, metu sukelti gyventojų apšvitos riziką, kurios negalima nepaisyti radiacinės saugos atžvilgiu. Ši sauga apima šias užduotis:
 - (a) apšvitos riziką keliančių įrenginių planų ir siūlomos šių įrenginių statybos vietos tam tikroje teritorijoje išnagrinėjimą bei patvirtinimą radiacinės saugos atžvilgiu;
 - (b) naujų apšvitos riziką galinčių kelti įrenginių tinkamumo eksploatuoti patvirtinimą, jei užtikrinama tinkama apsauga nuo bet kokios apšvitos ar radioaktyviosios taršos, galinčios pasklisti už įrenginio ribų, atitinkamai atsižvelgiant į demografines, meteorologines, geologines, hidrologines ir ekologines sąlygas;
 - (c) radioaktyviųjų nuotekų išleidimo planų tyrimą ir tvirtinimą.

Šios užduotys atliekamos laikantis taisyklių, kurias kompetentingos institucijos nustato atsižvelgdamos į numatomą apšvitos riziką.

2. Kompetentinga institucija nustato leistinąsias radioaktyviųjų nuotekų išleidimo ribas. Išduodant šiuos išmetimo leidimus:
 - (a) atsižvelgiama į gyventojų apšvitos optimizavimo rezultatus;
 - (b) atsižvelgiama į panašių objektų eksploatavimo gerą patirtį;
 - (c) nustatomos objekto eksploatavimo lankstumo ribos.

66 straipsnis

Gyventojų dozių įvertinimas

1. Atsižvelgdamos apšvitos riziką, valstybės narės nustato gyventojų dozių, kurias jie gauna planuojamose apšvitos situacijose, įvertinimo sistemą.
2. Kompetentingos institucijos nustato, kokių veiklos rūšių sukeliamos apšvitos tikrosios dozės gyventojams turi būti įvertinamos. Kitų veiklos rūšių atžvilgiais valstybės narės gali reikalauti atlikti tik atrankinį vertinimą remiantis bendraisiais duomenimis.
3. Siekdama įvertinti tikrąsias gyventojų dozes kompetentinga institucija:
 - (a) užtikrina, kad 65 straipsnyje nurodytoms veiklos rūšims taikomi apytikriai dozės įverčiai kiek įmanoma tiksliau atitiktų tikrąją reprezentatyviųjų asmenų dozę;
 - (b) sprendžia dėl įvertinimų atlikimo dažnumo ir imasi visų būtinų veiksmų siekdamos nustatyti reprezentatyviųjų asmenį atsižvelgdamos į tikrąsias radioaktyviųjų medžiagų perdavimo trasas;
 - (c) atsižvelgdama į visų rūšių radiacinę riziką užtikrina, kad gyventojų dozių apytikriai įverčiai aprėptų:
 - i) išorinės spinduliuotės sukeltos dozės įvertinimą, įskaitant, jeigu reikia, atitinkamos jonizuojančiosios spinduliuotės kokybę;
 - ii) radionuklidų patekimo į organizmą įvertinimą, nurodant radionuklidų pobūdį ir, jeigu reikia, jų fizinę ir cheminę būklę bei nustatant šių radionuklidų aktyvumą ir koncentraciją;
 - iii) reprezentatyviojo asmens tikėtinais gausimas dozes ir jo ypatybių nurodymą;
 - (d) reikalauja laikyti ir visoms suinteresuotosioms šalims pateikti su išorinės apšvitos matavimu, į organizmą patekusių radionuklidų apytikriais įverčiais ir radioaktyviaja tarša bei reprezentatyviojo asmens gautų dozių įvertinimu susijusius įrašus.

67 straipsnis

Radioaktyviųjų išmetų stebėseną

1. Valstybės narės reikalauja, kad už veiklą, kuriai vykdyti išduotas išmetimo leidimas, atsakinga įmonė tinkamai stebėtų į aplinką išmetamas radioaktyvias nuotekas ar ore sklindančias radioaktyvias išlakas ir šios stebėsenos rezultatus pateiktų kompetentingai institucijai.
2. Valstybės narės reikalauja, kad už branduolinį energetinį reaktorių ir panaudoto branduolinio kuro perdirbimo gamyklą atsakinga įmonė, atsižvelgdama į standartinę stebėsenos ir ataskaitų Europos Komisijai teikimo informaciją, kaip nustatyta Komisijos rekomendacijoje 2004/2/Euratomas²², stebėtų išmetas įprastomis veikimo sąlygomis.

68 straipsnis

Įmonių užduotys

1. Valstybės narės reikalauja, kad įmonės atliktų šias užduotis:
 - (a) užtikrintų ir išlaikytų tinkamą saugos lygį;
 - (b) tikrintų techninių prietaisų veiksmingumą ir atliekamą jų techninę priežiūrą;
 - (c) siekdama užtikrinti radiacinės saugos priežiūrą, diegtų gyventojų apšvitos bei, jeigu reikia, aplinkos radioaktyviosios taršos matavimo ir įvertinimo įrangą ir procedūras;
 - (d) reguliariai kalibruotų matuoklius ir reguliariai tikrintų, ar jie tinkami eksploatuoti ir ar tinkamai naudojami.
2. Atliekant 1 dalyje nurodytas užduotis dalyvauja radiacinės saugos specialistai ir, jeigu reikia, radiacinės saugos pareigūnai.

69 straipsnis

Aplinkos stebėsenos programa

Valstybės narės užtikrina, kad siekiant įvertinti gyventojų apšvitą būtų taikoma tinkama aplinkos stebėsenos programa.

²² OL L 2/36, 2000 1 6.

2 SKIRSNIS

AVARINĖS APŠVITOS SITUACIJOS

70 straipsnis

Ekstremalių situacijų likvidavimas

1. Valstybės narės reikalauja, kad už veiklą atsakinga įmonė kompetentingoms institucijoms nedelsdama praneštų apie visas jos objekte susiklosčiusias ar su jos vykdoma veikla susijusias ekstremalias situacijas bei imtųsi visų reikiamų priemonių padariniams sušvelninti.
2. Valstybės narės užtikrina, kad ekstremaliai situacijai susiklosčius įmonės teritorijoje, ji atliktų pradinį laikiną ekstremalios situacijos aplinkybių bei padarinių įvertinimą ir suteiktų apsaugos priemones.
3. Valstybės narės užtikrina, kad būtų aprūpinama saugos priemonėmis, susijusiomis su:
 - (a) jonizuojančiosios spinduliuotės šaltiniu, siekiant sumažinti ar sustabdyti tiesioginę spinduliuotę ir radionuklidų išmetimą arba išvengti apšvitos ar taršos, kurią skleidžia paliktieji šaltiniai;
 - (b) aplinka, siekiant sumažinti radioaktyviųjų medžiagų pernašą asmenims;
 - (c) asmenims, siekiant sumažinti apšvitą.
4. Jeigu ekstremali situacija susiklosto jos teritorijoje ar už jos ribų, valstybė narė arba ekstremalią situaciją likviduojanti institucija reikalauja:
 - (a) kad būtų organizuojamos tinkamos saugos priemonės, atsižvelgiant į tikrąsias ekstremalios situacijos charakteristikas ir laikantis optimalios apsaugos strategijos, kuri yra ekstremalių situacijų likvidavimo plano sudedamoji dalis; į ekstremalių situacijų likvidavimo planą įtrauktini elementai nurodyti IX priedo B skirsnyje;
 - (b) kad būtų įvertinti ir užregistruoti ekstremalios situacijos padariniai bei saugos priemonių veiksmingumas.
5. Susiklėsčius atitinkamai situacijai, valstybė narė ar ekstremalią situaciją likviduojanti institucija užtikrina, kad būtų imamasi priemonių organizuoti nukentėjusiųjų gydymą.

71 straipsnis

Nuo ekstremalios situacijos galinčių nukentėti gyventojų informavimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad gyventojai, kurie gali nukentėti susiklosčius ekstremaliai situacijai, būtų informuoti apie jiems taikomas sveikatos apsaugos priemonės ir veiksmus, kurių jie privalėtų imtis susiklosčius šiai ekstremaliai situacijai.
2. Teikiamą informaciją turi sudaryti X priedo A skirsnyje nustatyti elementai.
3. Informacija 1 dalyje nurodytiems gyventojams teikiama jiems neprašant.
4. Valstybės narės atnaujiną informaciją ir pateikia ją reguliariai bei kaskart, kai įvyksta svarbių pokyčių. Šis informacija gyventojams turi būti prieinama visą laiką.

72 straipsnis

Nuo ekstremalios situacijos faktiškai nukentėjusių gyventojų informavimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad gyventojai, kurie faktiškai nukentėjo susiklosčius ekstremaliai situacijai, būtų nedelsiant informuojami apie ekstremalios situacijos faktus, veiksmus, kurių jie turi imtis, ir, jeigu reikia, šiems gyventojams taikomas sveikatos apsaugos priemonės.
2. Į pateikiamą informaciją įtraukiami tie X priedo B skirsnyje nurodyti punktai, kurie yra aktualūs to tipo ekstremaliai situacijai.

3 SKIRSNIS

ESAMOSIOS APŠVITOS SITUACIJOS

73 straipsnis

Užterštos teritorijos

1. Į užterštų teritorijų tvarkymo strategijas, jeigu reikia, įtraukiami tokie aspektai:
 - (a) paveiktų regionų žymėjimas ir nukentėjusių gyventojų nustatymas;
 - (b) paveiktiems regionams ir nukentėjusiems gyventojams taikomų saugos priemonių reikalingumo ir jų masto apsvaistymas;
 - (c) draudimo patekti į paveiktus regionus ar patekimo kontrolės arba gyvenimo sąlygų šiuose regionuose apribojimų nustatymo apsvaistymas;

- (d) skirtingų gyventojų grupių apšvitos įvertinimas ir asmenims prieinamų asmeninės apšvitos kontrolės priemonių įvertinimas;
 - (e) strategijos tikslai ir ilgalaikiai uždaviniai ir atitinkami atskaitos lygiai.
2. Valstybei narei nusprendus leisti gyventi žmonėms ir atnaujinti visuomeninę bei ekonominę veiklą ilgalaikės liekamosios taršos teritorijose, ji užtikrina, kad, konsultuojantis su suinteresuotosiomis šalimis, būtų, jei reikia, nustatytos nuolatinės apšvitos kontrolės priemonės siekiant sukurti tokias gyvenimo sąlygas, kurias galima laikyti normaliomis, įskaitant:
- (a) su kasdieniu gyvenimu suderinamų atskaitos lygių nustatymą;
 - (b) infrastruktūros, kuri padėtų nuolat taikyti pagalbos sau saugos priemones užterštose teritorijose, sukūrimas, pvz., informacijos teikimas, rekomendacijos ir stebėseną.

74 straipsnis

Radonas būstuose ir visuomeniniuose pastatuose

1. 103 straipsnyje nurodytame veiksmų plane valstybės narės nustato radono koncentracijos patalpose nacionalinius atskaitos lygius, kurie neviršija šių vidutinių metinių verčių:
 - (a) 200 Bq m⁻³ naujuose būstuose ir naujuose visuomeniniuose pastatuose;
 - (b) 300 Bq m⁻³ esamuose būstuose;
 - (c) 300 Bq m⁻³ esamuose visuomeniniuose pastatuose. Konkrečiais atvejais, jeigu buvimo trukmė yra trumpa, leidžiama nustatyti 1 000 Bq m⁻³ atskaitos lygį.
2. Pagal nacionalinį veiksmų planą valstybės narės
 - (a) imasi veiksmų esamiems būstams, kuriuose viršijamas atskaitos lygis, nustatyti ir skatinti radono kiekį mažinančių priemonių taikymą būstuose, kuriuose atskaitos lygiai yra viršijami;
 - (b) užtikrina, kad visuomeniniuose pastatuose, esančiuose didesnio radono aktyvumo zonose, būtų atliekami radono kiekio matavimai.
3. Siekdamos užkirsti kelią radonui patekti iš grunto ir, kaip nurodyta nacionaliniame veiksmų plane, iš statybinių medžiagų, valstybės narės parengia specialius statybos įstatymus ir reikalauja vykdyti šių statybos įstatymų reikalavimus, visų pirma didesnio radono aktyvumo zonose, kad naujuose pastatuose būtų išvengta atskaitos lygį viršijančių radono koncentracijų.
4. Valstybės narės vietos ir nacionaliniu lygmeniu teikia informaciją apie vyraujančias radono koncentracijas, su radonu susijusią sveikatos riziką ir turimas esamų radono koncentracijų mažinimo technines priemones.

Statybinės medžiagos

1. 75 straipsnio 2–6 dalių reikalavimai taikomi:
 - (a) statybinėms medžiagoms, kurias, atsižvelgdama į XI priede nustatytą orientacinį medžiagų sąrašą šių medžiagų skleidžiamos gama spinduliuotės atžvilgiu, atitinkama kompetentinga institucija nustatė kaip radiacinės saugos atžvilgiu keliančias susirūpinimą medžiagas ir įtraukė į tokių medžiagų sąrašą; arba
 - (b) statybinėms medžiagoms, kurias nacionaliniame veiksmų plane institucija priskyrė keliančioms susirūpinimą radono atžvilgiu medžiagoms kaip nurodyta 103 straipsnyje.
2. Nustatytų tipų statybines medžiagas rinkai teikiančios pramonės šakos
 - (a) nustato VII priede nurodytų radionuklidų koncentracijas;
 - (b) kompetentingai institucijai pateikia informaciją apie atliktų matavimų rezultatus ir VII priede apibrėžtą atitinkamą tūrinio aktyvumo indeksą.
3. Kompetentinga institucija užtikrina, kad nustatytų tipų statybinės medžiagos būtų taip klasifikuojamos, kaip nustatyta VII priede atsižvelgiant į jų numatomą naudojimą ir tūrinio aktyvumo indeksą.
4. Nustatytų tipų statybinėms medžiagoms, kurios patalpose negali sukelti statybinių medžiagų skleidžiamos išorinės apšvitos 1 mSv per metus atskaitos lygį viršijančios dozės, kuri būtų didesnė už pagrindinę lauke vyraujančią išorinę apšvitą, nacionaliniu lygiu netaikomi reikalavimai nepažeidžiant 103 straipsnio. Tokias statybines medžiagas vis dėlto būtina toliau stebėti siekiant užtikrinti, kad tūrinio aktyvumo vertės nuolat atitiktų minėtą atskaitos lygį. VII priede nurodytoms A kategorijos statybinėms medžiagoms netaikomi jokie pateikimo Sąjungos rinkai apribojimai.
5. Nustatytų tipų statybinių medžiagų, kurios patalpose gali sukelti statybinių medžiagų skleidžiamos išorinės apšvitos 1 mSv per metus atskaitos lygį viršijančią dozę, kuri būtų didesnė už pagrindinę lauke vyraujančią išorinę apšvitą, atžvilgiu kompetentinga institucija gali nuspręsti taikyti atitinkamas priemones: nuo registracijos reikalavimo ir atitinkamų statybos įstatymų taikymo iki tokių medžiagų numatyto naudojimo konkrečių apribojimų.
6. Su statybos įstatymų įgyvendinimu susijusi informacija apie nustatytų tipų statybines medžiagas, įskaitant jų radionuklidų koncentraciją, tūrinį aktyvumo indeksą ir atitinkamą klasifikaciją, nurodoma prieš šias medžiagas pradedant teikti rinkai.

IX SKYRIUS

APLINKOS APSAUGA

76 straipsnis

Aplinkos kriterijai

Valstybės narės į savo teisinę radiacinės saugos sistemą ir visų pirma į bendrąją žmogaus sveikatos apsaugos sistemą įtraukia nuostatą dėl aplinkos floros ir faunos rūšių radiacinės saugos. Į šią teisinę sistemą įtraukiami aplinkos kriterijai, kuriuos taikant siekiama apsaugoti pažeidžiamų ar reprezentatyviųjų floros ir faunos rūšių populiacijas atsižvelgiant į jų svarbą ekologinei sistemai. Jeigu reikia, nustatomos veiklos rūšys, kurių atžvilgiu užtikrinama teisės aktais nustatyta kontrolė siekiant įgyvendinti šios teisinės sistemos reikalavimus.

77 straipsnis

Leidžiamosios išmetų ribos

Pagal 65 straipsnio 2 dalį nustatydamos leidžiamąsias radioaktyviųjų nuotekų išmetimo ribas valstybių narių kompetentingos institucijos taip pat užtikrina atitinkamą floros ir faunos rūšių apsaugą. Šiuo tikslu galima atlikti bendrąjį atrankinį įvertinimą siekiant užtikrinti atitiktį aplinkos kriterijams.

78 straipsnis

Atsitiktinis išmetimas

Valstybės narės reikalauja, kad įmonės taikytų atitinkamas technines priemones siekiant išvengti didelės atsitiktinio išmetimo padaromos žalos aplinkai arba sumažinti šios žalos mastą.

79 straipsnis

Aplinkos stebėseną

Rengdamos aplinkos stebėsenos programas ar reikalaudamos jas įgyvendinti valstybių narių kompetentingos institucijos įtraukia reprezentatyvias floros ir faunos rūšis, jeigu reikia, ir aplinkos terpes, kurios laikomos gyventojų apšvitos trasa.

X SKYRIUS

TEISĖS AKTAIS NUSTATYOTOS KONTROLĖS REIKALAVIMAI

1 SKIRSNIS

INSTITUCINĖ SĄRANGA

80 straipsnis

Kompetentinga institucija

1. Valstybės narės paskiria kompetentingą instituciją ar institucijas užduotims pagal šią direktyvą atlikti.
2. Valstybės narės Komisijai perduoda kompetentingos institucijos ar institucijų pavadinimą ir adresą bei nurodo atitinkamas jų kompetencijos sritis siekiant užtikrinti spartų ryšį su šiomis institucijomis.
3. Jeigu valstybė narė turi daugiau nei vieną didelio aktyvumo uždaruosius radioaktyviuosius šaltinius ir paliktuosius šaltinius kontroliuojančią kompetentingą instituciją, ji paskiria vieną iš jų ryšiams su kompetentingomis kitų valstybių narių institucijomis palaikyti.
4. Valstybės narės Komisijai perduoda visus 2 ir 3 dalyse nurodytos informacijos pakeitimus.
5. Komisija 2, 3 ir 4 dalyse nurodytą informaciją perduoda visoms kompetentingoms institucijoms ir ją reguliariai skelbia ne rečiau nei kartą per dvejus metus *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

81 straipsnis

Tarnybų ir specialistų pripažinimas

1. Valstybės narės nustato būtiną tvarką, pagal kurią pripažįstami:
 - (a) darbuotojų sveikatos tarnybos;
 - (b) dozimetrijos tarnybos;
 - (c) radiacinės saugos specialistai;

- (d) medicinos fizikos specialistai.

Valstybės narės užtikrina, kad būtų nustatyta reikiamos priemonės nuolatinei minėtų tarnybų ir specialistų kompetencijos tąsai užtikrinti.

2. Valstybės narės parengia pripažinimo reikalavimus ir perduoda juos Komisijai kartu su už pripažinimą atsakingos kompetentingos institucijos pavadinimu ir adresu. Valstybės narės praneša apie bet kuriuos šios informacijos pakeitimus.
3. Valstybės narės nurodo kitas tarnybas ar specialistus, kurie turi turėti specialią radiacinės saugos kvalifikaciją, ir, jeigu reikia, nurodo šių kvalifikacijų pripažinimo procesą.
4. Komisija pagal 2 dalį gautą informaciją perduoda valstybėms narėms.

82 straipsnis

Darbuotojų sveikatos tarnybos

Prefesinės sveikatos tarnybos atlieka apšvitos veikiamų darbuotojų medicininę priežiūrą, susijusią su jų apšvita jonizuojančiąja spinduliuote, ir tikrina šių darbuotojų tinkamumą atlikti jiems paskirtas užduotis.

83 straipsnis

Dozimetrijos tarnybos

Dozimetrijos tarnybos nustato apšvitos veikiamų darbuotojų, kuriems taikoma individualioji stebėseną, vidinę ir išorinę dozes, kad užregistruotų dozę bendradarbiaudamos su įmone ir darbuotojų sveikatos tarnyba. Dozimetrijos tarnybos kalibruoja individualiosios stebėsenos prietaisus, nuskaito ir aiškina jų rodmenis bei matuoja žmogaus organizmo ir biologinių ėminių radioaktyvumą.

84 straipsnis

Radiacinės saugos specialistas

1. Remdamasis savo profesine patirtimi, matavimais ir įvertinimais radiacinės saugos specialistas įmonei teikia kompetentingas rekomendacijas su profesine apšvita ir gyventojų apšvita susijusiais klausimais.
2. Radiacinės saugos specialistas teikia rekomendacijas dėl tokių klausimų (jais neapsiribojant):

- (a) planų įsigyti naujus įrenginius ir pradėti eksploatuoti naujus ar modifikuotus jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinius jų su radiacine sauga susijusių techninių valdymo priemonių, konstrukcijos ypatybių, saugos ypatybių ir prietaisų atžvilgiu;
 - (b) kontroliuojamųjų ir stebimųjų zonų skirstymo kategorijomis;
 - (c) darbuotojų skirstymo kategorijomis;
 - (d) darbo vietos ir individualiosios stebėsenos programų turinio;
 - (e) naudotinos atitinkamos radiacinės apšvitos kontrolės įrangos;
 - (f) atitinkamų asmeninės dozimetrijos metodų;
 - (g) tinkamų dozės ribojimų optimizavimo ir nustatymo,
 - (h) kokybės užtikrinimo;
 - (i) aplinkos stebėsenos programos;
 - (j) radioaktyviųjų atliekų šalinimo reikalavimų;
 - (k) avarių ir incidentų prevencijos priemonių;
 - (l) pasirengties avarinėms apšvitos situacijoms ir jų likvidavimo;
 - (m) apšvitos veikiamų darbuotojų mokymo ir perkvalifikavimo programų.
3. Jeigu reikia, radiacinės saugos specialisto užduotis gali atlikti specialistų grupė, kurie kartu paėmus turi visą reikiamą kvalifikaciją.

85 straipsnis

Medicinos fizikos specialistas

1. Sveikatos priežiūros aplinkoje medicinos fizikos specialistas sprendžia arba pataria dėl klausimų, susijusių su medicininei apšvita naudojamos jonizuojančiosios spinduliuotės fizikinėmis ypatybėmis.
2. Atsižvelgdamas į medicininę radiologinę praktiką, medicinos fizikos specialistas prisiima atsakomybę už dozimetriją, įskaitant fizikinius matavimus, atliekamus siekiant įvertinti paciento gautą dozę, teikia rekomendacijas dėl medicininės radiologinės įrangos ir visų pirma prisideda:
 - (a) optimizuojant medicininę apšvitą patiriančių pacientų ir kitų asmenų radiacinę saugą, įskaitant diagnostinių atskaitos lygių taikymą ir naudojimą;
 - (b) apibrėžiant ir užtikrinant medicininės radiologinės įrangos kokybę;

- (c) rengiant medicininės radiologinės įrangos technines specifikacijas ir sumontavimo projektą;
- (d) prižiūrint medicininius radiologinius įrenginius radiacinės saugos atžvilgiu;
- (e) parenkant įrangą, kuria atliekami radiacinės saugos matavimai.
- (f) mokant praktikuojančius gydytojus ir kitus darbuotojus atitinkamų radiacinės saugos aspektų.

Jeigu reikia, medicinos fizikos specialisto užduotis gali atlikti medicinos fizikos tarnyba.

86 straipsnis

Radiacinės saugos pareigūnas

1. Valstybės narės nusprendžia, kurių rūšių veiklą vykdant būtina paskirti radiacinės saugos pareigūną, kad įmonėje būtų vykdomos radiacinės saugos užduotys. Valstybės narės reikalauja, kad įmonės radiacinės saugos pareigūnams suteiktų būtinas priemones, kad jie galėtų eiti savo pareigas. Radiacinės saugos pareigūnas yra tiesiogiai pavaldus įmonei.
2. Atsižvelgiant į veiklos pobūdį, radiacinės saugos pareigūnas gali vykdyti šias užduotis:
 - (a) užtikrinti, kad darbas, kuriam naudojama spinduliuotė, būtų atliekamas laikantis visų nustatytų procedūrų reikalavimų ar įmonės taisyklių;
 - (b) kontroliuoti darbo vietos stebėsenos programos įgyvendinimą;
 - (c) tvarkyti reikiamus su radioaktyviaisiais šaltiniais susijusius įrašus;
 - (d) reguliariai įvertinti atitinkamų saugos ir išpėjamųjų sistemų būklę;
 - (e) kontroliuoti individualiosios stebėsenos programos įgyvendinimą;
 - (f) kontroliuoti sveikatos priežiūros programos įgyvendinimą;
 - (g) naujus darbuotojus supažindinti su įmonės taisyklėmis ir procedūromis;
 - (h) teikti rekomendacijas ir pastabas dėl darbų planų;
 - (i) patvirtinti darbų planus;
 - (j) įmonės vadovybei teikti ataskaitas;
 - (k) dalyvauti rengiant avarinių apšvitos situacijų prevencines priemones, užtikrinant parengtį šioms situacijoms ir numatant jų likvidavimo priemones;

- (l) palaikyti ryšius su radiacinės saugos specialistu.

Radiacinės saugos pareigūno užduotis gali atlikti įmonėje įsteigtas radiacinės saugos skyrius.

2 SKIRSNIS

UŽDARŲJŲ RADIOAKTYVIŲJŲ ŠALTINIŲ KONTROLĖ

87 straipsnis

Bendrieji reikalavimai

1. Valstybės narės nustato priemones, kuriomis užtikrinama tinkama uždaryjŲ radioaktyviųjų šaltinių buvimo vietos, naudojimo ir nebenaudojimo kontrolė.
2. Valstybės narės reikalauja, kad įmonės tvarkytų visų jų atsakomybėje esančių tokių šaltinių, jų buvimo vietos ir jų perdavimo apskaitą.
3. Valstybės narės sukuria sistemą, kurią taikant jos būtų tinkamai informuojamos apie pavienių uždaryjŲ radioaktyviųjų šaltinių perdavimą, jeigu reikia, ir bet koku atveju apie didelio aktyvumo uždaryjŲ radioaktyviųjų šaltinių perdavimą.
4. Valstybės narės reikalauja, kad kiekviena uždaryjŲ radioaktyvių šaltinį turinti įmonė kompetentingai institucijai nedelsdama praneštų apie uždarojo radioaktyviojo šaltinio praradimą, vagystę ar neteisėtą naudojimą.

88 straipsnis

Didelio aktyvumo uždaryjŲ radioaktyviųjų šaltinių kontrolės reikalavimai

Valstybės narės užtikrina, kad prieš išduodant veiklos, kuriai naudojamas didelio aktyvumo uždarys radioaktyvusis šaltinis, leidimą:

- (a) būtų nustatytos šaltinių saugaus valdymo ir saugumo priemonės, įskaitant priemones, taikytinas, kai jie tampa panaudotaisiais šaltiniais. Tokiose priemonėse gali būti numatyta, kad panaudotieji šaltiniai turi būti grąžinami tiekėjui ar šalinami į šalinimo ar saugojimo objektą arba gamintojas ar tiekėjas įpareigojami priimti šiuos šaltinius;
- (b) finansinės garantijos forma arba kitomis lygiavertėmis priemonėmis, tinkančiomis konkrečaus šaltinio atveju, būtų pasirūpinta, kad panaudotaisiais šaltiniais tapę šaltiniai būtų saugiai tvarkomi, įskaitant tą atvejį, jeigu įmonė bankrutuoja ar nutraukia veiklą.

89 straipsnis

Specialūs didelio aktyvumo uždarujų radioaktyviųjų šaltinių licencijavimo reikalavimai

Valstybės narės užtikrina, kad, be V skyriuje nustatytų bendrųjų licencijavimo reikalavimų, į didelio aktyvumo uždarojo radioaktyviojo šaltinio gamybos, naudojimo ar išsigijimo licenciją būtų įtraukta:

- (a) minimalieji šaltinio, jo talpyklos ir papildomos įrangos eksploataciniai kriterijai;
- (b) taikytinos darbinės procedūros;
- (c) atitinkamas panaudotųjų šaltinių tvarkymas, įskaitant panaudotųjų šaltinių perdavimo gamintojui, tiekėjui, kitai įgalioatajai įmonei ar atliekų šalinimo objektui susitarimus, jeigu reikia.

90 straipsnis

Įmonių atliekama apskaita

Valstybės narės reikalauja, kad į didelio aktyvumo uždarujų radioaktyviųjų šaltinių apskaitą būtų įtraukta XII priede nustatyta informacija ir kad įmonė, kompetentingoms institucijoms paprašius, pateiktų joms šių įrašų dalies arba visų įrašų kopiją ir bent jau tokią informaciją, kaip nustatyta XIII priede. Kompetentinga institucija turi galėti patikrinti įmonės įrašus.

91 straipsnis

Kompetentingų institucijų atliekama apskaita

Kompetentingos institucijos veda įmonių, kurioms išduota licencija vykdyti veiklą naudojant didelio aktyvumo uždaruosius radioaktyviuosius šaltinius, ir šių įmonių turimų didelio aktyvumo uždarujų radioaktyviųjų šaltinių apskaitą. Apskaitoje nurodomi susiję radionuklidai, aktyvumas gamybos metu arba, jeigu tas aktyvumas nėra žinomas, aktyvumas pirmo pateikimo rinkai metu ar įmonei įsigyjant šaltinį ir šaltinio tipas. Atsižvelgdamos į šaltinių perdavimą ir kitus veiksmus kompetentingos institucijos nuolatos atnaujina įrašus.

92 straipsnis

Didelio aktyvumo uždarujų radioaktyviųjų šaltinių sauga

1. Įmonė, vykdanči veiklą, kuriai naudojami didelio aktyvumo uždarieji radioaktyvieji šaltiniai, turi atitikti XIV priede nustatytus reikalavimus.

2. Gamintojas, tiekėjas ir visos įmonės užtikrina, kad didelio aktyvumo uždarieji radioaktyvieji šaltiniai bei talpyklos atitiktų XV priede nustatytus identifikavimo ir žymėjimo reikalavimus.

3 SKIRSNIS

PALIKTIEJI ŠALTINIAI

93 straipsnis

Paliktųjų šaltinių aptikimas

1. Valstybės narės reikalauja, kad bet kuris paliktąjį šaltinį aptikęs asmuo nedelsdamas praneštų avarinės parengties organizacijai ar kompetentingai institucijai ir nesiimtų jokių kitų su šiuo šaltiniu susijusių veiksmų, kol šios institucijos nepateikia atitinkamų nurodymų.
2. Valstybės narės imasi priemonių, kad sukurtų paliktųjų šaltinių aptikimo sistemas tokiose vietose kaip, pavyzdžiui, didelės metalo laužo aikštelės ir dideli metalo laužo perdirbimo objektai, kuriuose gali pasitaikyti paliktųjų šaltinių, arba atitinkamuose stambiuose pervežimo punktuose, pavyzdžiui, muitinės postuose.
3. Valstybės narės užtikrina, kad 2 dalyje nurodytose vietose dirbantiems ir paprastai su operacijomis, kurias atliekant taikomi radiacinės saugos reikalavimai, nesusijusiems asmenims būtų nedelsiant suteikiama specialios techninės rekomendacijos ir pagalba. Rekomendacijomis ir pagalba visų pirmiausia siekiama apsaugoti darbuotojus ir gyventojus nuo spinduliuotės ir užtikrinti šaltinio saugą.

94 straipsnis

Metalo tarša

Valstybės narės reikalauja, kad metalo laužo perdirbimo įrenginio veiklos vykdytojas kompetentingai institucijai nedelsdamas praneštų apie visus išlydytus paliktuosius šaltinius, ir nustato reikalavimą užteršto metalo toliau neperdirbti tol, kol negaunamas kompetentingos institucijos leidimas.

95 straipsnis

Paliktųjų šaltinių regeneravimas, tvarkymas ir šalinimas

1. Valstybės narės užtikrina, kad kompetentingos institucijos būtų pasirengusios arba numčiusios priemones, įskaitant atsakomybės paskirstymą, regeneruoti paliktuosius

šaltinius ir šalinti paliktųjų šaltinių sukeltų ekstremalių situacijų padarinius ir būtų parengusios atitinkamus likvidavimo planus bei priemones.

2. Valstybės narės užtikrina, kad prireikus būtų organizuojamos paliktųjų šaltinių, kurie buvo palikti praeityje vykdant įvairių rūšių veiklą, regeneravimo kampanijos.

Organizuojant kampanijas valstybės narės gali skirti lėšų padengti šaltinių susigražinimo, tvarkymo ir šalinimo išlaidas ir taip pat kampanijos gali aprėpti institucijų, pvz., muitinės, ir įstaigų, pvz., mokslinių tyrimų institutų, medžiagų tyrimo institutų ar ligoninių, ankstesnių dokumentų tyrimą.

96 straipsnis

Paliktųjų šaltinių finansinė garantija

Valstybės narės užtikrina, kad remiantis priemonėmis, dėl kurių sprendimą turi priimti valstybės narės, būtų sukurta finansinių garantijų sistema ar kitos lygiavertės priemonės siekiant padengti su paliktųjų šaltinių regeneracija susijusias intervencines išlaidas ir tas išlaidas, kurias gali tekti patirti įgyvendinant 95 straipsnį.

4 SKIRSNIS

AVARINĖS APŠVITOS SITUACIJOS

97 straipsnis

Ekstremaliosios situacijos valdymo sistema

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų atsižvelgiama į ekstremaliųjų situacijų susiklostymo jų teritorijoje galimybę ir kad joms poveikį gali daryti už jų teritorijos susiklosčiusios ekstremaliosios situacijos. Valstybės narės sukuria ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemą ir nustato reikiamas administracines šios sistemos išlaikymo nuostatas.
2. Ekstremaliųjų situacijų valdymo sistema turi būti proporcinga grėsmės vertinimo rezultatams ir tokia, kad būtų galima veiksmingai sureaguoti į avarines apšvitos situacijas, susijusias su vykdoma veikla ar nenumatytais įvykiais, įskaitant piktavališkus veiksmus ir paliktųjų šaltinių aptikimą.
3. Ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemoje numatomas ekstremaliųjų situacijų likvidavimo planų parengimas siekiant užtikrinti, kad apšvitos paveikti gyventojai jokiame asmeniui nesukeltų nulemtųjų jonizuojančiosios spinduliuotės sukeltų reiškinių, ir sumažinti atsitiktinių jonizuojančiosios spinduliuotės sukeltų reiškinių riziką atsižvelgiant į III skyriuje nurodytus bendruosius radiacinės saugos principus ir atskaitos lygius. Į ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemą įtraukiami IX priedo A skirsnyje išvardyti elementai.

98 straipsnis

Avarinė parengtis

1. Valstybės narės užtikrina, kad iš anksto būtų parengti įvairių tipų ekstremaliųjų situacijų, nustatytų atlikus grėsmės įvertinimą, likvidavimo planai.
2. Valstybės narės užtikrina, kad ekstremaliųjų situacijų likvidavimo planai būtų reguliariai išbandomi, peržiūrimi ir persvarstomi.
3. Į ekstremaliųjų situacijų likvidavimo planus, jeigu reikia, įtraukiami atitinkami 97 straipsnyje nurodytos ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemos elementai.
4. Į ekstremaliųjų situacijų valdymo planus įtraukiami IX priedo B skirsnyje apibrėžti elementai.

99 straipsnis

Tarptautinis bendradarbiavimas

1. Likviduodamos savo teritorijoje susidariusias ekstremalias situacijas, galinčias paveikti kitas valstybes nares ar trečiąsias šalis, valstybės narės bendradarbiauja su kitomis valstybėmis narėmis ir trečiosiomis šalimis siekdamos palengvinti radiologinės saugos organizavimą kitose valstybėse narėse ar trečiosiose šalyse.
2. Jeigu valstybės narės teritorijoje susiklosto ekstremalioji situacija, galinti turėti radiologinių padarinių jos teritorijoje, ta valstybė narė, siekdama užtikrinti bendradarbiavimą, užmezga ryšį su kita valstybe nare ar trečiąją šalimi, kuri gali būti paveikta.
3. Nepažeisdamos taikomų atitinkamų reikalavimų ir nacionalinių teisės aktų nuostatų valstybės narės nedelsdamos keičiasi informacija ir bendradarbiauja su kitomis susijusiomis valstybėmis narėmis ar trečiosiomis šalimis ir atitinkamomis tarptautinėmis organizacijomis dėl prarastų, pašalintų, pavogtų ar aptiktų didelio aktyvumo uždarųjų radioaktyviųjų šaltinių, kitų susirūpinimą keliančių radioaktyviųjų šaltinių ir radioaktyviųjų medžiagų bei dėl susijusių tolesnių veiksmų ar tyrimų.

5 SKIRSNIS

ESAMOSIOS APŠVITOS SITUACIJOS

100 straipsnis

Esamųjų apšvitos situacijų programos

1. Valstybės narės užtikrina, kad būtų parengtos esamųjų apšvitos situacijų nustatymo ir įvertinimo bei radiacinės saugos atžvilgiu susirūpinimą keliančių profesinių apšvitų ir gyventojų apšvitų nustatymo programos.
2. Esamųjų apšvitos situacijų reikalavimai taikomi:
 - (a) apšvitai, kuri sukelia zonas užteršus liekamąja radioaktyviąja medžiaga, susidariusia
 - i) iš praeityje vykdytos veiklos, kuriai niekada netaikyta teisės aktais nustatyta kontrolė ar kuri neregamentuota laikantis šioje direktyvoje nustatytų reikalavimų;
 - ii) iš ekstremalios situacijos po to, kai avarinė apšvitos situacija buvo paskelbta pasibaigusia, kaip numatyta pagal ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemos nuostatas;
 - iii) iš praeityje vykdant veiklą, už kurią įmonė jau nebėra teisiškai atsakinga, atsiradusių liekanų;
 - (b) gamtinių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių sukeltai apšvitai, įskaitant:
 - i) radono ir torono sukeliamą apšvitą, kuri patiriama patalpose, darbo vietose, būstuose ir kituose pastatuose;
 - ii) patalpose statybinių medžiagų sukeliamą išorinę apšvitą;
 - (c) apšvitai, kurią sukelia medžiagos, turinčios savo sudėtyje
 - i) radionuklidų iš a punkte nurodytų užterštų teritorijų, arba
 - ii) gamtinių radionuklidų, visų pirma maisto produktuose, geriamajame vandenyje ir statybinėse medžiagose;
 - (d) kitoms esamosioms apšvitos situacijoms, kurių negalima nepaisyti radiacinės saugos atžvilgiu.
3. Atsižvelgdamos į bendrąjį pagrindimo principą valstybės narės gali nuspręsti, kad esamoji apšvitos situacija leidžia nesvarstyti saugos priemonių taikymo.

4. Susirūpinimą radiacinės saugos atžvilgiu keliančioms esamosioms apšvitos situacijoms, už kurias teisiškai atsakinga įmonė, taikomi atitinkami planuojamųjų apšvitos situacijų reikalavimai.

101 straipsnis

Strategijų parengimas

1. Valstybės narės imasi priemonių parengti strategijas, kurias taikant būtų užtikrinamas tinkamas esamųjų apšvitos situacijų valdymas ir jas valdyti skiriamų išteklių proporcingumas atsižvelgiant į rizikos rūšis ir saugos priemonių veiksmingumą.
2. Už esamųjų apšvitos situacijų valdymo strategijos parengimą atsakinga kompetentinga institucija užtikrina, kad į strategiją būtų įtraukta:
 - (a) taikant strategiją siekiami tikslai;
 - (b) atitinkami atskaitos lygiai atsižvelgiant I priede nustatytus atskaitos lygių intervalus.

102 straipsnis

Strategijų įgyvendinimas

1. Valstybės narės kompetentingai institucijai priskiria esamųjų apšvitos situacijų valdymo strategijų įgyvendinimo atsakomybę ir, jeigu reikia, registruotojams, licencijos turėtojams ir kitoms su taisomųjų ir saugos priemonių įgyvendinimu susijusioms šalims bei, jeigu reikia, numato suinteresuotųjų šalių įtraukimą priimant apšvitos valdymo strategijų rengimo ir įgyvendinimo sprendimus.
2. Visų svarstomų įgyvendinti saugos priemonių forma, mastas ir trukmė turi būti optimizuojama.
3. Liekamųjų apšvitos dozių, kurios buvo gautos įgyvendinant strategiją, pasiskirstymas turi būti įvertintas. Nagrinėjamos kitos priemonės siekiant sumažinti apšvitas, kurios kol dar viršija atskaitos lygį.
4. Įgyvendinant strategiją kompetentinga institucija turi reguliariai:
 - (a) vertinti prieinamas taisomąsias ir tikslų siekimo priemones bei planuojamų ir įgyvendintų priemonių veiksmingumą;
 - (b) apšvitos veikiams asmenims teikti informaciją apie sveikatai gresiančią galimą riziką ir prieinamas jų pačių apšvitą mažinančias priemones;
 - (c) rengti apšvitos valdymo asmeniniu arba vietos lygmeniu rekomendacijas;

- (d) veiklos, kuriai naudojamos gamtinės radioaktyviosios medžiagos ir kuri nevaldoma kaip planuojamosios apšvitos situacijos, rūšių atžvilgiu teikia informaciją įmonėms apie tinkamas koncentracijų ir apšvitų stebėsenos priemones bei apsaugos priemones atsižvelgiant į bendruosius sveikatos ir saugos reikalavimus.

103 straipsnis

Radono veiksmų planas

1. Valstybės narės parengia iš visų šaltinių, t. y. grunto, statybinių medžiagų ar vandens, patenkančio radono būstuose, visuomeniniuose pastatuose ir darbo vietose skleidžiamos apšvitos keliamos ilgalaikės rizikos valdymo veiksmų planą. Veiksmų plane atsižvelgiama į XVI priede nustatytus klausimus.
2. Valstybės narės Komisijai perduoda veiksmų planą ir informaciją apie visas nustatytas radono keliamo pavojaus zonas. Valstybės narės reguliariai atnaujina veiksmų planą ir informaciją apie radono keliamo pavojaus zonas.

6 SKIRSNIS

VYKDYMO UŽTIKRINIMO SISTEMA

104 straipsnis

Tikrinimai

1. Siekdamos užtikrinti pagal šią direktyvą priimtų nuostatų įgyvendinimą, pradėti priežiūrą ir, jeigu reikia, imtis taisomųjų veiksmų valstybės narės sukuria tikrinimo sistemą ar sistemas.
2. Atsižvelgdama į su veikla susijusio pavojaus tikėtiną mastą ir pavojaus pobūdį, bendrąjį radiacinės saugos klausimų įvertinimą vykdant veiklą ir atitikties pagal šią direktyvą priimtoms nuostatomis būklę kompetentinga institucija parengia sistemingą tikrinimo programą.
3. Valstybės narės užtikrina, kad atliekant kiekvieną patikrinimą nustatyti faktai būtų registruojami ir ataskaitos perduodamos atitinkamai įmonei.
4. Valstybės narės paskelbia tikrinimo programą ir pagrindinius jos įgyvendinimo rezultatus.
5. Kompetentinga institucija užtikrina su atliekant tikrinimus įgyta patirtimi, praneštais incidentais, avarijomis ir nustatytais faktais susijusios apsaugos ir saugos informacijos platinimo tinkamu laiku atitinkamoms šalims, įskaitant šaltinių gamintojus ir tiekėjus, bei, jeigu reikia, tarptautines organizacijas, mechanizmų prieinamumą.

105 straipsnis

Vykdymo užtikrinimas

Valstybės narės užtikrina, kad kompetentingai institucijai būtų suteikti įgaliojimai iš įmonės reikalauti imtis pažeidimų pašalinimo veiksmų ir pasirūpinti šių pažeidimų prevencija arba, jeigu reikia, atšaukti leidimą, jeigu teisės aktais nustatyto tikrinimo ar kito teisės aktais nustatyto įvertinimo rezultatais patvirtinama, kad įmonė nevykdo pagal šią direktyvą priimtų nuostatų.

106 straipsnis

Sankcijos

Valstybės narės nustato už pagal šią direktyvą priimtų nacionalinių nuostatų pažeidimus numatytą sankcijų skyrimo taisyklę ir imasi visų jų taikymui užtikrinti būtinų priemonių. Šios nustatytos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos ir atgrasančios. Valstybės narės šias nuostatas Komisijai praneša ne vėliau nei iki 107 straipsnyje nustatytos datos ir nedelsdamos jai praneša apie visus vėlesnius šių nuostatų pakeitimus.

XI SKYRIUS

BAIGIAMOSIOS NUOSTATOS

107 straipsnis

Perkėlimas į nacionalinę teisę

1. Valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų laikomasi šios direktyvos ne vėliau kaip nuo 00.00.0000. IX skyriuje nustatytos aplinkos apsaugos nuostatos į nacionalinę teisę perkeliamos iki 00.00.0000.
2. Priimdamos šias nuostatas, valstybės narės daro jose nuorodą į šią direktyvą arba tokia nuoroda daroma jas oficialiai skelbiant.
3. Valstybės narės pateikia Komisijai šios direktyvos taikymo srityje priimtų nacionalinės teisės aktų pagrindinių nuostatų tekstus bei tų nuostatų ir šios direktyvos atitikties lentelę.

108 straipsnis

Panaikinimas

Direktyvos 89/618/Euratomas, 90/641/Euratomas, 96/29/Euratomas, 97/43/Euratomas, 2003/122/Euratomas panaikinamos nuo 00.00.0000.

109 straipsnis

Įsigaliojimas

Ši direktyva įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jos paskelbimo Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje.

110 straipsnis

Adresatai

Ši direktyva skirta valstybėms narėms.

Priimta Briuselyje

Tarybos vardu
Pirmininkas

I PRIEDAS

Gyventojų apšvitos atskaitos lygių intervalai

1. Gyventojų apšvitos avarinėse ir esamosiose apšvitos situacijose optimizavimas grindžiamas atskaitos lygiu, nustatytinu laikantis šių intervalų (išreiškiamų efektinės dozės mSv (ūmios ar metinės)):

- (a) didesnis nei 20 ir mažesnis arba lygus 100
- (b) didesnis nei 1 ir mažesnis arba lygus 20
- (c) 1 ar mažesnis.

Atskaitos lygis pasirenkamas laikantis 2– punktuose nustatytų sąlygų.

2. Nepažeidžiant organų dozėms nustatytų atskaitos lygių, esamosioms apšvitos situacijoms nustatomi efektinėmis dozėmis išreikšti 1–20 mSv intervalo metiniai atskaitos lygiai, o avarinėms apšvitos situacijoms 20–100 mSv intervalo atskaitos lygiai.

3. Susiklosčius tam tikroms situacijoms leidžiama nustatyti mažesnių intervalų nei nurodytieji 1 punkte atskaitos lygi:

a) mažesni nei 20 mSv atskaitos lygi leidžiama nustatyti susiklosčius avarinei apšvitos situacijai, jeigu atitinkamą saugą įmanoma užtikrinti taikant tokias apsaugojimo priemones, kad nebūtų padaroma neproporcinga žala ar patiriamos pernelyg didelės išlaidos;

b) mažesni nei 1 mSv metinį atskaitos lygi leidžiama nustatyti, jeigu reikia, esamojoje apšvitos situacijoje konkrečioms su šaltiniu susijusioms apšvitoms ar apšvitos trasoms.

4. Avarinę apšvitos situaciją keičiant esamąja apšvitos situacija nustatomi atitinkami apšvitos lygiai, visų pirma nustojus taikyti ilgalaikes apsaugojimo priemones, pvz., perkėlimą į kitą vietą.

5. Nustatant atskaitos lygius atsižvelgiama į pagrindinių situacijų charakteristikas bei visuomeninius kriterijus, kurie gali aprėpti:

- a) mažesnių nei 1 mSv arba 1mSv metinių apšvitų, bendrąją apšvitos lygio informaciją, be specialaus individualių apšvitų nagrinėjimo;
- b) metinio ne didesnio nei 20 mSv arba 20 mSv intervalo, konkrečią informaciją, leidžiančią asmenims valdyti savo apšvitą, jeigu galima;
- c) metinio ne didesnio nei 100 mSv arba 100 mSv intervalo, individualių dozių įvertinimą ir specialią informaciją apie apšvitos pavojų bei galimus taikyti apšvitos sumažinimo veiksmus.

II PRIEDAS

Didelio aktyvumo uždaruosius radioaktyviuosius šaltinius apibrėžiančios aktyvumo vertės

Į toliau pateiktą lentelę neįtrauktų radionuklidų atitinkamas aktyvumo lygis yra tapatus TATENOS leidinyje „Pavojingi radioaktyvios medžiagos kiekiai (D vertės)“ , (EPR–D–VALUES 2006) apibrėžtajai D vertei

Radionuklidas	Aktyvumo lygis (TBq)
Am-241	6×10^{-2}
Am-241/Be	6×10^{-2}
Cf-252	2×10^{-2}
Cm-244	5×10^{-2}
Co-60	3×10^{-2}
Cs-137	1×10^{-1}
Gd-153	1×10^0
Ir-192	8×10^{-2}
Pm-147	4×10^1
Pu-238	6×10^{-2}
Pu-239/Be ²³	6×10^{-2}
Ra-226	4×10^{-2}
Se-75	2×10^{-1}
Sr-90 (Y-90)	1×10^0
Tm-170	2×10^1
Yb-169	3×10^{-1}

²³

Nurodomas alfa spinduliuotę skleidžiančio radionuklido aktyvumas.

III PRIEDAS

Įrangos ar produktų teikimas rinkai

A. Bet kuri įrangą ar produktus teikti rinkai ketinanti įmonė kompetentingoms institucijoms perduoda šią susijusią informaciją:

- (1) įrangos ar produkto technines charakteristikas;
- (2) informaciją apie šaltinio tvirtinimą laikiklyje ir ekranavimą, jeigu įrangoje yra radioaktyviųjų medžiagų;
- (3) dozės galias atitinkamais atstumais, kurių būtina laikytis naudojant įrangą ar produktą, įskaitant dozės galias 0,1 m atstumu nuo bet kurio prieinamo paviršiaus;
- (4) numatomą įrangos ar produkto naudojimą ir informaciją apie atitinkamas naujos įrangos arba produkto eksploatacines charakteristikas, palyginti su jau naudojamos įrangos ar produkto charakteristikomis;
- (5) numatomas nuolatinių įrangos ar produkto naudotojų gausimas dozes.

B. Kompetentingos institucijos įvertina A skirsnyje išvardytą informaciją ir visų pirma vertina:

- (1) ar įrangos arba produkto eksploatacinių charakteristikos pagrindžia numatomą įrangos ar produkto naudojimą;
- (2) ar konstrukcija tinkama siekiant sumažinti apšvitą įprastomis naudojimo sąlygomis ir netinkamo naudojimo arba atsitiktinės apšvitos tikimybės ir šio naudojimo padarinius;
- (3) ar vartotojams skirtas produktas yra tinkamai suprojektuotas siekiant laikytis išimties suteikimo kriterijų ir ar nustojus naudoti šį produktą nebus privaloma naudoti specialių atsargumo priemonių jį šalinant;
- (4) jeigu įranga ar produktai naudojami vykdant veiklą, kuriai nebūtina gauti leidimą, ar šalinimo sąlygoms yra atitinkamos;
- (5) ar įranga arba produktas yra tinkamai pažymėtas ir ar naudotojui pateikti būtini dokumentai su tinkamo naudojimo ir šalinimo nurodymais.

IV PRIEDAS

Veiklos, kurią vykdant apšvita naudojama ne diagnostiniam vizualizavimui, rūšys

23 straipsnyje nurodytais tikslais atsižvelgiama į šią veiklos, kurią vykdant apšvita naudojama ne diagnostiniam vizualizavimui, rūšių sąrašą:

A. Medicininę radiologinę įrangą naudojančių medicinos darbuotojų taikomos procedūros:

1. Siekiančiųjų įsidarbinti asmenų sveikatos vertinimas naudojant radiologinę medicinos įrangą;
2. Imigracijos tikslais sveikatos vertinimas naudojant radiologinę medicinos įrangą;
3. Draudimo tikslais sveikatos vertinimas naudojant radiologinę medicinos įrangą;
4. Naudojant radiologinę medicinos įrangą sveikatos vertinimas siekiant kitų tikslų, kai apšvitos veikiamas asmuo nepatiria naudos savo sveikatai ar gerovei;
5. Naudojant radiologinę medicinos įrangą vaikų ir paauglių fizinio išsivystymo vertinimas siekiant nustatyti tinkamumą sportinei ar šokėjo karjerai ir t. t.;
6. Amžiaus nustatymas naudojant radiologinę medicinos įrangą;
7. Jonizuojančiosios spinduliuotės naudojimas siekiant nustatyti į žmogaus kūną patekusius objektus.

B. Ne medicinos darbuotojų naudojant ne medicininę įrangą taikomos procedūros:

1. Jonizuojančiosios spinduliuotės naudojimas siekiant aptikti paslėptus objektus ant žmogaus kūno ar pritvirtintus prie žmogaus kūno;
2. Jonizuojančiosios spinduliuotės naudojimas aptinkant paslėptus žmones, kai atliekama kravinio patikra;
3. Kitos veiklos rūšys jonizuojančiąją spinduliuotę naudojant teisinais ir saugos tikslais.

V PRIEDAS

Gamtines radioaktyvias medžiagas naudojančios pramoninės veiklos rūšių sąrašas

24 straipsnio tikslais nustatomas šis gamtines radioaktyvias medžiagas, įskaitant atitinkamus antrinius procesus, naudojančios pramoninės veiklos rūšių sąrašas:

- (1) retųjų žemių elementų išgavimas iš monacito;
- (2) torono komponentų ruošimas ir savo sudėtyje torono turinčių produktų gaminimas;
- (3) niobio ir (arba) tantalio rūdos perdirbimas;
- (4) naftos ir dujų gavyba;
- (5) geoterminės energijos gavyba;
- (6) TiO_2 pigmento gamyba;
- (7) terminė fosforo gamyba;
- (8) cirkono ir cirkonio pramonė;
- (9) fosforo trąšų gamyba;
- (10) cemento gamyba, klinkerio krosnių techninė priežiūra;
- (11) anglimi kūrenamos elektrinės, katilų techninė priežiūra;
- (12) fosforo rūgšties gamyba;
- (13) ketaus gamyba;
- (14) alavo, švino ir vario lydymas;
- (15) gruntinio vandens filtravimo įrenginiai;
- (16) įvairių rūšių rūdos, išskyrus urano rūdą, kasimas.

VI PRIEDAS

Išimties suteikimo kriterijai ir kontrolės reikalavimų netaikymo kriterijai

1. Išimtis

Išimtį veiklai netaikyti šios direktyvos reikalavimų galima suteikti tiesiogiai, remiantis atitiktimi šiame priede (2 skirsnis) nustatytiems kiekybiniais išimties suteikimo kriterijams (aktyvumo vertės (Bq) arba tūrinio aktyvumo vertės (Bq g^{-1})) ar priimant reguliavimo sprendimą, kai atsižvelgiama į kartu su pranešimu apie veiklą pateikiamą informaciją ir laikantis bendrųjų išimties suteikimo kriterijų (3 skirsnis) siekiant užtikrinti, kad veiklai nebūtų taikomi kiti reikalavimai.

2. Išimties suteikimo vertės ir kontrolės reikalavimų netaikymo vertės

Išimties suteikimo bendrosios aktyvumo vertės (Bq), taikomos visiems su veikla susijusiems veiksams, nustatytos B lentelės 3 skiltyje (pagamintų radionuklidų ir vartotojų produktuose naudojamų tam tikrų gamtinių radionuklidų bendrosios aktyvumo vertės). Kitų rūšių veiklai, kurią vykdant naudojami gamtiniai radionuklidai, šios vertės paprastai nėra taikomos.

Išimties suteikimo medžiagoms, kuriose yra dirbtinių radionuklidų ir kurios naudojamos veiklai, tūrinio aktyvumo vertės (Bq g^{-1}) nustatytos A lentelės 1 dalyje, o A lentelės 2 dalyje nustatytos išimties suteikimo medžiagoms, kuriose yra gamtinių radionuklidų, tūrinio aktyvumo vertės. A₁ lentelėje pateiktos atskiriems radionuklidams taikomos vertės, jeigu reikia, įskaitant trumpaamžius radionuklidus, su pirminiu radionuklidu sudarančius nurodytą radioaktyviąją pusiausvyrą. A lentelės 2 dalyje nurodytos vertės taikomos visiems U-238 arba Th-232 skilimų grandinėlių radionuklidams, tačiau su pirminiu radionuklidu radioaktyviosios pusiausvyros nesudarantiems skilimų grandinėlių segmentams leidžiama taikyti didesnes vertes.

A lentelės 1 dalyje arba A lentelės 2 dalyje nustatytos tūrinio aktyvumo vertės taip pat naudojamos nusprendus kietosioms medžiagoms netaikyti kontrolės reikalavimų, kai jos naudojamos pakartotinai, pateikiamos grąžinamajam perdirbimui, šalinamos įprastu būdu ar deginamos. Atsižvelgiant į Bendrijos gaires, įskaitant, jeigu reikia, papildomus paviršinio aktyvumo arba stebėsenos reikalavimus, konkrečių medžiagų ar tam tikrų trasų atžvilgiu leidžiama apibrėžti didesnes vertes.

Dirbtinių radionuklidų mišinių nuklidams būdingų poveikio rūšių ar koncentracijų (tos pačios matricos skirtingų radionuklidų) svertinė suma, padalyta iš išimties suteikimo atitinkamos vertės, turi būti mažesnė nei vienetas. Jeigu reikia, šią sąlygą galima patikrinti remiantis tiksliausiais radionuklidų mišinio sudėties apytikriais įverčiais. A lentelės 2 dalyje nurodytos vertės taikomos atskirai kiekvienam pirminiam nuklidui. Atsižvelgiant į Bendrijos gaires, tam tikrų skilimų grandinėlių elementų, pvz., Po-210 arba Pb-210, atžvilgiu galima naudoti gerokai didesnes vertes (pvz., didesnes ne daugiau nei du kartus).

A lentelės 2 dalyje nurodytų verčių neleidžiama naudoti siekiant suteikti išimtį tuo atveju, jeigu į statybines medžiagas norima įterpti liekanas, susidarancias sektoriams perdirbant gamtines radioaktyviasias medžiagas. Vykdam šių minėtų sektorių veiklą susidarantių liekanų grąžinamasis perdirbinimas turi būti tvarkomas taip pat, kaip tvarkoma leidžiama veikla, arba jam suteikiama išimtis remiantis 3 skirsnyje nustatytais bendraisiais išimties suteikimo kriterijais. Šiuo tikslu tikrinama, ar radionuklidų koncentracijos suma atitinka VII priede apibrėžtą atitinkamą statybinių medžiagų radionuklidų I indekso vertę.

B lentelės 3 skiltyje nustatytos vertės taikomos bendrajam radioaktyviųjų medžiagų, kurias bet kuriuo metu turi asmuo ar įmonė ir kurios naudojamos tam tikrai veiklai, aprašui. Tačiau

reguliavimo institucija šias vertes gali taikyti mažesniems objektams ar paketams, pvz., siekiant suteikti gabenimo ar laikymo išimtį tiems vartotojų produktams, kuriems netaikomi kontrolės reikalavimai, jeigu laikomasi 3 skyriuje nustatytų bendrųjų išimties suteikimo kriterijų.

3. Bendrieji išimties suteikimo kriterijai ir kontrolės reikalavimų netaikymo kriterijai

Nustatomi šie išimties suteikimo paskelbtosioms veiklos rūšims bendrieji kriterijai arba leidimo suteikimo leidžiamos veiklos rūšims naudojamoms medžiagos netaikyti kontrolės reikalavimų bendrieji kriterijai:

- a) vykdant veiklą asmenims keliama radiacinė rizika yra ganėtinai nedidelė ir jai neprivaloma taikyti kontrolės reikalavimų; ir
- b) nustatyta, kad vykdomos veiklos tipas yra pagrįstas; ir
- c) veikla savo pobūdžiu yra saugi.

Veiklos, kuriai naudojami su A lentelės 1 dalyje ar B lentelėje nustatytais nebekontroliuojamojo veikmens lygiais palygintini nedideli radioaktyviųjų medžiagų kiekiai ar mažo tūrinio aktyvumo medžiagos, rūšys ir apskritai visos veiklos, kuriai naudojami gamtiniai radionuklidai, rūšys laikomos atitinkančiomis c kriterijų.

Veiklos, kurią vykdant naudojami mažesni radioaktyviųjų medžiagų kiekiai arba tūrinio aktyvumo vertės nei A lentelės 1 dalyje ar B lentelėje nustatytosios nebekontroliuojamojo veikmens lygių vertės, rūšys be tolesnio nagrinėjimo savaime laikomos atitinkančiomis a punkte nurodytą kriterijų. Tas pats pasakytina apie A lentelės 2 dalyje nurodytas vertes, išskyrus tuo atveju, kai taikant grąžinamąjį perdirbimą liekanos įterpiamos į statybines medžiagas, arba konkrečių apšvitos trasų atžvilgiu, pvz., geriamasis vanduo.

Turi būti įvertinama minėtų verčių neatitinkančios paskelbtosios veiklos apšvita, kurią ši veikla sukelia asmenims. Siekiant užtikrinti atitiktį bendrajam kriterijui (a), turi būti įrodoma, kad visomis įmanomomis aplinkybėmis laikomasi šių dozės kriterijų:

Dirbtiniai radionuklidai:

Numatoma dėl nebekontroliuojamosios veiklos asmens patiriama metinė efektinė dozė yra 10 μSv arba mažesnė.

Gamtiniai radionuklidai:

Dozės padidėjimas, sukuriantis galimybę gamtinių jonizuojančiosios spinduliuotės šaltinių skleidžiama vyraujančia gamtine spinduliuote dėl nebekontroliuojamos veiklos asmeniui patirti apšvitą, kuri sudarytų maždaug 300 μSv ar mažesnę metinę apšvitą gyventojams ir mažesnę nei 1 mSv apšvitą darbuotojams.

Įvertinant gyventojų patiriamas dozes atsižvelgiama ne tik į ore sklindančių išlakų ar nuotekų sukeliamas apšvitos trasas, tačiau taip pat į šalinant kietąsias liekanas ar jas teikiant grąžinamajam perdirbimui sukuriamas apšvitos trasas.

A LENTELĖ:

Tūrinio aktyvumo vertės, kurias įprastai leidžiama taikyti bet kokiam kietosios medžiagos kiekiui ir bet kuriam jos tipui suteikiant išimtį ar leidimą netaikyti kontrolės reikalavimų

A LENTELĖS 1 dalis: Dirbtiniai radionuklidai

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)
H-3	100	Mn-53	100	As-73	1000
Be-7	10	Mn-54	0.1	As-74	10
C-14	1	Mn-56	10	As-76	10
F-18	10	Fe-52 ^a	10	As-77	1000
Na-22	0.1	Fe-55	1000	Se-75	1
Na-24	1	Fe-59	1	Br-82	1
Si-31	1000	Co-55	10	Rb-86	100
P -32	1000	Co-56	0.1	Sr-85	1
P -33	1000	Co-57	1	Sr-85m	100
S-35	100	Co-58	1	Sr-87m	100
Cl-36	1	Co-58m	10 000	Sr-89	1000
Cl-38	10	Co-60	0.1	Sr-90a	1
K-42	100	Co-60m	1000	Sr-91a	10
K-43	10	Co-61	100	Sr-92	10
Ca-45	100	Co-62m	10	Y-90	1000
Ca-47	10	Ni-59	100	Y-91	100
Sc-46	0.1	Ni-63	100	Y-91m	100
Sc-47	100	Ni-65	10	Y-92	100
Sc-48	1	Cu-64	100	Y-93	100
V-48	1	Zn-65	0.1	Zr-93	10
Cr-51	100	Zn-69	1000	Zr-95 ^a	1
Mn-51	10	Zn-69m ^a	10	Zr-97a	10
Mn-52	1	Ga-72	10	Nb-93m	10
Mn-52m	10	Ge-71	10000	Nb-94	0.1

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)
Nb-95	1	Cd-109 ^a	1	I-123	100
Nb-97a	10	Cd-115 ^a	10	I-125	100
Nb-98	10	Cd-115m ^a	100	I-126	10
Mo-90	10	In-111	10	I-129	0.01
Mo-93	10	In-113m	100	I-130	10
Mo-99a	10	In-114m ^a	10	I-131	10
Mo-101 ^a	10	In-115m	100	I-132	10
Tc-96	1	Sn-113 ^a	1	I-133	10
Tc-96m	1000	Sn-125	10	I-134	10
Tc-97	10	Sb-122	10	I-135	10
Tc-97m	100	Sb-124	1	Cs-129	10
Tc-99	1	Sb-125 ^a	0.1	Cs-131	1000
Tc-99m	100	Te-123m	1	Cs-132	10
Ru-97	10	Te-125m	1000	Cs-134	0.1
Ru-103 ^a	1	Te-127	1000	Cs-134m	1000
Ru-105 ^a	10	Te-127m ^a	10	Cs-135	100
Ru-106 ^a	0.1	Te-129	100	Cs-136	1
Rh-103m	10000	Te-129m ^a	10	Cs-137 ^a	0.1
Rh-105	100	Te-131	100	Cs-138	10
Pd-103 ^a	1000	Te-131m ^a	10	Ba-131	10
Pd-109 ^a	100	Te-132 ^a	1	Ba-140	1
Ag-105	1	Te-133	10	La-140	1
Ag-110m ^a	0.1	Te-133m	10	Ce-139	1
Ag-111	100	Te-134	10	Ce-141	100

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)
Ce-143	10	Yb-175	100	Hg-203	10
Ce-144	10	Lu-177	100	Tl-200	10
Pr-142	100	Hf-181	1	Tl-201	100
Pr-143	1000	Ta-182	0.1	Tl-202	10
Nd-147	100	W-181	10	Tl-204	1
Nd-149	100	W-185	1000	Pb-203	10
Pm-147	1000	W-187	10	Bi-206	1
Pm-149	1000	Re-186	1000	Bi-207	0.1
Sm-151	1000	Re-188	100	Po-203	10
Sm-153	100	Os-185	1	Po-205	10
Eu-152	0.1	Os-191	100	Po-207	10
Eu-152m	100	Os-191m	1000	At-211	1000
Eu-154	0.1	Os-193	100	Ra-225	10
Eu-155	1	Ir-190	1	Ra-227	100
Gd-153	10	Ir-192	1	Th-226	1000
Gd-159	100	Ir-194	100	Th-229	0.1
Tb-160	1	Pt-191	10	Pa-230	10
Dy-165	1000	Pt-193m	1000	Pa-233	10
Dy-166	100	Pt-197	1000	U-230	10
Ho-166	100	Pt-197m	100	U-231 ^a	100
Er-169	1000	Au-198	10	U-232 ^a	0.1
Er-171	100	Au-199	100	U-233	1
Tm-170	100	Hg-197	100	U-236	10
Tm-171	1000	Hg-197m	100	U-237	100

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)
U-239	100	Cm-246	0.1
U-240 ^a	100	Cm-247 ^a	0.1
Np-237 ^a	1	Cm-248	0.1
Np-239	100	Bk-249	100
Np-240	10	Cf-246	1000
Pu-234	100	Cf-248	1
Pu-235	100	Cf-249	0.1
Pu-236	1	Cf-250	1
Pu-237	100	Cf-251	0.1
Pu-238	0.1	Cf-252	1
Pu-239	0.1	Cf-253	100
Pu-240	0.1	Cf-254	1
Pu-241	10	Es-253	100
Pu-242	0.1	Es-254 ^a	0.1
Pu-243	1000	Es-254m ^a	10
Pu-244 ^a	0.1	Fm-254	10000
Am-241	0.1	Fm-255	100
Am-242	1000		
Am-242m ^a	0.1		
Am-243 ^a	0.1		
Cm-242	10		
Cm-243	1		
Cm-244	1		
Cm-245	0.1		

a Pirminiai radionuklidai ir jų skilimo produktai, į kurių indėlį užtikrinant dozę yra atsižvelgiama, kai apskaičiuojama dozė (t. y. privaloma nagrinėti tik pirminio radionuklido nebecontroliuojamojo veikmens lygį), išvardyti šioje lentelėje:

Pirminis radionuklidas Skilimo produktai

Fe-52 Mn-52m

Zn-69m Zn-69

Sr-90 Y-90

Sr-91 Y-91m

Zr-95 Nb-95

Zr-97 Nb-97m, Nb-97

Nb-97 Nb-97m

Mo-99 Tc-99m

Mo-101 Tc-101

Ru-103 Rh-103m

Ru-105 Rh-105m

Ru-106 Rh-106

Pd-103 Rh-103m

Pd-109 Ag-109m

Ag-110m Ag-110

Cd-109 Ag-109m

Cd-115 In-115m

Cd-115m In-115m

In-114m In-114

Sn-113 In-113m

Pirminis radionuklidas Skilimo produktai

Sb-125 Te-125m

Te-127m Te-127

Te-129m Te-129

Te-131m Te-131

Te-132 I-132

Cs-137 Ba-137m

Ce-144 Pr-144, Pr-144m

U-232 Th-228, Ra-224, Rn-220,
Po-216, Pb-212, Bi-212,
Tl-208

U-240 Np-240m, Np-240

Np-237 Pa-233

Pu-244 U-240, Np-240m, Np-240

Am-242m Np-238

Am-243 Np-239

Cm-247 Pu-243

Es-254 Bk-250

Es-254m Fm-254

Kompetentinga institucija į A lentelės 1 dalį neįtrauktų radionuklidų nurodo, jeigu reikia, atitinkamas šių radionuklidų kiekių ir tūrinio aktyvumo vertes atsižvelgiant į masės vienetą. Taip nurodytos vertės papildo nurodytąsias A lentelės 1 dalyje.

A LENTELĖS 2 dalis: gamtiniai radionuklidai

Gamtiniams radionuklidams kietosiose medžiagose, kurie su savo skilimo produktais sudaro ilgalaikę radioaktyvumo pusiausvyrą, suteikiant išimtį arba leidimą netaikyti kontrolės reikalavimų naudojamos vertės.

Gamtiniai U–238 grandinės radionuklidai	1 Bq g ⁻¹
Gamtiniai Th–232 grandinės radionuklidai	1 Bq g ⁻¹
K-40	10 Bq g ⁻¹

B LENTELĖ:

Bendrosios aktyvumo vertės suteikiant išimtį (3 skiltis) ir tūrinio aktyvumo vertės nedideliems bet kurios medžiagos kiekiams suteikiant išimtį (2 skiltis)

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
H-3	1×10^6	1×10^9
Be-7	1×10^3	1×10^7
C-14	1×10^4	1×10^7
O-15	1×10^2	1×10^9
F-18	1×10^1	1×10^6
Na-22	1×10^1	1×10^6
Na-24	1×10^1	1×10^5
Si-31	1×10^3	1×10^6
P -32	1×10^3	1×10^5
P -33	1×10^5	1×10^8
S-35	1×10^5	1×10^8
Cl-36	1×10^4	1×10^6
Cl-38	1×10^1	1×10^5
Ar-37	1×10^6	1×10^8
Ar-41	1×10^2	1×10^9
K-40 ²⁴	1×10^2	1×10^6
K-42	1×10^2	1×10^6
K-43	1×10^1	1×10^6
Ca-45	1×10^4	1×10^7
Ca-47	1×10^1	1×10^6

²⁴ Mažesniems nei 1 000 kg kalio druskų kiekiams taikoma išlyga.

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Sc-46	1×10^1	1×10^6
Sc-47	1×10^2	1×10^6
Sc-48	1×10^1	1×10^5
V-48	1×10^1	1×10^5
Cr-51	1×10^3	1×10^7
Mn-51	1×10^1	1×10^5
Mn-52	1×10^1	1×10^5
Mn-52m	1×10^1	1×10^5
Mn-53	1×10^4	1×10^9
Mn-54	1×10^1	1×10^6
Mn-56	1×10^1	1×10^5
Fe-52	1×10^1	1×10^6
Fe-55	1×10^4	1×10^6
Fe-59	1×10^1	1×10^6
Co-55	1×10^1	1×10^6
Co-56	1×10^1	1×10^5
Co-57	1×10^2	1×10^6
Co-58	1×10^1	1×10^6
Co-58m	1×10^4	1×10^7
Co-60	1×10^1	1×10^5
Co-60m	1×10^3	1×10^6
Co-61	1×10^2	1×10^6

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Co-62m	1×10^1	1×10^5
Ni-59	1×10^4	1×10^8
Ni-63	1×10^5	1×10^8
Ni-65	1×10^1	1×10^6
Cu-64	1×10^2	1×10^6
Zn-65	1×10^1	1×10^6
Zn-69	1×10^4	1×10^6
Zn-69m	1×10^2	1×10^6
Ga-72	1×10^1	1×10^5
Ge-71	1×10^4	1×10^8
As-73	1×10^3	1×10^7
As-74	1×10^1	1×10^6
As-76	1×10^2	1×10^5
As-77	1×10^3	1×10^6
Se-75	1×10^2	1×10^6
Br-82	1×10^1	1×10^6
Kr-74	1×10^2	1×10^9
Kr-76	1×10^2	1×10^9
Kr-77	1×10^2	1×10^9
Kr-79	1×10^3	1×10^5
Kr-81	1×10^4	1×10^7
Kr-83m	1×10^5	1×10^{12}

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Kr-85	1×10^5	1×10^4
Kr-85m	1×10^3	1×10^{10}
Kr-87	1×10^2	1×10^9
Kr-88	1×10^2	1×10^9
Rb-86	1×10^2	1×10^5
Sr-85	1×10^2	1×10^6
Sr-85m	1×10^2	1×10^7
Sr-87m	1×10^2	1×10^6
Sr-89	1×10^3	1×10^6
Sr-90 ^b	1×10^2	1×10^4
Sr-91	1×10^1	1×10^5
Sr-92	1×10^1	1×10^6
Y-90	1×10^3	1×10^5
Y-91	1×10^3	1×10^6
Y-91m	1×10^2	1×10^6
Y-92	1×10^2	1×10^5
Y-93	1×10^2	1×10^5
Zr-93 ^b	1×10^3	1×10^7
Zr-95	1×10^1	1×10^6
Zr-97 ^b	1×10^1	1×10^5
Nb-93m	1×10^4	1×10^7
Nb-94	1×10^1	1×10^6

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Nb-95	1×10^1	1×10^6
Nb-97	1×10^1	1×10^6
Nb-98	1×10^1	1×10^5
Mo-90	1×10^1	1×10^6
Mo-93	1×10^3	1×10^8
Mo-99	1×10^2	1×10^6
Mo-101	1×10^1	1×10^6
Tc-96	1×10^1	1×10^6
Tc-96m	1×10^3	1×10^7
Tc-97	1×10^3	1×10^8
Tc-97m	1×10^3	1×10^7
Tc-99	1×10^4	1×10^7
Tc-99m	1×10^2	1×10^7
Ru-97	1×10^2	1×10^7
Ru-103	1×10^2	1×10^6
Ru-105	1×10^1	1×10^6
Ru-106 ^b	1×10^2	1×10^5
Rh-103m	1×10^4	1×10^8
Rh-105	1×10^2	1×10^7
Pd-103	1×10^3	1×10^8
Pd-109	1×10^3	1×10^6
Ag-105	1×10^2	1×10^6

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Ag-108m	1×10^1	1×10^6
Ag-110m	1×10^1	1×10^6
Ag-111	1×10^3	1×10^6
Cd-109	1×10^4	1×10^6
Cd-115	1×10^2	1×10^6
Cd-115m	1×10^3	1×10^6
In-111	1×10^2	1×10^6
In-113m	1×10^2	1×10^6
In-114m	1×10^2	1×10^6
In-115m	1×10^2	1×10^6
Sn-113	1×10^3	1×10^7
Sn-125	1×10^2	1×10^5
Sb-122	1×10^2	1×10^4
Sb-124	1×10^1	1×10^6
Sb-125	1×10^2	1×10^6
Te-123m	1×10^2	1×10^7
Te-125m	1×10^3	1×10^7
Te-127	1×10^3	1×10^6
Te-127m	1×10^3	1×10^7
Te-129	1×10^2	1×10^6
Te-129m	1×10^3	1×10^6
Te-131	1×10^2	1×10^5

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Te-131m	1×10^1	1×10^6
Te-132	1×10^2	1×10^7
Te-133	1×10^1	1×10^5
Te-133m	1×10^1	1×10^5
Te-134	1×10^1	1×10^6
I-123	1×10^2	1×10^7
I-125	1×10^3	1×10^6
I-126	1×10^2	1×10^6
I-129	1×10^2	1×10^5
I-130	1×10^1	1×10^6
I-131	1×10^2	1×10^6
I-132	1×10^1	1×10^5
I-133	1×10^1	1×10^6
I-134	1×10^1	1×10^5
I-135	1×10^1	1×10^6
Xe-131m	1×10^4	1×10^4
Xe-133	1×10^3	1×10^4
Xe-135	1×10^3	1×10^{10}
Cs-129	1×10^2	1×10^5
Cs-131	1×10^3	1×10^6
Cs-132	1×10^1	1×10^5
Cs-134m	1×10^3	1×10^5

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Cs-134	1×10^1	1×10^4
Cs-135	1×10^4	1×10^7
Cs-136	1×10^1	1×10^5
Cs-137 ^b	1×10^1	1×10^4
Cs-138	1×10^1	1×10^4
Ba-131	1×10^2	1×10^6
Ba-140 ^b	1×10^1	1×10^5
La-140	1×10^1	1×10^5
Ce-139	1×10^2	1×10^6
Ce-141	1×10^2	1×10^7
Ce-143	1×10^2	1×10^6
Ce-144 ^b	1×10^2	1×10^5
Pr-142	1×10^2	1×10^5
Pr-143	1×10^4	1×10^6
Nd-147	1×10^2	1×10^6
Nd-149	1×10^2	1×10^6
Pm-147	1×10^4	1×10^7
Pm-149	1×10^3	1×10^6
Sm-151	1×10^4	1×10^8
Sm-153	1×10^2	1×10^6
Eu-152	1×10^1	1×10^6
Eu-152m	1×10^2	1×10^6

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Eu-154	1×10^1	1×10^6
Eu-155	1×10^2	1×10^7
Gd-153	1×10^2	1×10^7
Gd-159	1×10^3	1×10^6
Tb-160	1×10^1	1×10^6
Dy-165	1×10^3	1×10^6
Dy-166	1×10^3	1×10^6
Ho-166	1×10^3	1×10^5
Er-169	1×10^4	1×10^7
Er-171	1×10^2	1×10^6
Tm-170	1×10^3	1×10^6
Tm-171	1×10^4	1×10^8
Yb-175	1×10^3	1×10^7
Lu-177	1×10^3	1×10^7
Hf-181	1×10^1	1×10^6
Ta-182	1×10^1	1×10^4
W-181	1×10^3	1×10^7
W-185	1×10^4	1×10^7
W-187	1×10^2	1×10^6
Re-186	1×10^3	1×10^6
Re-188	1×10^2	1×10^5
Os-185	1×10^1	1×10^6

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Os-191	1×10^2	1×10^7
Os-191m	1×10^3	1×10^7
Os-193	1×10^2	1×10^6
Ir-190	1×10^1	1×10^6
Ir-192	1×10^1	1×10^4
Ir-194	1×10^2	1×10^5
Pt-191	1×10^2	1×10^6
Pt-193m	1×10^3	1×10^7
Pt-197	1×10^3	1×10^6
Pt-197m	1×10^2	1×10^6
Au-198	1×10^2	1×10^6
Au-199	1×10^2	1×10^6
Hg-197	1×10^2	1×10^7
Hg-197m	1×10^2	1×10^6
Hg-203	1×10^2	1×10^5
Tl-200	1×10^1	1×10^6
Tl-201	1×10^2	1×10^6
Tl-202	1×10^2	1×10^6
Tl-204	1×10^4	1×10^4
Pb-203	1×10^2	1×10^6
Pb-210 ^b	1×10^1	1×10^4
Pb-212 ^b	1×10^1	1×10^5

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Bi-206	1×10^1	1×10^5
Bi-207	1×10^1	1×10^6
Bi-210	1×10^3	1×10^6
Bi-212 ^b	1×10^1	1×10^5
Po-203	1×10^1	1×10^6
Po-205	1×10^1	1×10^6
Po-207	1×10^1	1×10^6
Po-210	1×10^1	1×10^4
At-211	1×10^3	1×10^7
Rn-220 ^b	1×10^4	1×10^7
Rn-222 ^b	1×10^1	1×10^8
Ra-223 ^b	1×10^2	1×10^5
Ra-224 ^b	1×10^1	1×10^5
Ra-225	1×10^2	1×10^5
Ra-226 ^b	1×10^1	1×10^4
Ra-227	1×10^2	1×10^6
Ra-228 ^b	1×10^1	1×10^5
Ac-228	1×10^1	1×10^6
Th-226 ^b	1×10^3	1×10^7
Th-227	1×10^1	1×10^4
Th-228 ^b	1×10^0	1×10^4
Th-229 ^b	1×10^0	1×10^3

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Th-230	1×10^0	1×10^4
Th-231	1×10^3	1×10^7
Th-234 ^b	1×10^3	1×10^5
Pa-230	1×10^1	1×10^6
Pa-231	1×10^0	1×10^3
Pa-233	1×10^2	1×10^7
U-230	1×10^1	1×10^5
U-231	1×10^2	1×10^7
U-232 ^b	1×10^0	1×10^3
U-233	1×10^1	1×10^4
U-234	1×10^1	1×10^4
U-235 ^b	1×10^1	1×10^4
U-236	1×10^1	1×10^4
U-237	1×10^2	1×10^6
U-238 ^b	1×10^1	1×10^4
U-239	1×10^2	1×10^6
U-240	1×10^3	1×10^7
U-240 ^b	1×10^1	1×10^6
Np-237 ^b	1×10^0	1×10^3
Np-239	1×10^2	1×10^7
Np-240	1×10^1	1×10^6
Pu-234	1×10^2	1×10^7

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Pu-235	1×10^2	1×10^7
Pu-236	1×10^1	1×10^4
Pu-237	1×10^3	1×10^7
Pu-238	1×10^0	1×10^4
Pu-239	1×10^0	1×10^4
Pu-240	1×10^0	1×10^3
Pu-241	1×10^2	1×10^5
Pu-242	1×10^0	1×10^4
Pu-243	1×10^3	1×10^7
Pu-244	1×10^0	1×10^4
Am-241	1×10^0	1×10^4
Am-242	1×10^3	1×10^6
Am-242m ^b	1×10^0	1×10^4
Am-243 ^b	1×10^0	1×10^3
Cm-242	1×10^2	1×10^5
Cm-243	1×10^0	1×10^4
Cm-244	1×10^1	1×10^4
Cm-245	1×10^0	1×10^3
Cm-246	1×10^0	1×10^3
Cm-247	1×10^0	1×10^4
Cm-248	1×10^0	1×10^3
Bk-249	1×10^3	1×10^6

Radionuklidas	Tūrinis aktyvumas (Bq g ⁻¹)	Aktyvuma s (Bq)
Cf-246	1×10^3	1×10^6
Cf-248	1×10^1	1×10^4
Cf-249	1×10^0	1×10^3
Cf-250	1×10^1	1×10^4
Cf-251	1×10^0	1×10^3
Cf-252	1×10^1	1×10^4
Cf-253	1×10^2	1×10^5
Cf-254	1×10^0	1×10^3
Es-253	1×10^2	1×10^5
Es-254	1×10^1	1×10^4
Es-254m	1×10^2	1×10^6
Fm-254	1×10^4	1×10^7
Fm-255	1×10^3	1×10^6

b Pirminiai radionuklidai ir jų skilimo produktai, į kurių indėlį užtikrinant dozę yra atsižvelgiama, kai apskaičiuojama dozė (t. y. privaloma nagrinėti tik pirminio radionuklido nebekontroliuojamojo veikmens lygį), išvardyti šioje lentelėje:

Sr-90	Y-90
Zr-93	Nb-93m
Zr-97	Nb-97
Ru-106	Rh-106
Ag-108m	Ag-108
Cs-137	Ba-137m
Ba-140	La-140
Ce-144	Pr-144
Pb-210	Bi-210, Po-210
Pb-212	Bi-212, Tl-208 (0,36), Po-212 (0,64)
Bi-212	Tl-208 (0,36), Po-212 (0,64)
Rn-220	Po-216
Rn-222	Po-218, Pb-214, Bi-214, Po-214
Ra-223	Rn-219, Po-215, Pb-211, Bi-211, Tl-207
Ra-224	Rn-220, Po-216, Pb-212, Bi-212, Tl-208 (0,36), Po-212 (0,64)
Ra-226	Rn-222, Po-218, Pb-214, Bi-214, Po-214, Pb-210, Bi-210, Po-210
Ra-228	Ac-228
Th-226	Ra-222, Rn-218, Po-214
Th-228	Ra-224, Rn-220, Po-216, Pb-212, Bi-212, Tl-208 (0,36), Po-212 (0,64)
Th-229	Ra-225, Ac-225, Fr-221, At-217, Bi-213, Po-213, Pb-209
Th-234	Pa-234m

U-230	Th-226, Ra-222, Rn-218, Po-214
U-232	Th-228, Ra-224, Rn-220, Po-216, Pb-212, Bi-212, Tl-208 (0,36), Po-212 (0,64)
U-235	Th-231
U-238	Th-234, Pa-234m
U-240	Np-240m
Np237	Pa-233
Am-242m	Am-242
Am-243	Np-239

VII PRIEDAS

Statybinių medžiagų skleidžiamos gama spinduliuotės tūrinio aktyvumo indekso apibrėžtis ir naudojimas

Siekiant 75 straipsnio 2 dalyje nurodytų tikslų, turi būti nustatoma identifikuotų tipų statybinių medžiagų pirminių radionuklidų R–226, Th–232 (ar jų skilimo produkto Ra–228) ir K–40 tūrinio aktyvumo vertė.

Tūrinio aktyvumo I indeksas nustatomas pagal šią formulę:

$$I = C_{\text{Ra226}}/300 \text{ Bq/kg} + C_{\text{Th232}}/200 \text{ Bq/kg} + C_{\text{K40}}/3000 \text{ Bq/kg}$$

kur C_{Ra226} , C_{Th232} ir C_{K40} yra statybinėje medžiagoje esančių atitinkamų radionuklidų tūrinis aktyvumas (Bq/kg).

Indeksas yra tiesiogiai susijęs su gama spinduliuotės doze, kuri viršija įprastą lauke patiriamą apšvitą ir patiriamą pastate, kurį statant naudota nurodyta statybinė medžiaga. Jis taikomas statybinei medžiagai, o ne jos sudedamosioms dalims. Indeksą taikant šioms sudedamosioms dalims ir visų pirma sektoriams perdirbant gamtines radioaktyvias medžiagas susidarancias medžiagas įterpiant į statybines medžiagas būtina taikyti atitinkamą skirstymo koeficientą. Tūrinio aktyvumo indeksą galima naudoti kaip atrankos priemonę siekiant nustatyti medžiagas, kurioms galima suteikti išimtį ar taikyti apribojimus. Šiuo tikslu tūrinio aktyvumo I indeksą galima naudoti medžiagas skirstant į keturias klases ir suformuojant dvi statybinių medžiagų kategorijas (A ir B):

	Kategorija (atitinka įprastą dozę)	
Naudojimas	A ($\leq 1 \text{ mSv}$)	B ($> 1 \text{ mSv}$)
1) birios naudojamos medžiagos	A1 $I \leq 1$	B1 $I > 1$
2) paviršinės ir kitos riboto naudojimo medžiagos.	A2 $I \leq 6$	B2 $I > 6$

Medžiagų priskyrimas 1 ar 2 kategorijai atsižvelgiant į jų naudojimą grindžiamas nacionaliniais statybos įstatymais.

Jeigu reikia, tikrosios dozės, naudojamos atliekant palyginimą su atskaitos lygiu, įvertinamos naudojant sudėtingesnius modelius, kuriuos taikant taip pat galima atsižvelgti į foninės lauke patiriamos apšvitos sukeltą išorinę apšvitą, kurią sukelia pagrindinis nepažeistos žemės plutos tūrinis aktyvumas.

VIII PRIEDAS

Individualiosios dozimetrijos duomenų sistema

Bendrosios nuostatos

Valstybės narės sukurta individualiosios dozimetrijos duomenų sistema galima naudoti kaip pagrindinį nacionalinį tinklą ar nacionalinį dozių registrą. Šiuos tinklus ar registrus galima papildyti kiekvienam komandiruotam darbuotojui išduodant individualiosios dozimetrijos dokumentus.

1. Valstybės narės bet kuri apšvitos veikiamų darbuotojų individualiosios dozimetrijos duomenų sistema turi būti sudaryta iš šių skirsnių:

- (a) darbuotojo tapatybės duomenų;
- (b) darbuotojo medicininės priežiūros duomenų;
- (c) darbuotojo įmonės duomenų ir, jeigu tai komandiruotas darbuotojas, darbuotojo darbdavio duomenų;
- (d) apšvitos veikiamo darbuotojo individualiosios dozimetrijos rezultatų.

2. Siekdamas užkirsti kelią bet kuriam individualiosios dozimetrijos duomenų sistemos klastojimui, netinkamam naudojimui ar neteisėtam keitimui valstybių narių kompetentingos institucijos imasi būtinų priemonių.

A: Į individualiosios dozimetrijos duomenų sistemą įtrauktini duomenys

3. Darbuotojo tapatybės duomenys:

- (a) pavardė;
- (b) vardas;
- (c) lytis;
- (d) gimimo data;
- (e) tautybė; ir
- (f) unikalus tapatybės nustatymo numeris.

4. Duomenys apie darbuotojo medicininę priežiūrą:

- (a) medicininė darbuotojo klasifikacija pagal 45 straipsnį (tinkamas; tinkamas atsižvelgiant į tam tikras sąlygas; netinkamas);
- (b) informacija apie bet kuriuos apribojimus dirbti su spinduliuote;
- (c) paskutinio periodiškai atliekamo sveikatos patikrinimo data;
- (d) atsakinga darbuotojų sveikatos tarnyba; ir

(e) rezultatų galiojimo laikotarpis.

5. Įmonės duomenimis laikomas jos pavadinimas, adresas ir unikalasis identifikavimo numeris.

6. Duomenys apie darbuotojo įdarbinimą:

(a) darbdavio pavadinimas, adresas ir unikalasis identifikavimo numeris;

(b) įdarbinimo pradžios data; ir

(c) darbuotojo priskyrimas kategorijai pagal 38 straipsnį.

7. Apšvitos veikiamo darbuotojo individualiosios dozimetrijos rezultatai:

(a) paskutinių 5 kalendorinių metų leidžiamoji dozė (metai; efektyvioji dozė (mSv); jeigu apšvita netolygi, skirtingų kūno dalių lygiavertė dozė (mSv); ir, jeigu nustatoma vidinė radioaktyvioji kūno tarša, nurodoma kaupiamoji dozė (mSv); ir

(b) einamųjų metų leidžiamoji dozė (laikotarpis; efektinė dozė (mSv); jeigu apšvita netolygi, skirtingų kūno dalių lygiavertė dozė (mSv); ir, jeigu nustatoma vidinė radioaktyvioji kūno tarša, nurodoma kaupiamoji dozė (mSv).

B: Apie komandiruočių darbuotojų individualiąją dozimetriją naudojant sistemą pateiktini duomenys

1. Naudodamasis duomenų sistema prieš pradedant bet kurią veiklą komandiruočio darbuotojo darbdavys perduoda toliau nurodytus individualiajai dozimetrijai būtinus duomenis:

(a) duomenis apie komandiruočio darbuotojo darbdavį pagal A skirsnio 6 punktą;

(b) duomenis apie komandiruočio darbuotojo medicininę priežiūrą pagal A skirsnio 4 punktą;

(c) komandiruočio darbuotojo individualiosios dozimetrijos rezultatus pagal A skirsnio 7 punktą;

2. Užbaigus bet kurią veiklą į duomenų sistemą įmonė įtraukia ar pasirūpina, kad būtų įtraukti, šie individualiajai dozimetrijai būtini duomenys:

(a) veiklos vykdymo laikotarpis;

(b) bet kurios komandiruočio darbuotojo gautos dozės apytikris įvertis (laikotarpiu, kuriuo vykdyta veikla, gauta su veikla susijusi dozė);

(c) jeigu apšvita netolygi, skirtingų kūno dalių lygiavertės dozės apytikris įvertis;

(d) jeigu nustatyta vidinė radioaktyvioji kūno tarša, apytikris gautos ar kaupiamosios dozės įvertis.

C. Individualiosios dozimetrijos dokumento nuostatos

1. Valstybės narės gali nuspręsti kiekvienam komandiruotam darbuotojui išduoti individualiosios dozimetrijos dokumentą.

2. Šį dokumentą draudžiama perleisti.

3. Siekdamas užtikrinti, kad darbuotojui tuo pačiu metu nebūtų išduodamas daugiau nei vienas galiojantis individualiosios dozimetrijos dokumentas valstybės narės imasi būtinų priemonių.
4. Be A dalyje ir B dalyje nurodytosios informacijos, į dokumentą įtraukiamas išduodančiosios institucijos pavadinimas ir adresas bei išdavimo data.

IX PRIEDAS

A. Į ekstremaliųjų situacijų valdymo sistemą įtrauktini elementai

1. Grėsmės įvertinimas;
2. Aiškus už parengtį ar atsako priemones atsakingų asmenų ir organizacijų atsakomybės paskirstymas, įskaitant ekstremaliąsias situacijas likviduojančių organizacijų kūrimą ir jų veiklos koordinavimą, kurios atsakingos apskritai už avarinių situacijų apšvitos valdymą, ir, jeigu reikia, už saugos priemones atsakingų specialių grupių kūrimą;
3. Nacionalinio, vietos lygmens ir įrenginiams taikomų ekstremaliųjų situacijų valdymo planų parengimas;
4. Patikimas ryšys ir veiksmingos bei našios bendradarbiavimo ir koordinavimo priemonės, taikomos įrenginyje, vietos, nacionaliniu ir tarptautiniu lygiais;
5. Ekstremaliąsias situacijas likviduojančių darbuotojų sveikatos apsauga;
6. Ekstremaliąsias situacijas likviduojančių darbuotojų ir visų kitų asmenų, kuriems nustatomos su ekstremaliųjų situacijų likvidavimu susijusios pareigos ir įpareigojimai, lavinimas ir mokymas, įskaitant reguliarias pratybas;
7. Ekstremaliąsias situacijas likviduojančių darbuotojų individualiosios dozimetrijos priemonės ir dozių registravimas;
8. Gyventojų informavimo priemonės;
9. Suinteresuotųjų šalių dalyvavimas;
10. Perėjimas iš ekstremaliųjų situacijų likvidavimo į atkūrimo ir valymo etapus.

B. Į ekstremaliųjų situacijų valdymo planą įtrauktini elementai

Avarinė parengtis:

1. Atskaitos lygiai (atsižvelgiant į I priede nustatytus kriterijus);
2. Susiklosčius skirtingiems tikėtiniems įvykiams ir susijusiems scenarijams galinčių patirti apšvitą gyventojų saugos optimizavimas;
3. Iš anksto apibrėžti specialių saugos priemonių bendrieji kriterijai, pagrįsti numatomomis ir gautomis dozėmis;
4. Numatytieji veiksniai ar veiklos kriterijai, pvz., stebėjimo vertės ir įvykio sąlygų rodikliai;
5. Neatidėliotinos koordinacijos su gretimos valstybės narės ar ES nepriklausančios valstybės ekstremaliąsias situacijas likviduojančia organizacija priemonės, jeigu šios situacijos susiklostytų prie nacionalinės sienos esančiuose objektuose;

6. Ekstremaliųjų situacijų likvidavimo plano priemonių nagrinėjimas ir persvarstymas siekiant atsižvelgti į atliekant pratybas ar susiklosčius įvykiams padarytus pakeitimus ar įgytą patirtį.

Iš anksto nustatomos priemonės siekiant persvarstyti šiuos elementus, jeigu reikia, susiklosčius avarinei apšvitos situacijai, pritaikyti pagrindines sąlygas, nes taikant atsako priemonės šios sąlygos kinta.

Ekstremalių situacijų likvidavimas:

Šalinant susiklosčiusią avarinės apšvitos situaciją turi būti laiku imamasi įgyvendinti avarinės parengties priemonės, įskaitant, tačiau ne vien tik:

1. Nedelsiant įgyvendinti saugos priemonės, jeigu įmanoma, dar prieš prasidedant bet kokiai apšvitai;
2. Strategijų ir įgyvendintų veiksmų veiksmingumo įvertinimas bei, jeigu reikia, jų pritaikymas atsižvelgiant į pagrindinę situaciją;
3. Numatomų liekamųjų dozių lyginimas su taikomu atskaitos lygiu pagrindinį dėmesį skiriant toms grupėms, kurių gaunamos dozės viršija atskaitos lygį;
4. Tolesnių saugos strategijų įgyvendinimas, jeigu būtina, atsižvelgiant į pagrindines sąlygas ir turimą informaciją.

X PRIEDAS

A. Gyventojams, kuriems gresia ekstremalioji situacija, iš anksto perduotina informacija:

1. Pagrindiniai duomenys apie radioaktyvumą ir jo poveikį žmonėms bei aplinkai;
2. Įvairių tipų ekstremaliosios situacijos ir jų sukeliami padariniai gyventojams bei aplinkai;
3. Neatidėliotinosios priemonės, numatytos informuoti gyventojus, jiems saugoti ir padėti, jeigu susiklostytų ekstremali situacija;
4. Atitinkama informacija apie veiksmus, kurių gyventojai privalo imtis susiklosčius ekstremaliajai situacijai.

B. Susiklosčius ekstremaliai situacijai galimą poveikį patirsiančių gyventojų informavimas

1. Remiantis iš anksto valstybės narės parengtu ekstremaliųjų situacijų likvidavimo planu, gyventojams, kurie susiklosčius ekstremaliajai situacijai iš tikrųjų patiria poveikį, nedelsiant ir reguliariai pateikiama:
 - (a) informacija apie susiklosčiusios ekstremaliosios situacijos tipą ir, jeigu įmanoma, jos charakteristikas (pvz., jos kilmę, mastą ir galimą kitimą);
 - (b) saugos rekomendacijos, kurios atsižvelgiant į ekstremaliosios situacijos tipą, gali:
 - i) aprėpti: tam tikrų maisto produktų ir vandens, jeigu jis galėtų būti užterštas, vartojimo apribojimą, paprastas higienos ir deaktyvavimo taisykles, rekomendacijas likti namuose, apsauginių medžiagų platinimą ir naudojimą, evakuavimo priemones;
 - ii) pridedamus, jeigu reikia, specialius išpėjimus tam tikroms gyventojų grupėms;
 - (c) pranešimai, kuriais rekomenduojama vykdyti kompetentingų institucijų pateiktus nurodymus ar prašymus.
2. Jeigu prieš susiklostant ekstremaliajai situacijai skelbiamas išpėjamasis tarpsnis, tikėtinus padarinius patirsiantys gyventojai minėtu tarpsniu jau turi būti informuojami ir jiems teikiamos rekomendacijos, pvz.:
 - (a) atitinkamų gyventojų raginimas naudotis reikiama ryšių kanalais;
 - (b) parengiamosios rekomendacijos žmonėms, kurioms nustatyta ypatinga kolektyvinė atsakomybė;
 - (c) rekomendacijos ypatingą poveikį patiriančioms profesinėms grupėms.
3. Ši informacija ir rekomendacijos papildomos, jeigu užtenka laiko, pagrindiniais faktais apie radioaktyvumą ir jo poveikį žmonėms bei aplinkai.

XI PRIEDAS

Statybinių medžiagų, kurios nagrinėjamos jų skleidžiamos gama spinduliuotės atžvilgiu, rekomenduojamasis tipų sąrašas

1. Gamtinės medžiagos
 - (a) Aliuminio oksidas.
 - (b) Statybinės medžiagos ar gamtoje aptinkami magmatinės kilmės priedai, pvz.:
 - granitas,
 - gneisas;
 - porfyras;
 - sienitas;
 - bazaltas;
 - vulkaninis tufas;
 - pucolanai;
 - lava.
2. Sektoriams perdirbant gamtines radioaktyviasias medžiagas susidarančiose medžiagose esančios liekanos, pvz.,:
 - lakieji pelenai;
 - fosfogipsas;
 - fosforo šlakas;
 - alavo šlakas;
 - vario šlakas;
 - raudonasis dumblas (aliuminio gamybos atliekos);
 - plieno gamybos atliekos.

XII PRIEDAS
Didelio aktyvumo uždaryjū radioaktyviųjų šaltinių (DAURŠ) įrašuose pateiktina informacija

1. DAURŠ identifikavimo numeris <i>Gamintojo prietaiso numeris</i> <i>Naudojimo sritis:</i>	2. Įgaliotosios įmonės identifikavimo priemonės Pavadinimas: Adresas: Šalis: Gamintojas? Tiekėjas? Naudotojas?	3. DAURŠ vieta (Naudojimas ar laikymas), jeigu ne tas pats kaip kad nurodyta 2. Pavadinimas: Adresas: Šalis: Stacionarus naudojimas? Laikymas? Judrusis
4. Registracija Registracijos pradžios data: Registracijos perkėlimo į ankstesnį failą data:	5. Leidimas Numeris: Išdavimo data: Galiojimo laikotarpio pabaiga:	6. DAURŠ naudojimo kontrolės priemonės Data: Data: Data:
7. DAURŠ charakteristika <i>Pagaminimo metai:</i> Radionuklidai: Pagaminimo dieną vykdyta veikla:	8. DAURŠ gavimas Gavimo data: Gauta iš	Data: Data: Data: Data: Data: Data: Data: Data: Data: Data:
Orientacinė veiklos data: Gamintojas ir (arba) tiekėjas*: Pavadinimas: Adresas: Šalis:	Pavadinimas: Adresas: Palis: Gamintojas? Tiekėjas? Kitas naudotojas?	10. Kita informacija Prarasta? Praradimo data: Pavogta? Vagystės data: Išvada: <i>Taip? Ne?</i> Data: Vieta:
Fizinės ir cheminės charakteristikos <i>Šaltinio tipo identifikavimas:</i> <i>Kapsulės identifikavimas:</i> <i>ISO klasifikacija:</i> <i>ANSI klasifikacija:</i> <i>Šaltinio kategorija pagal TATENA:</i>	9. DAURŠ perdavimas Perdavimo data: Perduota Pavadinimas: Adresas: Šalis: Leidimo numeris: Išdavimo data: Galiojimo laikotarpio pabaiga:	Kita informacija:
<i>Neutronų šaltinis: Taip ? Ne?</i> <i>Neutronų šaltinio įrenginys:</i> <i>Neutronų srautas:</i>	Gamintojas? Tiekėjas? Kitas naudotojas? Ilgalaikio saugojimo ir šalinimo objektas	

*Jeigu šaltinio gamintojas yra įsisteigęs ne Bendrijoje, tada nurodomas importuotojo ir (arba) tiekėjo pavadinimas ir adresas.

XIII PRIEDAS

Didelio aktyvumo uždarojo radioaktyviojo šaltinio duomenų teikimas

Įmonė kompetentingai institucijai įteikia didelio aktyvumo uždariems radioaktyviesiems šaltiniams skirtų 90 straipsnyje nurodytų įrašų elektroninę ar rašytinę kopiją, aprėpiančią XII priede nustatytą informaciją:

1. nedelsdama, šių įrašymų įrašymo metu, t. y. kiek galima greičiau po šaltinio įsigijimo;
2. ne vėliau nei po 12 mėnesių nuo šaltinio įsigijimo valstybių narių nustatytais intervalais;
3. jeigu pasikeičia informaciniame lape aprašyta situacija;
4. nedelsdama, kai nutraukiami konkretaus šaltinio įrašai, jeigu įmonė jau nėra šaltinio turėtoja, ir šiuo atveju įtraukiamas įmonės pavadinimas arba atliekų šalinimo objekto ar objekto, į kurį šaltinis perkeliamas saugoti, pavadinimas;
5. nedelsdama, kai nutraukiami minėti įrašai tuo atveju, jeigu įmonės jau nebeturi jokių šaltinių.

XIV PRIEDAS

Už didelio aktyvumo uždaraįj radioaktyvųį šaltinį atsakingoms įmonėms taikomi reikalavimai

Kiekviena už didelio aktyvumo uždaraįj radioaktyvųį šaltinį atsakinga įmonė:

- (a) užtikrina reikiamų bandymų, pvz., tarptautiniais standartais grindžiamų sandarumo bandymų, reguliarų atlikimą siekiant patikrinti ir išlaikyti kiekvieno šaltinio vientisumą;
- (b) reguliariai tikrina tam tikrais intervalais, kuriuos gali nustatyti valstybės narės, ar kiekvienas šaltinis ir, jeigu reikia, įranga su įmontuotu šaltiniu kol kas yra numatytoje vietoje ir šaltinio būklė jo naudojimo arba laikymo vietoje atitinka nustatytus reikalavimus;
- (c) užtikrina, kad kiekvienam stacionariajam ir judriajam šaltiniui būtų taikomos reikiamos rašytinės priemonės, pvz., parengiami rašytiniai protokolai ir procedūros, kuriomis siekiama užkirsti kelią neteisėtai prieigai prie šaltinio, jo praradimui ar vagystei arba gaisro sukeltam pažeidimui;
- (d) kompetentingai institucijai nedelsdama praneša apie šaltinio praradimą, vagystę ar neteisėtą naudojimą, pasirūpina visų šaltinių vientisumą patikrinti po kiekvieno įvykio, įskaitant gaisrą, galėjusio pažeisti šaltinį ir, jeigu reikia, apie šį patikrinimą ir taikytas priemones informuoja kompetentingą instituciją;
- (e) kiekvieną panaudotąįj šaltinį grąžina tiekėjui ar nustojus jį naudoti nedelsdama atiduoda jį ilgalaikiam saugojimui ir šalinimui į atitinkamą objektą ar perleidžia jį kitai įgaliotai įmonei, jeigu su kompetentinga institucija nesusitariama kitaip;
- (f) prieš perdavimą patikrina, ar gavėjui yra išduotas atitinkamas leidimas.
- (g) Nedelsdama kompetentingai institucijai praneša apie kiekvieną avariją ar incidentą, kuriam įvykus sukelia nenumatyta darbuotojų ar gyventojų apšvita.

XV PRIEDAS

Didelio aktyvumo uždaryjū radioaktyviųjų šaltinių identifikavimas ir ženklavimas

1. Gamintojas ar tiekėjas užtikrina, kad:
 - (a) Kiekvienam didelio aktyvumo uždaryjam radioaktyviajam šaltiniui būtų suteikiamas unikalūs identifikavimo numeris. Šis numeris, jeigu praktiškai įmanoma, išgraviruojamas ar išspaudžiamas šaltinyje.

Numeris, jeigu praktiškai įmanoma, taip pat išgraviruojamas ar išspaudžiamas šaltinio talpykloje. Jeigu šio reikalavimo įvykdyti neįmanoma arba jeigu naudojamos daugkartinės gabenimo talpyklos, ant šaltinio talpyklos pateikiama bent informacija apie šaltinio pobūdį.

- (b) Šaltinio talpykla ir, jeigu reikia, šaltinis ženklavamas ir žymimas atitinkamu ženklu, kuriuo žmonės įspėjami apie spinduliuotės pavojų.
2. Gamintojas pateikia kiekvieno pagaminto šaltinio konstrukcijos tipo fotografiją ir šaltinio būdingos talpyklos fotografiją.
3. Įmonė užtikrina, kad su kiekvienu didelio aktyvumo uždaryju radioaktyviuoju šaltiniu būtų pateikiama rašytinė informacija, kurioje nurodomas šaltinio identifikavimas ir ženklavimas laikantis 1 punkto reikalavimų, ir kad 1 punkte nurodytas ženklavimas ir žymėjimas būtų įskaitomas. Su informacija pateikiamos, jeigu reikia, šaltinio, jo talpyklos, gabenimo pakuotės, prietaiso ir įrangos fotografijos.

XVI PRIEDAS

I nacionalinį su radono sukeliama apšvita susijusios ilgalaikės rizikos valdymo veiksmų planą įtrauktinų elementų rekomenduojamasis sąrašas

1. Su radono koncentracija patalpose susijusių tyrimų atlikimo strategija siekiant tvarkyti matavimo duomenis (nacionalinė radono duomenų bazė) ir parengti kitus parametrus (dirvožemio ir uolienų tipai, dirvožemio dujų koncentracija, pralaidumas ir radžio–226 kiekis uolienose ar dirvožemyje).
2. Apibrėžiant radono keliamo pavojaus zonas ar identifikuojant pastatus, kuriuose kaupiasi radonas, turimi duomenys ar naudojami kriterijai.
3. Visuomeninių pastatų tipų ir darbo vietų, pvz., mokyklų, po žeme įrengtų darbo vietų ar mineralinių vandenų kurortų, kuriuose privaloma atlikti matavimus remiantis rizikos vertinimu, įskaitant buvimo valandas, identifikavimas.
4. Pagrindas, kuriuo remiantis nustatomi šiuo metu naudojamiems būstams, turimoms darbo vietoms, visuomeniniams pastatams ir naujiems pastatams taikomi atskaitos lygiai.
5. Atsakomybės paskirstymas (vyriausybinių institucijų ir ne vyriausybinių organizacijų), koordinavimo mechanizmai ir turimi veiksmų plano įgyvendinimo ištekliai.
6. Būstuose radono sukeltos apšvitos mažinimo strategija, visų pirma radono keliamo pavojaus zonose.
7. Strategija, įskaitant metodus ir priemones, kurią taikant užkertamas kelias radonui patekti į naujus pastatus, įskaitant didelį radono kiekį išskiriančių statybinių medžiagų identifikavimą.
8. Veiksmų planų patikrinimų ir persvarstymų tvarkaraščiai.
9. Informavimo strategija siekiant gerinti gyventojų išmanymą apie radono keliamą riziką, jeigu ji vertinama atsižvelgiant į rūkymą ir apie ją informuoti sprendimus priimančius vietos lygmens pareigūnus.
10. Jeigu reikia, matavimo ir taisomųjų priemonių metodų ir priemonių gairės. Taip pat turi būti nagrinėjami matavimo ir regeneravimo paslaugų akreditavimo kriterijai.
11. Jeigu reikia, finansinės paramos teikimas atliekant su radonu susijusius tyrimus ir imantis taisomųjų priemonių, visų pirma privačiuose būstuose, kuriuose nustatyta labai aukšta radono koncentracija.
12. Ilgalaikiai su radono sukelta apšvita (rūkantiejiems ir nerūkantiejiems) susijusios plaučių vėžio rizikos mažinimo tikslai.

